

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2017

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2017

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet

St. Kongensgade 1-3, 2. sal

1264 København K

Telefon 33 12 13 20

Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk

Trykt af Rosendahls A/S

Fotograf:

Kristian Brasen

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 1996 til 2002 er kun i fysisk format.

Årsberetningerne for årene 2003 til 2017 kan tillige findes på nævnets hjemmeside

<http://www.procesbevillingsnaevnet.dk>

Indholdsfortegnelse

Forord.....	7
1 Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver.....	9
1.1 Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed	10
1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser	10
1.3 Nævnets afdeling for fri proces.....	12
1.4 Nævnets sekretariat.....	13
2 Sagsbehandling	16
2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen.....	17
2.2 Nævnsbehandling.....	19
2.3 Underretning og aktindsigt	20
2.4 Produktivitet.....	21
2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces	21
2.4.2 Produktivitet pr. medarbejder	22
2.5 Status på nye regler fra 2014 om appelbegrænsning i civile sager.....	23
2.5.1 Ændringer i appelbegrænsningsreglerne pr. 1. februar og 1. juli 2014.....	23
2.5.2 Afgjorte sager om appeltilladelse i 2015 – 2017 efter de nye regler i civile sager	24
2.6 Et indtryk fra mine snart 4 år i nævnets afdeling for fri proces	32
3 Nævnets virksomhed i 2017 i afdelingen for appeltilladelser.....	34
3.1 Generelt.....	35
3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2017.....	36
3.1.2 Sagsbehandlingstiden	42
3.1.3 Anmodning om genoptagelse.....	43
3.1.4 Anmodning om aktindsigt.....	44
3.2 Civile sager.....	45
3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager.....	45
3.2.1.1 Ankesager	45
3.2.1.2 Kæresager	46
3.2.2 3. instansbevillinger i civile sager.....	48
3.2.2.1 Ankesager	48
3.2.2.2 Kæresager	50

3.3	Straffesager	51
3.3.1	2. instansbevillinger i straffesager	51
3.3.2	3. instansbevillinger i straffesager	53
3.3.2.1	Ankesager	53
3.3.2.2	Kæresager	55
4	Konkrete sager, der er afgjort i 2017 i nævnets afdeling for appeltilladelser	56
4.1	Generelt	57
4.2	Civile sager	58
4.2.1	Civile ankesager	58
4.2.2	Civile kæresager	71
4.3	Straffesager	79
4.3.1	Anke i straffesager	79
4.3.2	Kære i straffesager	99
5	Nævnets virksomhed i 2017 i afdelingen for fri proces	104
5.1	Generelt	105
5.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2017	106
5.1.2	Sagsbehandlingstiden	107
5.1.3	Anmodning om genoptagelse	109
5.1.4	Anmodning om aktindsigt	110
5.2	Fri proces til sager i 1. instans	111
5.2.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325	111
5.2.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	112
5.2.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	114
5.2.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	115
5.3	Fri proces til appelsager	116
5.3.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325	116
5.3.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	117
5.3.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	118
5.3.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	118
5.4	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt	118
5.5	Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven	119

6	Konkrete sager, der er afgjort i 2017 i nævnets afdeling for fri proces.....	120
6.1	Generelt.....	121
6.2	Processuelle spørgsmål.....	121
6.3	Retsplejelovens § 325.....	122
6.3.1	Økonomiske betingelser.....	123
6.4	Retsplejelovens § 328.....	124
6.4.1	Retsplejelovens § 328, stk. 1 og 2, rimelig grund til at føre proces.....	124
6.4.2	Retsplejelovens § 328, stk. 3, formodningsreglen.....	125
6.4.3	Retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, erhvervsager.....	126
6.5	Retsplejelovens § 329.....	129
6.6	Retsplejelovens § 336.....	131
6.7	Genoptagelse.....	132
6.8	Klager over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt.....	133
6.9	De nye regler om retshjælp.....	133
7	Litteratur.....	135
7.1	Litteratur om appeltilladelser.....	136
7.1.1	Bøger:.....	136
7.1.2	Artikler:.....	138
7.2	Litteratur om fri proces.....	139
8	Bilag.....	141
8.1	Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed.....	142
8.2	Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet.....	145
8.3	Bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet.....	146
8.4	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven mv. om meddelelse af appeltilladelse.....	149
8.5	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces.....	160
8.6	Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016 164	
8.7	Bekendtgørelse nr. 1671 af 14. december 2016 om fri proces.....	165

Forord

Vi har i Procesbevillingsnævnet haft endnu et begivenhedsrigt og spændende år i 2017. I nævnets afdeling for appeltilladelser og afdeling for fri proces bliver vi samlet set konfronteret med alle forekommende retsområder, og det stiller krav til os i hver eneste sag. Vi behandler mere end 3.000 nye sager på årsbasis, både små og meget store sager, alle forskellige sager med hver deres unikke historie, og for den enkelte borger, virksomhed eller myndighed er det selvsagt af stor betydning at kunne opnå en bevilling.

Vi gør os derfor også umage med at behandle alle opgaver med respekt og stor omhu, og vi skal udføre dem med høj faglig kvalitet og samtidig så hurtigt og effektivt, som det er forsvarligt. Dette kan kun lade sig gøre takket være den fokuserede og engagerede indsats, som alle nævnets medlemmer og suppleanter i begge nævnets afdelinger og sekretariatets personale altid yder i et særdeles godt og konstruktivt samarbejde. Desuden kan vi glæde os over at have gode samarbejdsrelationer til de eksterne interessenter, advokater og borgere, som hver dag bidrager til, at vi kan træffe afgørelser på et veloplyst og kvalificeret grundlag.

Vi kan samtidig med tilfredshed konstatere, at vi igen i 2017 har behandlet og afgjort flere sager, end vi modtog i året. Det er også lykkedes at nedbringe den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i begge nævnets afdelinger med flere uger til ca. 8 uger. Vi er således kommet rigtig godt igennem 2017. Dette og meget andet vil du kunne læse om i denne årsberetning.

Årsberetningen omfatter i lighed med tidligere år en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i kapitel 1 og 2. Årsberetningen indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i begge nævnets afdelinger i 2017. Dette suppleres af en omtale af nogle konkrete sager, der har været behandlet i begge nævnets afdelinger. Det kan du læse nærmere om i afsnit 2.5 og kapitel 3-4 om afdelingen for appeltilladelser og kapitel 5-6 om afdelingen for fri proces. Desuden er beretningen krydret med et indlæg af advokat Nikolaj Linneballe, der er suppleant i nævnets afdeling for fri proces. Se afsnit 2.6.

Du kan også se mere om Procesbevillingsnævnets opgaver og virksomhed på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed.

Ved årsskiftet til 2018 blev højsteretsdommer Oliver Talevski ny formand for Procesbevillingsnævnet og afløste dermed højsteretsdommer Michael Rekling. I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse skete der desuden udskiftning af professormedlemmet, ligesom der blev beskikket to nye suppleanter for denne i nævnets afdeling for appeltilladelser.

Vi er nu midt i et travlt og begivenhedsrigt år 2018 med mange interessante opgaver foran os, og vi glæder os til at fortsætte det vigtige og udfordrende arbejde med til stadighed at sikre et velfungerende nævn i konstant bevægelse og med fingeren på pulsen, så retssystemets ressourcer bliver brugt på de rigtige sager.

Vi ønsker god fornøjelse med læsning af beretningen.

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

Oliver Talevski
Formand

1 PROCESBEVILLINGSNÆVNETS VIRKSOMHED OG OPGAVER

1.1 Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i alle typer civile sager og straffesager i nævnets afdeling for appeltilladelser, og nævnets afdeling for fri proces behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces m.v.

Reglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Nævnets kompetence i begge afdelinger er primært reguleret i de relevante afsnit i retsplejeloven.

Procesbevillingsnævnet er både organisatorisk og forfatningsmæssigt en unik organisation, som næppe findes tilsvarende i andre lande. Det fremgår af forarbejderne til lovgivningen om nævnets virksomhed, at nævnet er uafhængigt af både domstolene og den offentlige forvaltning, og nævnet er således ikke omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. Nævnet er dog omfattet af databeskyttelseslovgivningen.

Nævnets afgørelser kan ikke påklages til justitsministeren eller til anden administrativ myndighed.

En nærmere omtale af lovgivningen af betydning for nævnets virksomhed er medtaget som *bilag 8.1* til årsberetningen. Retsplejelovens kapitel 1 a om Procesbevillingsnævnet er medtaget som *bilag 8.2* og nævnets forretningsorden som *bilag 8.3*. Som *bilag 8.4* er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der på tidspunktet for årsberetningens udfærdigelse i 2018 gav hjemmel for appeltilladelser. Som *bilag 8.5* er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. *Bilag 8.6* er lov nr. 263 af 16. marts 2016 om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven. *Bilag 8.7* til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1671 af 14. december 2016 om de økonomiske betingelser for fri proces, der var gældende for 2017.

1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse.

Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år.

Nævnets afdeling for appeltilladelser bestod i perioden 1. januar – 31. december 2017 af følgende 5 medlemmer:

- Højesteretsdommer Michael Rekling
- Landsdommer Annette Dellgren
- Byretsdommer Ingrid Therkelsen
- Advokat Anne Buhl Bjelke
- Professor Ulla Neergaard

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Højesteretsdommer Oliver Talevski
- Landsdommer Lone Kern-Jespersen
- Landsdommer Bo Østergaard
- Byretsdommer Karen Duus Mathiesen
- Byretsdommer Ivan Larsen
- Advokat Klaus Kastrup-Larsen
- Advokat Birgitte Pedersen
- Professor Søren Højgaard Mørup

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse er der den 1. januar 2018 sket en delvis udskiftning af nævnsmedlemmer og suppleanter, således at højesteretsdommer Oliver Talevski er ny formand, højesteretsdommer Kurt Rasmussen er indtrådt som suppleant, professor Søren Højgaard Mørup er ordinært medlem, og professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen og professor Lasse Højlund Christensen er indtrådt som suppleanter.

Sammensætningen af nævnets afdeling for appeltilladelser er pr. 1. januar 2018 herefter følgende:

- Højesteretsdommer Oliver Talevski
- Landsdommer Annette Dellgren
- Byretsdommer Ingrid Therkelsen
- Advokat Anne Buhl Bjelke
- Professor Søren Højgaard Mørup

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Højesteretsdommer Kurt Rasmussen
- Landsdommer Lone Kern-Jespersen
- Landsdommer Bo Østergaard
- Byretsdommer Karen Duus Mathiesen
- Byretsdommer Ivan Larsen
- Advokat Klaus Kastrup-Larsen
- Advokat Birgitte Pedersen
- Professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen
- Professor Lasse Højlund Christensen

1.3 Nævnets afdeling for fri proces

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Nævnets medlemmer og suppleanter kan kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. januar – 31. december 2017 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Thomas Jønler (afdelingsformand)
- Byretsdommer Henriette Sartvin
- Advokat Asger Bagge-Jørgensen

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Landsdommer Michael Kistrup
- Byretsdommer Jeanett Bukhave
- Advokat Nikolaj Linneballe
- Advokat Casper Gammelgaard

1.4 Nævnets sekretariat

Til Procesbevillingsnævnet er knyttet et sekretariat, der forestår alle sagers forberedelse. Sekretariatet varetager alle opgaver forbundet med alle sagers behandling så som de indledende sagsskridt, udarbejdelse af interne notater, der indeholder en gennemgang af sagens faktum, alle relevante juridiske forhold for bedømmelse af sagen, de retlige overvejelser og en indstilling til nævnet om afgørelse, ligesom sekretariatet forestår udsendelse af afgørelse i sagerne. Sekretariatet varetager desuden øvrige generelle sager og alle administrative opgaver forbundet med nævnets virksomhed. Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnets sekretariat var i 2017 på 24 årsværk. Der er i sekretariatet pr. juli 2018 følgende ansatte:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Chefkonsulent Kristian Seierøe (orlov)
- Chefkonsulent Christian Sivert Brogaard
- Chefkonsulent (kst.) Anne Kirstine Gørtz
- Specialkonsulent Sofie-Amalie Gregaard Brandi
- Specialkonsulent Flemming Krog Bjerre

- Specialkonsulent Pia Dybdal Kayser
- Specialkonsulent Cecilie Boel Winther
- Fuldmægtig Vivi Nedergaard Lambert
- Fuldmægtig Joen Peder Sode
- Fuldmægtig Tine Maria Anker (orlov)
- Fuldmægtig Agnethe Kirstine Kern-Jespersen
- Fuldmægtig Mette Højmark Søndergaard
- Fuldmægtig Signe Astrid Bruun Østergaard
- Fuldmægtig Celia Bautista Andersen
- Fuldmægtig Marie Hove
- Fuldmægtig Louise Hegnsborg Bruun
- Fuldmægtig Nikolaj Bjorholm Jensen
- Fuldmægtig Camilla Dyhr
- Fuldmægtig Hanne Nistrup Berg
- Kontorfuldmægtig Karin Kofoed Næsager
- Kontorfuldmægtig Pia Jørgensen
- Kontorfuldmægtig Anja Rosenkrants Clausen (orlov)
- Kontorfuldmægtig Durita Pilar Rojas Madsen
- Kontorfuldmægtig Mikala Elverdal
- Kontorfuldmægtig Julie Risom Laursen
- Studentermedhjælper Mie Engmann
- Studentermedhjælper Pernille Lindegaard Jensen

Stående fra venstre: Louise Hegnsborg Bruun, Vivi Nedergaard Lambert, Celia Bautista Andersen, Pia Dybdal Kayser, Agnethe Kirstine Kern-Jespersen, Flemming Krog Bjerre, Oliver Talevski, Anne Kirstine Gørtz, Karin Kofoed Næsager, Durita Pilar Rojas Madsen, Mette Højmark Søndergaard og Hanne Kjærulff.

Siddende fra venstre: Signe Astrid Bruun Østergaard, Sofie-Amalie Gregaard Brandi, Nikolaj Bjorholm Jensen, Cecilie Boel Winther, Julie Risom Laursen, Christian Sivert Brogaard, Joen Peder Sode og Marie Hove.

2 SAGSBEHANDLING

2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling findes i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Nævnets forretningsorden er senest ændret med virkning fra 25. maj 2018 ved bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018. Der er alene tale om mindre ændringer i forhold til den forretningsorden, der var gældende i beretningsåret 2017, jf. bekendtgørelse nr. 152 af 25. februar 2016. Ændringerne består navnlig i konsekvensændringer for henvisning til reglerne om indsigtsret m.v. som følge af den nye databeskyttelseslovgivning med ikrafttræden den 25. maj 2018.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformand omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopi af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Blanketter med vejledning er tilgængelige på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 4. Nævnet kan i en sag om appeltilladelse se bort fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

En ansøgning eller klage kan sendes til Procesbevillingsnævnet enten med digital post eller almindelig post, og hvis henvendelsen bliver sendt digitalt, er det derfor ikke nødvendigt tillige at sende med almindelig post.

Hvis ansøgningen eller klagen bliver sendt med digital post den dag, hvor fristen udløber, er den efter § 3, stk. 4, rettidig, hvis henvendelsen er modtaget i nævnet inden udgangen af døgnet, også selv om fristens sidste dag er en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag. Hvis henvendelsen derimod bliver sendt med almindelig post eller bliver overbragt, er den

alene rettidig, hvis den bliver modtaget i nævnet inden kontortids ophør kl. 15, og hvis fristens sidste dag falder på en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag, så skal henvendelsen i disse tilfælde være modtaget den forudgående hverdag inden kontortids ophør kl. 15.

I sager vedrørende appeltilladelse underretter sekretariatet efter forretningsordenens § 4, stk. 1 og 2, 1. pkt., ansøgeren og modparten i sagen om modtagelsen af ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretning i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden, jf. § 4, stk. 2, 2. pkt.

I sager vedrørende fri proces underretter sekretariatet efter § 4, stk. 1, klager om modtagelsen af klagen.

I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12-14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23.

Der bliver desuden taget stilling til, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme dag, som de bliver modtaget. Ved ansøgninger om appeltilladelse tilstræber sekretariatet i umiddelbar forlængelse af modtagelsen at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden – i praksis sekretariatschefen – afgør efter forretningsordenens § 5, stk. 2, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Nævnsbehandlingen i begge nævnets afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan blive pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Du kan – udover de årlige årsberetninger – læse mere om Procesbevillingsnævnets virksomhed på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden bliver

løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed. Du kan også finde ofte forekommende spørgsmål & svar for begge nævnets afdelinger. Hjemmesiden indeholder desuden blanketter med vejledninger, som kan anvendes ved indgivelse af enten ansøgning om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces. Du kan også orientere dig om nævnets virksomhed på LinkedIn.

2.2 Nævnsbehandling

Nævnets afgørelser i afdelingen for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne 1-2 uger før nævnsmødet. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møder er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 2.

I begge nævnets afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, og § 14, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, og § 14, stk. 2. I afdelingen for appeltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har fra nævnets start i 1996 til 2016 ikke benyttet den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3-mandsnævn bestående af en dommer, en advokat og en universitetslærer. Nævnet har imidlertid fra og med 2017 i medfør af § 25, stk. 2, og forretningsordenens § 12 – efter nærmere skriftlige retningslinjer i særlige grupper af tilfælde – besluttet at afholde enkelte nævnsmøder med deltagelse af 3 nævnsmedlemmer.

I forretningsordenens § 8 er fastsat, at formanden henholdsvis afdelingsformanden uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for

nævnets kompetence. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelægning for nævnet.

Nævnets afdeling for appeltilladelser og afdeling for fri proces har bemyndiget formanden og afdelingsformanden til at afgøre visse sagstyper. Bemyndigelsen til formanden og afdelingsformanden omfatter bl.a. genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

2.3 Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse meddeles efter forretningsordenens § 17, stk. 1, ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. Efter begæring bliver det oplyst, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen, og der gives tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen, jf. § 17, stk. 4 og 5. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen. I sager om fri proces bliver der altid givet underretning om afgørelsen til Civilstyrelsen, og ved bevilling af fri proces i verserende retssager bliver meddelelse om bevilling tillige givet til den ret, der behandler sagen, jf. § 17, stk. 6.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 17, stk. 2.

Efter forretningsordenens § 18, stk. 1, meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillemplinger. Efter § 18, stk. 2, bliver begæring om indsigt fra den registrerede behandlet efter reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12 og artikel 15, jf. databeskyttelseslovens § 22.

2.4 Produktivitet

2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager – appeltilladelser – i perioden 2007-2017:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Uafsluttede sager fra året før	438	217	153	175	120	181	269	295	496	479	414
Antal modtagne sager	1.158	1.261	1.289	1.340	1.401	1.582	1.667	1.848	2.392	2.420	2.356
Antal afsluttede sager	1.379	1.325	1.267	1.395	1.340	1.494	1.641	1.647	2.409	2.485	2.399
Uafsluttede sager ved årets udgang	217	153	175	120	181	269	295	496	479	414	377

Udover ansøgninger om appeltilladelse har Procesbevillingsnævnet med virkning fra 2007 tillige behandlet klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces. I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager – fri proces – for 2007-2017:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Uafsluttede sager fra året før	0	390	225	255	223	215	131	219	162	153	133
Antal modtagne sager	1.023	1.084	1.124	1.268	1.147	1.170	1.081	1.126	992	840	782
Antal afsluttede sager	633	1.249	1.094	1.300	1.155	1.254	993	1.186	1.001	860	819
Uafsluttede sager ved årets udgang	390	225	255	223	215	131	219	162	153	133	95

2.4.2 Produktivitet pr. medarbejder

Produktiviteten pr. medarbejder er for 2017 – tilsvarende som i 2007-2016 – beregnet med udgangspunkt i det samlede antal sager i afdelingen for appeltilladelser og afdelingen for fri proces. For at kunne foretage en sammenligning af tallene for produktivitet gennem en 11-årig periode indgår antal sager for anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt *ikke* i nedenstående skema. Antallet af årsværk omfatter samtlige medarbejdere i Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Udviklingen i antal afsluttede sager pr. årsværk 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal afsluttede sager – appel	1.379	1.325	1.267	1.395	1.340	1.494	1.641	1.647	2.409	2.485	2.399
Antal afsluttede sager – fri proces	633	1.249	1.094	1.300	1.155	1.254	993	1.183	1.001	860	819
Antal afsluttede sager i alt	2.012	2.574	2.361	2.695	2.495	2.748	2.634	2.830	3.410	3.345	3.218
Antal årsværk*	16,1	20,0	20,0	22,0	20,0	20,3	20,2	20,7	24,0	24,3	24,0
Antal afsluttede sager pr. årsværk	125,0	128,7	118,1	122,5	124,8	135,4	130,4	136,7	142,1	137,7	134,1

* I antal årsværk er fratrukket barselsorlov, langtidssygdом og anden orlov.

Det er nævnets mål, at der årligt skal afsluttes mindst 135 sager pr. årsværk. Det skal i forbindelse med opgørelsen af produktiviteten både for 2017 og for tidligere år tages i betragtning, at der ikke indgår alle former for administration og varetagelse af øvrige opgaver.

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i opgørelsen af produktiviteten ikke foretager en såkaldt vægtning af sagerne.

2.5 Status på nye regler fra 2014 om appelbegrænsning i civile sager

Procesbevillingsnævnet fik i 2014 kompetence til at behandle ansøgninger om appeltilladelse i civile sager i en række nye tilfælde som følge af, at der ved lovændringer med virkning fra henholdsvis februar og juli 2014 blev indført nye regler om behandling af civile sager. Dette har betydet, at der i de følgende år er sket en markant stigning i antal sager om appeltilladelser i nævnets afdeling for appeltilladelser.

2.5.1 Ændringer i appelbegrænsningsreglerne pr. 1. februar og 1. juli 2014

Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love.

Loven indeholder navnlig følgende ændringer af retsplejeloven mv., hvorefter appel kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Kære af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger til landsret, jf. § 392 a, stk. 2
- De gældende appelbegrænsningsregler fra byret til landsret med en beløbsgrænse på 10.000 kr. er forhøjet til 20.000 kr., jf. § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., § 389, stk. 2, 3. pkt., jf. 1. pkt., § 391, stk. 2, 1. pkt. jf. stk. 1, 1. pkt., § 584, stk. 2, og § 584 a, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt.
- Der er indført appelbegrænsning for kære til landsretten med en grænse på 20.000 kr. af byrettens fastsættelse af salær på højst 20.000 kr. og af byrettens ophævelse af sagsomkostninger, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger på højst 20.000 kr., jf. § 389, stk. 2, 3. pkt., jf. 2. pkt., § 389, stk. 3, § 391, stk. 2, 1. pkt., jf. stk. 1, 2. pkt., § 584 a, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., og stk. 3.
- Kære fra byret til landsret af kendelser og beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, jf. § 389 a.
- Appel til landsret og til Højesteret af delafgørelser efter § 253, stk.4, § 392 a, stk. 1, og § 392, stk. 1.

- Kære til Højesteret af landsrettens dom efter § 368 a om afvisning af en ankesag, jf. § 391, stk. 4.
- Anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelse af børn, jf. lov om social service § 171.
- De hidtil gældende ansøgningsfrister på 8 uger ved appel til Højesteret er ændret til 4 uger.
- Diverse konsekvensrettelser.

2.5.2 Afgjorte sager om appeltilladelse i 2015 – 2017 efter de nye regler i civile sager

Som det fremgår af de talmæssige opgørelser i årsberetningen, har Procesbevillingsnævnet i 2015 – 2017 oplevet et rekordstort antal modtagne ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret på henholdsvis 2.392, 2.420 og 2.356 sager i nævnets afdeling for appeltilladelser. Dette skyldes de nye regler om appelbegrænsning i civile sager. I samme periode er der således afgjort henholdsvis 614, 643 og 659 sager alene efter de nye regler fra 2014 om appelbegrænsning i civile sager.

På de næste sider er opgørelser efter hjemmel af antallet af nævnsbehandlede sager i 2015 – 2017, der blev afgjort efter de nye regler i civile sager. I de tilfælde, hvor en eksisterende hjemmel er blevet udvidet ved en forhøjelse af beløbsgrænsen fra 10.000 kr. til 20.000 kr., er først angivet det ekstra antal sager, som beløbsændringen har medført, og det totale antal ansøgninger behandlet efter den pågældende hjemmel er angivet i parentes.

2. instans civile sager (anke)

	2015	2016	2017
Rp. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.			
Bevillinger		1	1
Realitetsafslag		5	6
Fristafslag		0	0
I alt		6	7
Rpl. § 368, stk. 2			
Bevillinger	27 (79)	23 (81)	15 (85)
Realitetsafslag	43 (96)	39 (93)	43 (105)
Fristafslag	5 (17)	6 (15)	3 (17)
I alt	75 (192)	68 (189)	61 (207)
Serviceovens § 171			
Bevillinger	4	9	4
Realitetsafslag	52	30	34
Fristafslag	2	0	2
I alt	58	39	40

2. instans civile sager (kære)

	2015	2016	2017
Rpl. § 148 a			
Bevillinger			0
Realitetsafslag			1
Fristafslag			0
I alt			1
Rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.			
Bevillinger	23	14	20
Realitetsafslag	14	16	13
Fristafslag	0	1	0
I alt	37	31	33

Rpl. § 389, stk. 2			
Bevillinger	9 (25)	22 (36)	14 (34)
Realitetsafslag	12 (23)	14 (26)	15 (33)
Fristafslag	3 (10)	1 (1)	8 (10)
I alt	24 (58)	37 (63)	37 (77)
Rpl. § 389, stk. 3			
Bevillinger	4	7	9
Realitetsafslag	8	6	9
Fristafslag	3	2	2
I alt	15	15	20
Rpl. § 389 a			
Bevillinger	62	59	91
Realitetsafslag	227	258	283
Fristafslag	45	38	25
I alt	334	355	389
Rpl. § 391, stk. 2			
Bevillinger	8 (21)	5 (109)	7 (24)
Realitetsafslag	12 (26)	12 (24)	8 (18)
Fristafslag	6 (12)	1 (6)	0 (1)
I alt	26 (59)	18 (139)	15 (43)
Rpl. § 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4			
Bevillinger	0	1	3
Realitetsafslag	1	1	0
Fristafslag	0	0	0
I alt	1	2	3
Rpl. § 392 a, stk. 2			
Bevillinger	3	6	6
Realitetsafslag	8	2	3
Fristafslag	0	0	0
I alt	11	8	9
Rpl. § 584, stk. 2			
Bevillinger	4 (14)	6 (11)	3 (13)
Realitetsafslag	0 (9)	5 (11)	4 (20)
Fristafslag	1 (4)	3 (9)	3 (4)
I alt	5 (27)	14 (31)	10 (37)

Rpl. § 584 a, stk. 2			
Bevillinger	1 (13)	0 (7)	1 (16)
Realitetsafslag	3 (6)	2 (10)	4 (7)
Fristafslag	2 (12)	0 (2)	0 (7)
I alt	6 (31)	2 (19)	5 (30)
Rpl. § 584 a, stk. 3			
Bevillinger	1	1	1
Realitetsafslag	1	3	0
Fristafslag	1	2	1
I alt	3	6	2

3. instans civile sager (anke)

	2015	2016	2017
Rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.			
Bevillinger	0	10	0
Realitetsafslag	0	0	0
Fristafslag	0	0	0
I alt	0	10	0
Rpl. § 253, stk. 4, jf. § 371			
Bevillinger	1	4	0
Realitetsafslag	3	0	1
Fristafslag	0	0	0
I alt	4	4	1

3. instans civile sager (kære)

	2015	2016	2017
Rpl. § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 1			
Bevillinger	2	0	1
Realitetsafslag	0	0	0
Fristafslag	0	0	0

I alt	2	0	1
Rpl. § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 3			
Bevillinger	0	3	5
Realitetsafslag	5	8	3
Fristafslag	1	0	0
I alt	6	11	8
Rpl. § 391, stk. 4			
Bevillinger	2	3	0
Realitetsafslag	4	11	17
Fristafslag	1	2	0
I alt	7	16	17

Se nærmere om statistik i øvrigt for samtlige sager i afdelingen for appeltilladelser i kapitel 3.

Ud af de afgjorte sager på henholdsvis 614, 643 og 659 sager i 2015 – 2017 angik ikke mindre end henholdsvis 334, 355 og 389 sager ansøgning om kæretiladelse fra byret til landsret efter kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Bestemmelsen i § 389 a, stk. 1, bestemmer, at kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. En sådan tilladelse kan meddeles, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Disse sager har angået byrettens afgørelser vedrørende eksempelvis spørgsmål om henvisning af en sag til landsretten eller Sø- og Handelsretten, opsættende virkning, syn og skøn, vidneførelse, edition, forelæggelse for en administrativ myndighed, udsættelse, genoptagelse mv.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a har desuden givet anledning til en række spørgsmål vedrørende selve anvendelsesområdet for bestemmelsen.

Landsretterne har truffet en række rene processuelle afgørelser om afgrænsning af bestemmelsen i § 389 a. Landsretterne har truffet afgørelse om byrettens afgørelser i civile sager om tilfælde, der både falder inden for og uden for § 389 a. Procesbevillingsnævnet har i 2014 - 2018 meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet

for § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet for § 389 a i følgende afgørelser:

- U 2015.2529 H (dissens) – Kære af byrettens afslag på genoptagelse af en civil sag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2015.2534 H (dissens) – Kære af byrettens afslag på genoptagelse af en civil sag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2015.2540 H – Kære af byrettens afslag på at tillægge et søgsmål opsættende virkning krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2015.3715 H – Kære af byrettens afgørelse afsagt under en sag om isoleret bevisoptagelse efter retsplejelovens § 343 krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse.
- U 2016.545 H – Kære af byrettens afgørelse om, at dommeren i tre verserende civile retssager ikke var inhabil, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2016.813 H – Kære af byrettens afgørelse om beregning af retsafgiften i to verserende civile retssager krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2016.1966 H – Kære af byrettens afgørelse om afslag på fri proces afsagt under forberedelsen af den retssag, der blev ansøgt om fri proces til, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a. Det kan tilføjes, at der efter tidspunktet for Højesterets afgørelse er indført en ændring af retsplejelovens § 327, stk. 5, 3. pkt., og bestemmelsen er udvidet til også at omfatte, at uanset § 389 a kan kære af byrettens kendelser om afslag på fri proces ske uden Procesbevillingsnævnets tilladelse.
- U 2016.3602 H – Kære af en afgørelse afsagt af skifteretten under forberedelsen af en skifteretlig retssag om ikke for tiden at tillade tinglysning af sagens stævning på tre ejendomme krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2017.1760 H – Kære af byrettens afgørelse om afvisning af en sag efter voldgiftsloven om prøvelse af Voldgiftsnævnets omkostningsfastsættelse krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.

- U 2017.3223 H – kære af byrettens afgørelse om ikke at ophæve et rejseforbehold for en advokat i en børneanbringelsessag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
- U 2017.3224 H – kære af byrettens kendelse om stadfæstelse af en afgørelse fra Statsforvaltningen om afvisning af farens anmodning om ændring af forældremyndigheden over en dreng krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.

Procesbevillingsnævnet har desuden meddelt kæretilladelse i følgende sag vedrørende anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a, der endnu ikke er afgjort af Højesteret:

- Den 24. maj 2018 meddelte Procesbevillingsnævnet tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse, hvorved landsretten med henvisning til retsplejelovens § 389 a havde afvist kæremål i en faderskabssag af kendelser om henholdsvis pligt til at afgive forklaring, afvisning af at fritage for at afgive forklaring på grund af lovligt forfald og afgørelse om forvaring indtil indvilligelse i at svare for retten.

Om afgrænsning af anvendelsesområdet for § 389 a se også Kjærulff og Fenger i "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, side 58 ff. Se også artiklen af Kjærulff og Seierøe af 17. december 2014 "Retsplejelovens § 389 a – en ny regel om kærebegrænsning af byrettens afgørelser under en civil sags hovedforhandling eller forberedelse" på Procesbevillingsnævnets hjemmeside. Artiklen analyserer for det første halve år af reglens anvendelse i 2014, hvornår kære af byrettens beslutning eller kendelse i en civil sag kan ske direkte til landsretten, og hvornår tilladelse til kære skal søges hos Procesbevillingsnævnet efter § 389 a. Se desuden artiklen af Fenger og Kjærulff i U 2016 B.108 "Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år". Artiklen analyserer den navnlig utrykte retspraksis vedrørende § 389 a og diskuterer, hvilke kriterier Procesbevillingsnævnet almindeligvis lægger vægt på ved behandlinger af ansøgninger efter denne bestemmelse.

Procesbevillingsnævnet har endvidere meddelt kæretilladelse til Højesteret vedrørende afgrænsning af selve anvendelsesområdet for enkelte andre af de nye regler, som Højesteret efterfølgende har fastslået retsstillingen for.

Se også Kjærulff og Fenger i "Appeltilladelser", 2017, side 151, om § 391, stk. 4, og bl.a. side 93 ff. om § 253, stk. 4. Særligt om nævnets kompetence til at meddele kæretilladelse vedrørende landsrettens afvisning af ankesager efter den nye regel fra 2014 i § 368 a, jf. §

391, stk. 4, se også artiklen af Niels Fenger i U 2016 B.239 "Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker".

De nye regler om appelbegrænsning i civile sager fra 2014 er også beskrevet i Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra 2014 – 2016, afsnit 2.5.

2.6 Et indtryk fra mine snart 4 år i nævnets afdeling for fri proces

Af advokat Nikolaj Linneballe, medlem (suppleant) af nævnets afdeling for fri proces fra 2015 til udgangen af 2018

På vej ind i, hvad der på grund af reglerne om beskikkelse er min sidste tid i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces, har jeg fået lejlighed til at perspektivere lidt over den seneste tids arbejde i nævnet.

”Procesbevillingsnævnet er en i alle henseender unik institution, som ikke er en del af den statslige administration – og skønt bevillingsmæssigt knyttet til Domstolsstyrelsen er det heller ikke en domstol.”

Med de ord beskrev tidligere formand for Procesbevillingsnævnet, højesteretsdommer Jon Stokholm, indledningsvist Procesbevillingsnævnet i årsberetningen i 2011, og det er ord, som den dag i dag stadig er fuldt ud rammende for nævnets virksomhed og noget, som jeg kun fortsat fuldstændigt kan tilslutte mig.

Nævnet er på mange måder et meget spændende sted, og arbejdet som medlem heraf har budt på en række spændende og ganske interessante problemstillinger og resultater.

Arbejdet

Forud for nævnsmøderne i afdelingen for fri proces har sekretariatet forestået en grundig forberedelse af sagerne, således at nævnet har det fornødne grundlag for at foretage vurderingen af sagen på nævnsmødet.

Nævnsmedlemmernes forskellige baggrund som henholdsvis landsdommere, byretsdommere og advokater giver grundlag for nuancerede faglige drøftelser af de rejste sager og har været en evig kilde til inspiration på møderne.

Møderne bærer i høj grad præg af, at alle medlemmer har lige taleret og kommer med forskellige vinkler, og det er ikke sjældent, at diskussionerne rykker nævnet i den ene eller anden retning.

Sammensætningen

I forhold til det praktiske ved afholdelsen af nævnsmøderne, er det således praksis, at nævnets medlemmer og suppleanter fordeler møderne ligeligt imellem sig. Dette betyder ligeledes, at alle medlemmer og suppleanter hyppigt deltager i nævnsmøderne.

Derved skabes en dynamisk og ensartet struktur i nævnets afgørelser, og der sikres en kontinuitet ved brugen af nævnets tidligere praksis i arbejdet.

Den skiftende besætning har ligeledes den åbenlyse fordel, at alle nævnets medlemmer behandler et stort antal sager og dermed har et indgående kendskab til de mange forskelligartede spørgsmål, sagerne giver anledning til.

Det er min klare opfattelse, at det arbejde, der foretages i nævnets regi, herunder specielt i sekretariatet, sker på et højt fagligt niveau. Sagerne er således grundig forberedt inden de enkelte nævnsmøder, og dette arbejde er med til at højne klagernes sikkerhed for en ordentlig og grundig behandling af sagerne.

Nye tider på vej

Der er ikke tvivl om, at området for klager over fri proces har udviklet sig i den seneste periode – helt i lighed med den generelle udvikling i samfundet. Dette har således betydet, at nævnet har skullet tage stilling til spørgsmål om fri proces til såvel meget store og små sager som principielle og mere "almindelige" sager.

Den øgede digitalisering giver ligeledes såvel udfordringer som muligheder ved arbejdet i nævnet. Det giver således anledning til fokus og overvejelser i nævnet, og det bliver spændende at se, hvorledes den øgede digitalisering vil kunne understøtte og udvide nævnets arbejdsform.

Afslutning

Det har for min personlige del været både lærerige og udviklende år at have haft privilegiet at være en del af nævnet, og det vil være med en vis vemod, når jeg skal bevæge mig ind i nævnet til mit sidste nævnsmøde.

3 NÆVNETS VIRKSOMHED I 2017 I AFDELINGEN FOR APPELTILLADELSER

3.1 Generelt

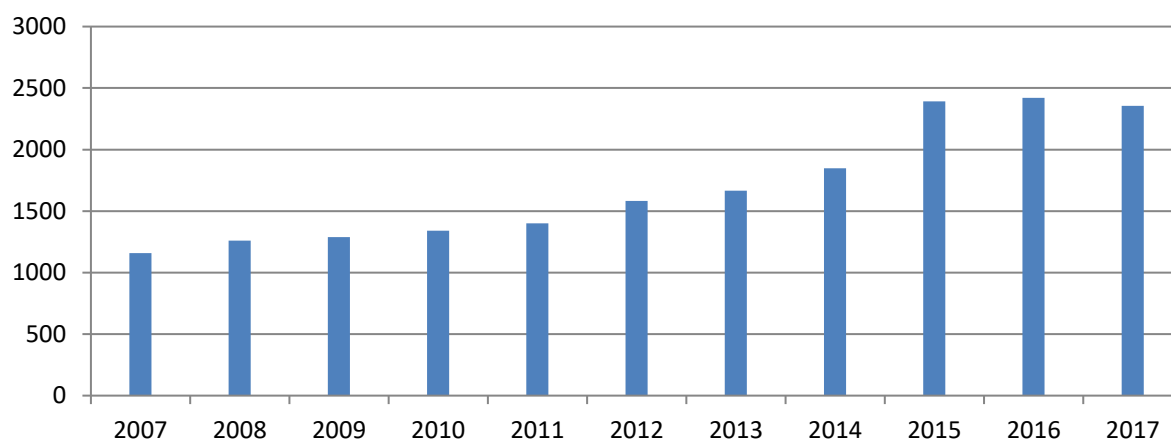
Nævnet har i 2017 afholdt 47 møder i afdelingen for appeltilladelser.

Den 1. januar 2017 var 414 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2017 modtaget 2.356 sager om appeltilladelse.

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal	1.158	1.261	1.289	1.340	1.401	1.582	1.667	1.848	2.392	2.420	2.356

Her er de modtagne sager fra 2007 til 2017 illustreret i et søjlediagram:

Tallene viser et støt stigende antal modtagne sager i perioden 2007-2013 og herefter en markant stigning i årene 2014 og 2015, hvorefter antallet af modtagne sager i 2016 og 2017 er på nogenlunde samme niveau som i 2015. Den markante stigning i antallet af modtagne ansøgninger om appeltilladelse kan i langt overvejende grad tilskrives de nye regler om appelbegrænsning i civile sager, der blev indført med virkning fra 1. juli 2014. Se herom nærmere afsnit 2.5 og 3.2.

Der er i 2017 blevet afsluttet 2.399 sager. Af disse sager blev 348 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence herunder overskridelse af absolut ansøgningsfrist mv.). 25 af disse sager vedrørte overskridelse af den absolutte 2-ugers frist i § 389 a, stk. 2.

Der var herefter den 31. december 2017 377 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2017, er omtalt nærmere i kapitel 4.

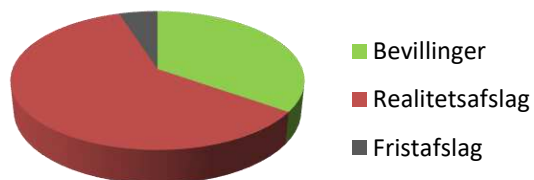
3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2017

Nævnet har i 2017 afgjort 2.051 sager, der fordeler sig således:

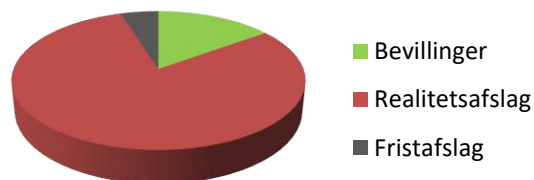
	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	i alt
2. instans civile sager	307	532	44	883
3. instans civile sager	95	507	31	633
2. instans straffesager	55	43	10	108
3. instans straffesager	47	364	16	427

Nedenfor er den talmæssige fordeling grafisk gengivet:

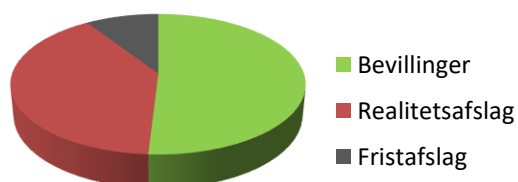
2. instans civile sager

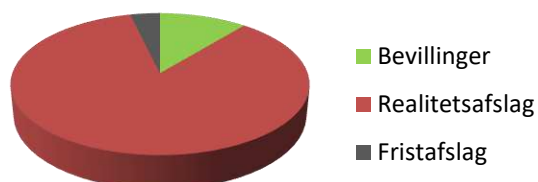
3. instans civile sager

2. instans straffesager

3. instans straffesager

Sagerne fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager (anke)	90	145	19	254
2. instans civile sager (kære) ¹	217	387	25	629
3. instans civile sager (anke) ^{1,3}	49	251	13	313
3. instans civile sager (kære) ²	46	256	18	320
2. instans straffesager	55	43	10	108
3. instans straffesager (anke) ³	30	214	12	256
3. instans straffesager (kære)	17	150	4	171

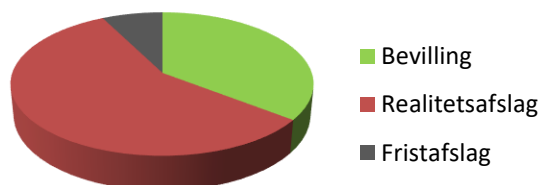
¹ I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten og Sø- og Handelsretten som 1. instans og af landsretten som 2. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af sagsomkostninger i domme jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Endvidere er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnet tilladelse ved særskilt anke af deldomme, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.

² I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3.

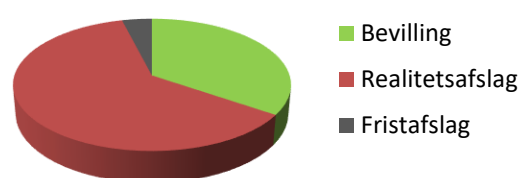
³ Der er i 1 civil ankesag og 9 ankestraffesager meddelt begrænset bevilling.

Fordelingen af afgjorte 2. instans civile sager og straffesager samt 3. instans civile sager og straffesager er i det følgende grafisk angivet på henholdsvis anke- og kæresager:

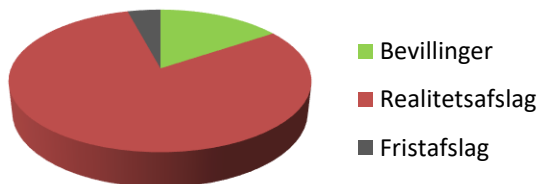
**2. instans civile sager
anke**

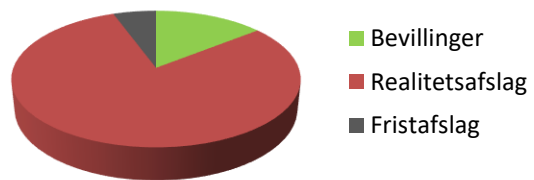
**2. instans civile sager
kære**

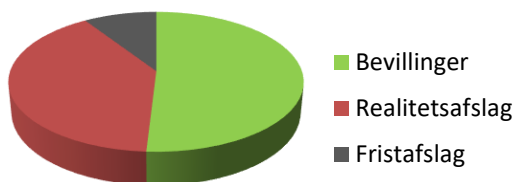
3. instans civile sager anke

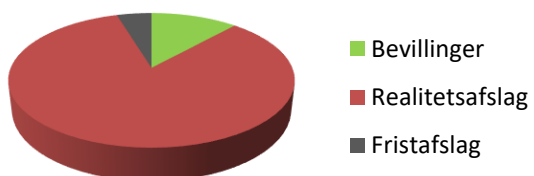
3. instans civile sager kære

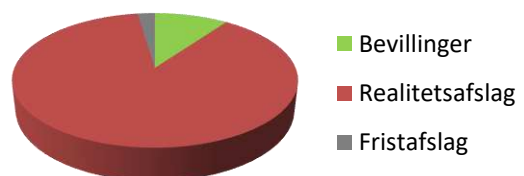
2. instans straffesager

3. instans straffesager anke

3. instans straffesager kære

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2007 til 2017 fremstår således:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal afgjorte sager	1.059	1.099	1.075	1.247	1.164	1.266	1.413	1.384	1.935	2.087	2.051
2. instans civile sager	168	160	187	182	157	181	246	312	781	864	883
Bevillinger	65	70	78	59	81	61	100	111	249	342	307
Realitetsafslag	81	70	86	97	55	108	131	159	471	485	532
Fristafslag	22	20	23	26	21	12	15	42	61	37	44
3. instans civile sager	464	542	525	617	576	622	685	623	630	712	633
Bevillinger	42	80	69	92	81	51	74	82	105	124	95
Realitetsafslag	392	421	419	500	466	547	594	498	484	543	507
Fristafslag	29	41	37	25	29	24	17	43	41	45	31
2. instans straffesager	114	100	96	114	108	128	145	131	146	122	108
Bevillinger	38	30	29	46	44	56	57	49	55	45	55
Realitetsafslag	69	53	51	57	54	66	72	63	70	54	43
Fristafslag	7	17	16	11	10	6	16	19	21	23	10
3. instans straffesager	312	297	269	334	323	335	337	318	378	389	427
Bevillinger	36	50	37	71	64	38	39	41	51	68	47
Realitetsafslag	249	226	216	246	249	283	286	266	311	305	364
Fristafslag	27	21	16	17	10	14	12	11	16	16	16

Som det fremgår, viser udviklingen i perioden fra 2007 til 2017,

- at det samlede antal sager i nævnets afdeling for appeltilladelser er fordoblet fra 2007 til nu,
- at antal 2. instans civile sager i perioden 2007 til 2013 ligger nogenlunde konstant på mellem 157 og 246 på årsbasis, at tallet i 2014 stiger til 312 sager og igen i 2015 - 2017 med en markant stigning til henholdsvis 781, 864 og 883 sager, hvilket skyldes de appelbegrænsningsregler i 2014, som har fuld effekt i de følgende år (se bl.a. også afsnit 2.5),
- at antal 3. instans civile sager er steget fra 464 sager i 2007 til det hidtil højeste antal på 712 sager i 2016, og at antallet er faldet lidt, nemlig til 633, i 2017,
- at antal 2. instans straffesager ligger nogenlunde konstant på mellem 96 og 146 sager på årsbasis,
- at antal 3. instans straffesager tilsvarende ligger nogenlunde konstant på mellem 269 og 427 sager som det hidtil højeste antal i 2017, og

- at bevillingsandelen i perioden er markant højere på 2. instans sager end 3. instans sager, mens udviklingen i bevillingsandelen inden for de enkelte kategorier er nogenlunde konstant.

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i årene 2007 til 2017 har givet følgende resultat:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
3. instans civile sager (anke)											
Ansøgninger efter rpl. § 371 ¹	192	234	213	266	233	247	279	267	334	371	280
Bevillinger efter rpl. § 371	19	40	28	34	30	21	36	32	51	58	48
Bevillingsandel i hele procent	10 %	17 %	13 %	13 %	13 %	9 %	13 %	12 %	15 %	16 %	17 %
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt. ²	-	-	-	-	-	-	-	0	0	10	0
Bevillinger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	-	-	-	-	-	-	-	0	0	10	0
Bevillingsandel i hele procent	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100 %	-
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 8 ³	10	13	24	18	34	18	24	23	14	28	20
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 8	3	1	1	3	3	1	2	2	1	3	1
Bevillingsandel i hele procent	30 %	8 %	4 %	17 %	9 %	6 %	8 %	9 %	7 %	11 %	5 %
3. instans civile sager (kære)⁴											
Ansøgninger	232	256	251	308	280	333	365	290	241	258	302
Bevillinger	20	39	40	55	48	29	36	48	53	53	46
Bevillingsandel i hele procent	9 %	15 %	16 %	18 %	17 %	9 %	10 %	17 %	22 %	21 %	15 %
3. instans straffesager (anke)											
Ansøgninger	185	170	157	155	180	214	156	178	213	222	244
Bevillinger	15	28	28	23	39	18	20	15	29	29	30
Bevillinger i hele procent	8 %	16 %	18 %	15 %	22 %	8 %	13 %	8 %	14 %	13 %	12 %
3. instans straffesager (kære)											
Ansøgninger	100	106	96	162	133	107	169	129	149	151	167
Bevillinger	21	22	9	48	25	20	19	26	22	39	17
Bevillingsandel i hele procent	21 %	21 %	9 %	30 %	19 %	19 %	11 %	20 %	15 %	26 %	10 %

¹ I denne gruppe er – udover ansøgninger efter retsplejelovens § 371 – medtaget ansøgninger og bevillinger efter følgende hjemler, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til anke til Højesteret ligesom i retsplejelovens § 371 er, at sagen er af principiel karakter:

- Retsplejelovens § 475, stk. 3, jf. § 371
- Retsplejelovens § 475 i, stk. 3, jf. § 371
- Konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 371

- Dødsboskiftelovens § 105, jf. retsplejelovens § 371
- Færøernes retsplejelov
- Grønlands retsplejelov

Endvidere er medtaget ansøgninger og bevillinger til Højesteret som 3. instans efter retsplejelovens § 253, stk. 4, jf. § 371, hvor kriterierne for at meddele tilladelse til anke til Højesteret er, at der foreligger særlige grunde, og sagen desuden angår spørgsmål af principiel karakter.

- 2 Efter retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt., kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til anke til Højesteret af deldomme afsagt af landsretten i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, hvis der foreligger særlige grunde.
- 3 Efter retsplejelovens § 368, stk. 8, kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.
- 4 I gruppen med 3. instans civile kæresager er udover ansøgninger efter retsplejelovens § 392, stk. 3, vedrørende landsrettens kendelser og beslutninger medtaget ansøgninger og bevillinger efter følgende hjemler, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til kære til Højesteret ligesom i retsplejelovens § 392, stk. 3, er, at sagen er af principiel karakter:
  - Retsplejelovens § 372, stk. 2, 7. pkt., jf. § 392, stk. 3
  - Retsplejelovens § 391, stk. 3
  - Retsplejelovens § 585
  - Retsplejelovens § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. retsplejelovens § 392, stk. 3
  - Konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3
  - Dødsboskiftelovens § 105, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3
  - Straffuldbyrdelseslovens § 121, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3
  - Færøernes retsplejelov
  - Grønlands retsplejelov

Desuden er medtaget ansøgninger efter retsplejelovens § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 3, hvor kriterierne for at meddele tilladelse til kære til Højesteret er, at der foreligger særlige grunde, og sagen desuden angår spørgsmål af principiel karakter.

Endelig er medtaget ansøgninger efter retsplejelovens § 391, stk. 4, vedrørende landsrettens afvisning af en ankesag efter retsplejelovens § 368 a, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til kære til Højesteret er, at der foreligger særlige grunde.

3.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces. Før 2011 blev den gennemsnitlige sagsbehandlingstid beregnet ud fra antal afsluttede sager i oktober kvartal. Fra 2011 er sagsbehandlingstiden beregnet ud fra antal afsluttede sager over hele året.

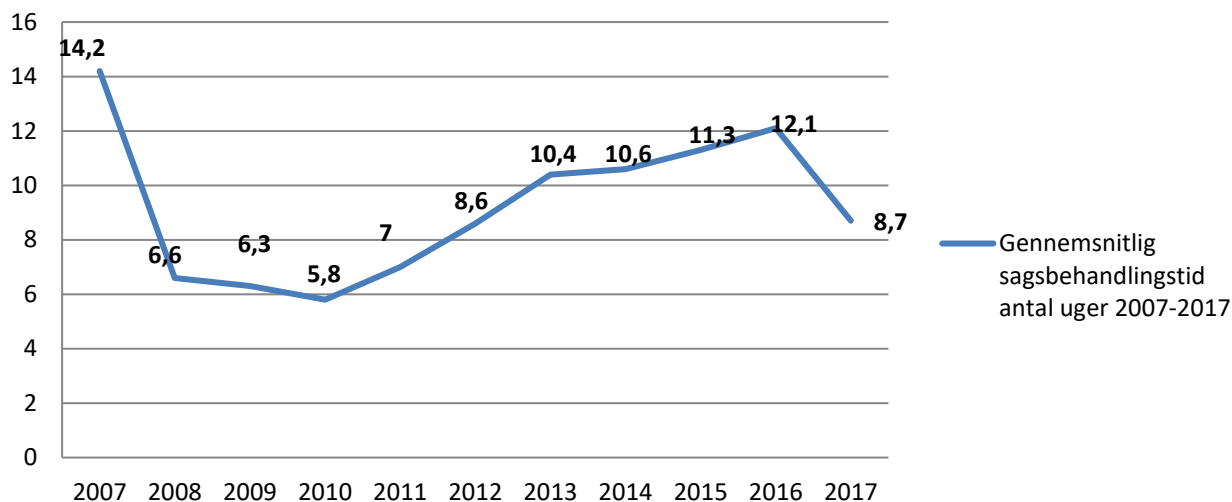
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2017 (2.399 sager) i afdelingen for appeltilladelser sammenlignet med årene 2007 – 2016 giver følgende resultat:

Andel afsluttede sager i %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Under 4 uger	24	36	36	35	31	26	15	19	18	14	18
Under 6 uger	35	55	57	62	50	38	31	30	27	25	30
Under 8 uger	41	72	72	77	66	48	42	42	36	34	48
Under 10 uger	46	82	85	87	77	59	51	51	45	45	66
Under 12 uger	52	89	90	92	83	69	62	58	55	55	77
Under 14 uger	56	92	94	95	88	79	71	66	65	63	84
Under 16 uger	61	93	96	97	92	87	78	74	72	70	89
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal sager i alt	399	425	337	411	1.340	1.494	1.641	1.647	2.395	2.485	2.399

Det bemærkes, at sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til udsendelse af nævnets afgørelse mv. i sagen, og at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser var i 2017 på 8,7 uger. Der er således tale om et fald på ikke mindre end 3,4 uger i forhold til 2016, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 12,1 uger. Som det fremgår af grafen på næste side, var sagsbehandlingstiden i perioden 2008-2012 kortere end i 2013-2016, og den kortere sagsbehandlingstid i 2017 er igen på niveau med 2012.

Gennemsnitlig sagsbehandlingstid antal uger 2007-2017

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger. Nævnet vil også i 2018 have fokus på, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger ca. 8 uger. Det bemærkes i den forbindelse, at tallet for indkomne appelsager i 2018 forventes at være på samme niveau som de foregående 3 år.

3.1.3 Anmodning om genoptagelse

Nævnets behandling af sager om anmodning om genoptagelse og af sager om anmodning om aktindsigt blev indtil 1. januar 2012 journaliseret under den tidligere sag. Med virkning fra 1. januar 2012 har nævnet journaliseret anmodning om genoptagelse og anmodning om aktindsigt i særskilte sager.

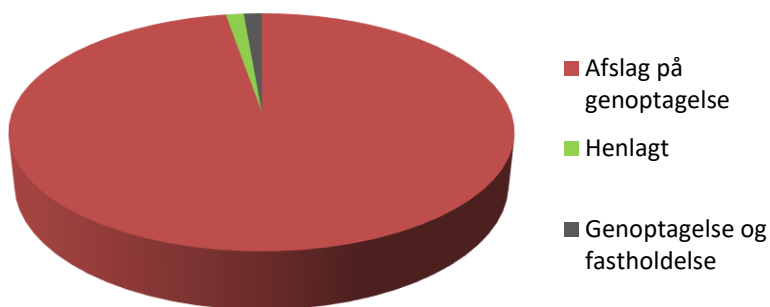
Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 2.356 i 2017 modtaget 77 nye anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for appeltilladelse. Der henstod ved begyndelsen af 2017 1 uafsluttet sag om genoptagelse fra året før. 74 nye anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2017 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 4,7 uger. Der henstod herefter 4 uafsluttede nye genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 74 afsluttede sager om genoptagelse blev det besluttet at meddele afslag på genoptagelse i 72 sager. I 1 sag besluttede nævnet at genoptage sagen, fordi der forelå væsentlige nye oplysninger, og at fastholde det tidligere meddelte afslag. 1 sag blev henlagt.

Fornyeede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ukendt antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

Genoptagelsessager

3.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har i 2017 desuden modtaget 37 anmodninger om aktindsigt. Der henstod ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2017. Alle 37 anmodninger om aktindsigt blev afsluttet i 2017 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 1 uge, idet der herved er set bort fra en enkelt sag med en særlig lang sagsbehandlingstid.

3.2 Civile sager

I afsnit 3.2 og 3.3 foretages en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. Se også Procesbevillingsnævnets hjemmeside, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager

3.2.1.1 Ankesager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 228 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 368, stk. 2, samt sager omfattet af servicelovens § 171 vedrørende tvangsfjernelse. Bevilling blev meddelt i 89 sager. Endvidere har nævnet i 2017 behandlet 7 ansøgninger om tilladelse til anke af byrettens deldomme til landsretten, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Bevilling blev meddelt i 1 sag.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Afslag
Advokatnævnsager	18	10
Aftale- og formueret	11	47
Erstatning ¹	33	8
Fast ejendom	2	2
Foreningsforhold	1	0
Lejeret	6	17
Parkering	2	21
Tvangsfjernelse	4	34
Andet	13	6
I alt	90	145

¹ 29 af de 33 bevillinger blev meddelt i sager om kompensation efter EU-forordning 261/2004 om flypassagerers rettigheder.

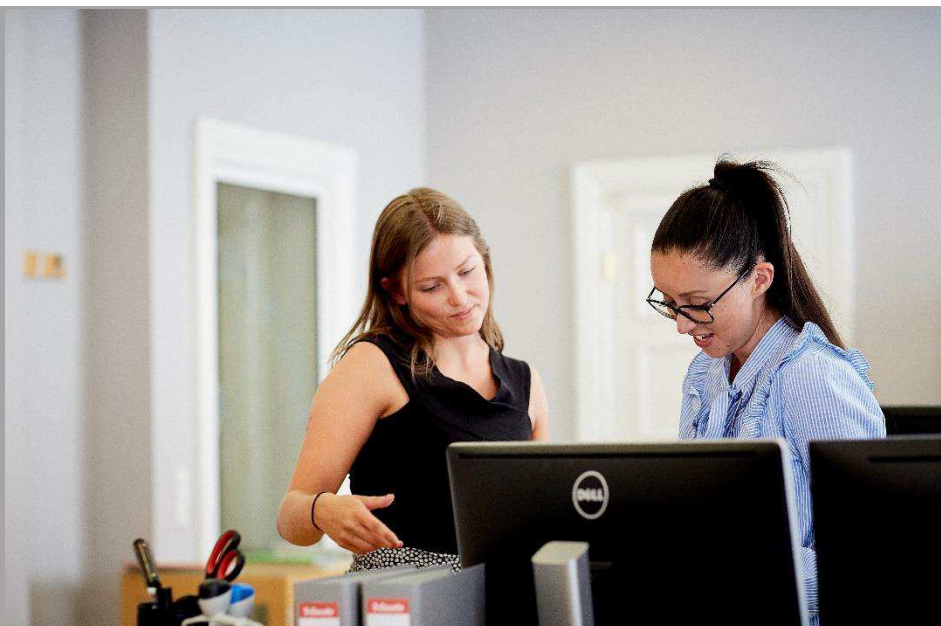
3.2.1.2 Kæresager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet samlet 604 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret og Sø- og Handelsretten til landsret, og der blev meddelt bevilling i samlet 217 sager. Det er som følger:

- 374 ansøgninger om kæretilladelse i sager, der er omfattet af retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens kendelser og beslutninger under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse. Der blev meddelt bevilling i 91 sager.
- 9 ansøgninger om kæretilladelse i sager, der er omfattet af retsplejelovens § 392 a, stk. 2, om kære af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger til landsretten. Der blev meddelt bevilling i 6 sager.
- 132 ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten har fastsat sagsomkostninger på højst 20.000 kr., eller hvor byretten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000, jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, § 391, stk. 2, og § 584 a, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 74 sager.
- 19 ansøgninger om kæretilladelse, hvor byretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 20.000 kr., jf. § retsplejelovens § 389, stk. 3 og § 584 a, stk. 3. Der blev meddelt bevilling i 10 af sagerne.
- 33 ansøgninger om kæretilladelse i sager om udlæg, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 13 sager.
- 1 ansøgning om kæretilladelse i sager, der er omfattet af retsplejelovens § 148 a om kære af byrettens beslutning vedrørende fritagelse fra at anvende domstolenes sagsportal. Der blev meddelt afslag i sagen.
- 33 ansøgninger om kæretilladelse i sager, der er omfattet af retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt., om kære af byrettens delafgørelser. Der blev meddelt bevilling i 20 sager.
- 3 ansøgninger om kæretilladelse, der er omfattet af retsplejelovens § 392 a, stk. 1 jf. § 253, stk. 4, om kære af Sø- og Handelsrettens delafgørelser. Der blev meddelt bevilling i alle 3 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Realitetsafslag
Ansøgninger efter rpl. § 148 a	0	1
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	20	13
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 2	34	33
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 3	9	9
Ansøgninger efter rpl. § 389 a	91	283
Ansøgninger efter rpl. § 391, stk. 2	24	18
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	3	0
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 2	6	3
Ansøgninger efter rpl. § 584, stk. 2	13	20
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 2	16	7
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 3	1	0
I alt	217	387

3.2.2 3. instansbevillinger i civile sager

3.2.2.1 Ankesager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 271 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 371. Bevilling blev meddelt i 47 sager. Desuden har nævnet i 2017 behandlet 1 ansøgning om tilladelse til anke til Højesteret af deldomme, som er afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, jf. § 371. Der blev meddelt afslag i sagen.

Sagerne fordeler sig som følger:

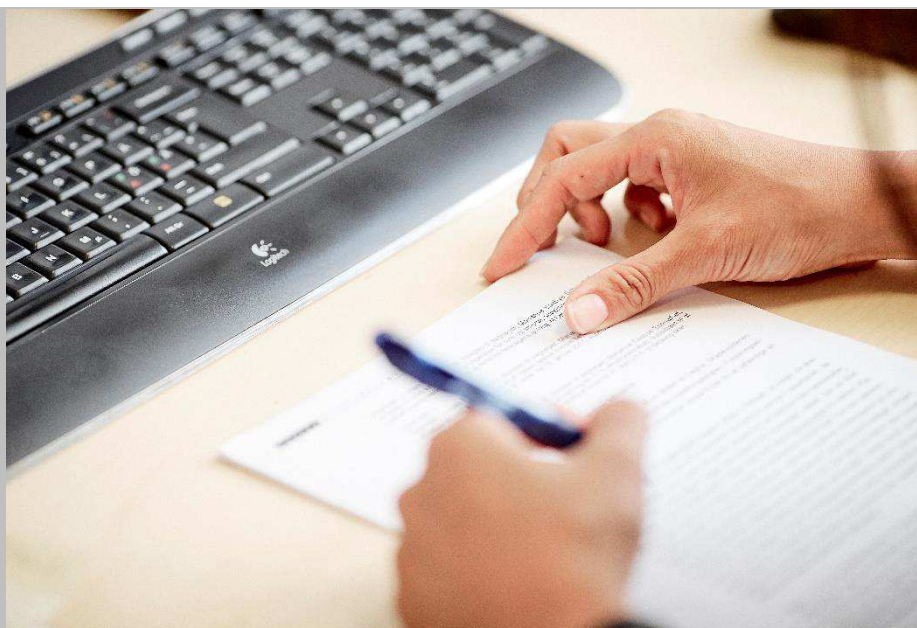
	Bevillinger	Afslag
Aftale- og formueret	3	27
Andelsboligforhold	0	3
Ansættelsesret	2	10
Arveret	0	1
Erstatning, personskade	8	25
Erstatning, rådgiveransvar	2	5
Erstatning, tingsskade	0	3
Erstatning, andet	11	7
Familieret	2	8
Fast ejendom	1	14
Forsikringsret	1	3
Forældreansvarslov	0	36
Freds- og ærekrænkelser	1	2
Immaterielret	0	8
Konkursret	1	7
Lejeret	6	24
Naboret	0	1
Retsplejelov	0	6
Skatter og afgifter	5	11
Socialret	0	7
Værgemål	0	1
Andet	4	16
I alt	47	225

Herudover har Procesbevillingsnævnet i 2017 realitetsbehandlet følgende ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret:

- 20 ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Nogle af sagerne vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans. Bevilling blev meddelt i 1 sag.
- 6 ansøgninger i sager vedrørende administrativ frihedsberøvelse efter retsplejelovens § 475, stk. 3, jf. § 371. Der blev meddelt afslag i alle 4 sager.
- 1 ansøgning efter den færøske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling i sagen.
- 1 ansøgning efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt afslag i sagen.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.1.

3.2.2.2 Kæresager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet samlet 302 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret, og der blev meddelt bevilling i samlet 46 sager. Det er som følger:

- 168 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3. Bevilling blev meddelt i 22 sager.
- 57 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes afgørelser i fogedsager, jf. retsplejelovens § 585. Bevilling blev meddelt i 8 sager.
- 39 ansøgninger om kæretiladelse efter konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3. Der blev meddelt bevilling i 7 sager.
- 4 ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3. Der blev meddelt bevilling i 1 sag.
- 4 ansøgninger efter straffuldbyrdelseslovens § 121, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3. Der blev meddelt afslag i alle 4 sager.
- 3 ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens afgørelser efter retsplejelovens § 372, stk. 2, 7. pkt., jf. § 392, stk. 3. Der blev meddelt bevilling i 1 sag.
- 1 ansøgning om tilladelse til kære af landsrettens domme om afvisning efter retsplejelovens § 391, stk. 3. Der blev meddelt bevilling i sagen.
- 17 ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens domme om afvisning efter retsplejelovens § 391, stk. 4. Der blev meddelt afslag i alle sagerne.
- 1 ansøgning efter retsplejelovens § 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4, om landsrettens delafgørelser i en sag, der behandles af landsretten som 1. instans. Der blev meddelt bevilling i sagen.
- 8 ansøgninger efter retsplejelovens § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 3, 3. pkt., jf. tillige § 392, stk. 3, 1. og 2. pkt., om landsrettens delafgørelser i en sag, der behandles af landsretten som 2. instans. Der blev meddelt bevilling i 5 sager.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.2.

3.3 Straffesager

3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 98 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager, hvor ankeadgangen er begrænset i medfør af retsplejelovens § 903, stk. 1, jf. § 902, stk. 1 og 2.

65 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, mens 33 ansøgninger var fra anklagemyndigheden. Bevilling blev meddelt i 55 sager, heraf 24 bevillinger til tiltalte og 31 til anklagemyndigheden.

Tiltaltes ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevilling fra tiltalte, som nævnet har realitetsbehandlet i 2017:

Sager om overtrædelse af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Freds- og ærekrænkelser	1	0
Hærværk	3	4
Tyveri	2	5
Anden berigelseskriminalitet	1	0
Overtr. mod tjenestemand	1	2
Andet	4	3
I alt	12	14

Sager om overtrædelse af særlovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Lov om euforiserende stoffer	0	2
Færdselslov, hastighed	3	11
Færdselslov, andet	6	8
Ordensbekendtgørelsen	0	3
Våben og fyrværkeri	1	1
Anden særlovgivning	2	2
I alt	12	27

Anklagemyndighedens ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevilling fra anklagemyndigheden i straffesager, som nævnet har realitetsbehandlet i 2017:

1 sag vedrørte tyveri efter straffeloven. Der blev meddelt bevilling i sagen.

Sager om overtrædelse af særlovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Færdselslov, hastighed	8	2
Færdselslov, andet	7	0
Natur- og miljøbeskyttelse	3	0
Anden særlovgivning	12	0
I alt	30	2

En stor del af bevillingerne til anklagemyndigheden blev givet i sager, hvor der var søgt om anketilladelse med henblik på frifindelse af den tiltalte.

3.3.2 3. instansbevillinger i straffesager

3.3.2.1 Ankesager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 244 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 932.

238 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, mens 6 ansøgninger var fra anklagemyndigheden. Bevilling blev meddelt i 30 sager, heraf 24 bevillinger til tiltalte og 6 til anklagemyndigheden. Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.1.

Tiltaltes ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 3. instansbevilling fra tiltalte, jf. retsplejelovens § 932, som nævnet har realitetsbehandlet i 2017:

Sager om overtrædelse af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Berigelseskriminalitet	0	19
Brand	0	1
Drab	1	5
Falsk forklaring og anklage	1	0
Freds- og ærekrænkelse	0	2
Overtr. mod tjenestemand	1	7
Narkotika	0	16
Opløb med videre	0	4
Personfarlig kriminalitet ¹	4	19
Røveri	0	6
Sædelighedsforbrydelser	2	15
Udvisning	2	38
Andet ²	7	15
I alt	18	147

¹ Inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelser mod tjenestemand.

² Kategorien omfatter blandt andet 5 sager vedrørende overtrædelser af straffelovens § 262 a om menneskehandel, hvor der i øvrigt er meddelt begrænset bevilling i 3 af sagerne.

Sager om overtrædelse af særlovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Arbejdsmiljølovgivning	1	0
Dyrebeskyttelseslovgivning	0	3
Erstatning for strafferetlig forfølgning	0	11
Færdselslov, hastighed	0	6
Færdselslov, spiritus	0	9
Færdselslov, andet	2	10
Lov om euforiserende stoffer	0	3
Natur- og miljøbeskyttelse	0	4
Told-, skat-, afgiftslovgivning	0	2
Våben og fyrværkeri	1	4
Anden særlovgivning	2	15
I alt	6	67

Anklagemyndighedens ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 3. instansbevilling fra anklagemyndigheden, jf. retsplejelovens § 932, som nævnet har realitetsbehandlet i 2017:

Alle ansøgningerne fra anklagemyndigheden vedrørte overtrædelser af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Personfarlig kriminalitet	4	0
Udvisning	2	0
I alt	6	0

3.3.2.2 Kæresager

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 165 ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens kendelser og beslutninger i ankesager, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1, landsrettens kendelser i kæresager, jf. retsplejelovens § 973, og landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarerne, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3.

Bevilling blev meddelt i 17 sager.

Ansøgning var indgivet af tiltalte/sigtede i 164 sager, heraf 43 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 16 sager. Ingen af disse sager vedrørte varetægtsfængsling.

Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 1 sag. Der blev meddelt bevilling i sagen.

Nævnet har i 2017 desuden behandlet 1 sag efter den færøske retsplejelov. Der blev meddelt afslag i sagen. Ansøgningen var indgivet af tiltalte.

Nævnet har i 2017 endvidere behandlet 1 sager efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt afslag i sagen. Ansøgningen var indgivet af tiltalte.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.2.

4 KONKRETE SAGER, DER ER AFGJORT I 2017 I NÆVNETS AFDELING FOR APPELTILLADELSER

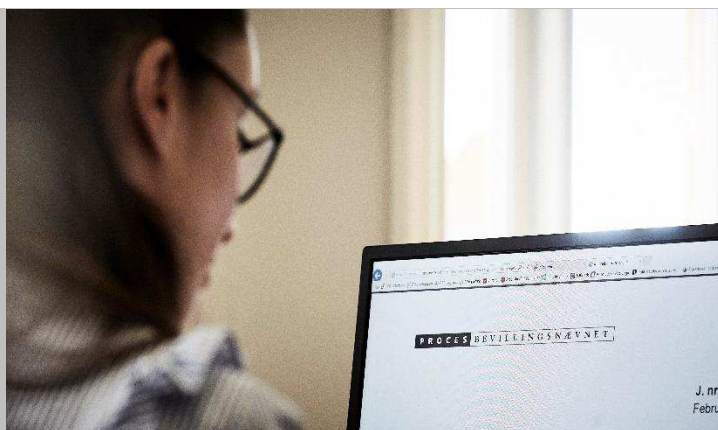
4.1 Generelt

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om appeltilladelser i civile sager og straffesager. Nedenfor er omtalt et uddrag af sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret, at sagen er af principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således blandt andet medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet er opmærksom på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling, således at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område.

Årsberetningen for 2017 indeholder alene referater af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret. Se desuden Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk, der har referater af de sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret. Referaterne bliver løbende offentliggjort. Retsplejelovens regler om appeltilladelser er medtaget som bilag 8.4.

4.2 Civile sager

4.2.1 Civile ankesager

Hvilken betydning har det for optællingen af 120 sygedage, at arbejdsgiver afviser at tage imod funktionærens delvise arbejdskraft?

Sagen drejede sig om en klinikassistent, der var ansat hos en tandlæge på fuld tid. Klinikassistenten var funktionær, og 120-sygedagsreglen, jf. funktionærlovens § 5, stk. 2, var gældende i ansættelsesforholdet. Funktionæren blev på et tidspunkt fuldtidssygemeldt. Da funktionæren havde været fuldtidssygemeldt i ca. to måneder, meddelte funktionæren, efter at have talt med sin læge, at hun kunne vende tilbage til arbejdet med 20 timer ugentligt. Arbejdsgiveren afviste dog at tage imod funktionærens delvise arbejdskraft, hvorfor funktionæren forblev fraværende på fuld tid. Ca. 3 måneder efter funktionærens sygemelding genoptog hun arbejdet på fuld tid. Kort tid derefter blev funktionæren imidlertid sygemeldt igen, hvorefter funktionæren blev opsagt med én måneds varsel med henvisning til 120-sygedagsreglen. Funktionæren indbragte sagen for retten, og gjorde gældende, at det ikke havde været berettiget at opsig hende med forkortet varsel efter funktionærlovens § 5, stk. 2, idet funktionæren ikke havde været syg i 120 dage på opsigelsestidspunktet. Således gjorde funktionæren gældende, at hun kun havde været syg i 108 dage på opsigelsestidspunktet, idet perioden hvor hun havde stillet sin arbejdskraft delvist til rådighed med 20 timer om ugen, kun kunne medtælles delvist. Arbejdsgiveren gjorde gældende, at det ikke havde betydning for optælling af 120 sygedage, at arbejdsgiveren havde afvist at tage imod funktionærens delvise arbejdskraft.

Byretten og landsretten gav arbejdsgiveren medhold

Både byretten og landsretten fandt, at arbejdsgiveren berettiget kunne beregne funktionærens sygefravær som sket. Landsretten bemærkede blandt andet, at der ved optælling af 120 sygedage ikke skal tages hensyn til, at funktionæren har tilbudt at genoptage arbejdet delvist. Landsretten bemærkede endvidere, at selvom en funktionær, der trods sygdom er i stand til at genoptage arbejdet delvist, er forpligtet til at stille sin arbejdskraft delvist til rådighed, er arbejdsgiveren ikke tilsvarende forpligtet til at acceptere funktionærens tilbud om delvis genoptagelse af arbejdet. Det er således også uden betydning, i hvilket omfang arbejdsgiverens afslag på funktionærens tilbud om delvis genoptagelse af arbejdet er saglig

begrundet. Herefter fandt landsretten, at arbejdsgiverens opsigelse af funktionæren med et forkortet varsel på en måned var berettiget.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Funktionæren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der tiltrådte, at en arbejdsgiver ikke har pligt til at acceptere, at en funktionær, som er delvis uarbejdsdygtig på grund af sygdom, arbejder på nedsat tid. Højesteret fandt, at konsekvensen heraf måtte være, at en arbejdsgivers afslag på et tilbud om, at funktionæren kan arbejde på nedsat tid i en sygeperiode, ikke kan medføre, at den periode, hvor funktionæren herefter modtager løn under sit sygefravær, ikke fuldt ud kan medregnes i de 120 dage med løn under sygdom, jf. funktionærlovens § 5, stk. 2. Højesteret bemærkede i øvrigt, at opsigelse efter 120-dages-reglen i almindelighed må anses for rimeligt begrundet, således at der kun under ganske særlige omstændigheder kan blive tale om at tilkende godtgørelse for usaglig afskedigelse efter funktionærlovens § 2 b. Højesteret fandt – lige som både byretten og landsretten – at funktionæren ikke skulle tilkendes en sådan godtgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 3. februar 2017 (PBN 2016-22-0645)

U 2018.822 H.

Procesbevillingsnævnet meddelte i øvrigt i 2016 anketilladelse til Højesteret i yderligere en sag om optælling af 120 sygedage. Denne sag – der vedrørte en anden problemstilling – blev behandlet i Procesbevillingsnævnet under j.nr. 2016-22-0354, og er nærmere omtalt i Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2016, side 84-85. Højesteret har afsagt dom i denne sag den 22. november 2017 (U 2018.815 H).

Spørgsmål om god advokatskik ved udlevering af klientkontoudskrift til kurator

En advokat, hvis klient var erklæret konkurs, blev af konkursboets kurator anmodet om at udlevere en udskrift af klientkontoen for den pågældende klient. Advokaten protesterede under skifteretsmødet herimod, og skifteretten afsagde herefter en kendelse, hvorved advokaten blev pålagt at udlevere klientkontoudskriften til kurator. Advokaten kærede skifterettens kendelse til landsretten, der stadfæstede kendelsen. Først herefter udleverede advokaten klientkontoudskriften til kurator.

Advokaten blev indklaget for Advokatnævnet, der fandt, at advokaten ved ikke efter skifterettens afgørelse at udlevere udskriften havde tilsidesat god advokatskik.

Byretten ophævede Advokatnævnets kendelse

Advokaten indbragte Advokatnævnets kendelse for byretten, der ophævede Advokatnævnets kendelse med henvisning til, at advokaten havde udleveret klientkontoudskriften straks efter, at han fik kendskab til landsrettens afgørelse, og at advokaten herefter ikke havde tilsidesat god advokatskik.

Landsretten ændrede byrettens dom og stadfæstede Advokatnævnets kendelse

Advokatnævnet ankede byrettens dom til landsretten, der gav Advokatnævnet medhold og stadfæstede Advokatnævnets kendelse. Landsretten udtalte blandt andet, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik ved ikke umiddelbart at imødekomme en anmodning fra kurator om at udlevere en udskrift af klientkontoen, og at advokaten ikke havde oplyst om konkrete hensyn, der kunne berettige til tilbageholdelse af oplysningerne.

Højesteret fandt ikke, at advokaten havde handlet i strid med god advokatskik

Advokaten ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret fandt, at Advokatnævnets afgørelse måtte forstås sådan, at den var baseret på, at advokaten havde undladt at efterkomme en endelig retsafgørelse. Under behandlingen ved domstolene anførte Advokatnævnet imidlertid, at det var i strid med god advokatskik, at advokaten ikke umiddelbart efter kurators anmodning herom udleverede oplysningerne, dvs. uden at afvente en editionskendelse. Højesteret henviste til, at klientkontoudskriften indeholdt oplysninger om klientens økonomiske forhold, som advokaten var kommet i besiddelse af som led i sit arbejde som advokat for klienten. Højesteret fandt derfor, at oplysningerne var omfattet af advokatens tavshedspligt efter retsplejelovens § 129, jf. straffelovens § 152. Højesteret bemærkede i den forbindelse, at denne tavshedspligt ikke ophørte ved klientens konkurs. Højesteret fandt – ligesom byretten – at advokaten ikke havde haft pligt til at udlevere oplysningerne, før landsrettens afgørelse om kurators editionsanmodning forelå, hvorfor advokaten ikke havde handlet i strid med god advokatskik ved ikke at udlevere oplysningerne på et tidligere tidspunkt end sket. Højesteret stadfæstede herefter byrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 3. februar 2017 (PBN 2016-22-0641)

U 2018.1193 H.

Var ophævelse af lejemål på grund af kriminalitet begået af lejers søn berettiget?

I denne sag havde et alment boligselskab ophævet et lejemål i medfør af blandt andet almenlejelovens § 90, stk. 1, nr. 12, med henvisning til den kriminalitet, som lejers søn havde begået. Det almene boligselskab driver Birkeparken, som er en del af Vollsmose i Odense. En søn af en lejer i Birkeparken deltog i de optøjer mod politiet, som i sommeren 2015 fandt sted i Vollsmose. Optøjerne skete på parkeringspladsen ved Bøgeparken, som ejes og drives af en anden almen boligorganisation. Efter optøjerne lykkedes det politiet at identificere i alt ni deltagere, herunder lejerens søn, som alle efterfølgende blev idømt 8 måneders fængsel og, for så vidt angår de udenlandske statsborgere, udvist betinget. Lejerens søn ankede som den eneste ikke straffedommen til Østre Landsret. Efter byrettens straffedom ophævede og opsagde det almene boligselskab boliglejemålet med henvisning til, at lejerens søn deltog i optøjerne og nu var idømt 8 måneders fængsel herfor. Da lejemålet imidlertid var beliggende i Birkeparken, og da optøjerne fandt sted i Bøgeparken, fremsatte lejerens indsigelser mod ophævelsen og opsigelsen af lejemålet. Det almene boligselskab indbragte herefter sagen for boligretten.

Boligretten frifandt lejerens søn

Boligretten fandt indledningsvist, at sønnens deltagelse i optøjerne berettigede det almene boligselskab til at ophæve lejemålet med henvisning til almenlejelovens § 90, stk. 1, nr. 12, hvorefter et alment boliglejemål kan ophæves hvis lejerens misligholder sine forpligtelser på en sådan måde, at lejerens fjernelse er påkrævet. Boligretten bemærkede i den forbindelse, at det ikke kunne være til hinder for ophævelsen, at lejemålet var beliggende i Birkeparken, mens kriminaliteten blev begået i Bøgeparken. Efter en konkret proportionalitetsvurdering fandt boligretten imidlertid, at det ikke var en proportional følge af, at sønnen deltog i optøjerne, at lejerens søn skulle miste sit lejemål, hvorfor boligretten ikke godkendte ophævelsen og frifandt lejerens søn.

Landsretten stadfæstede boligrettens dom

Det almene boligselskab ankede dommen til landsretten. Landsretten stadfæstede boligrettens dom, idet landsretten dog fandt anledning til at ændre begrundelsen. Landsretten fastslog indledningsvist, at almenlejelovens § 90, stk. 1, nr. 12, angår lejerens forpligtelser i forhold til den ejendom, hvor lejerens bor i henhold til lejeaftalen. Landsretten bemærkede herefter, at Bøgeparken og Birkeparken drives af forskellige almene boligselskaber på selvstændige matrikler med separate adgangsveje, og at der er 500 meter mellem det

ophævede lejemål og parkeringspladsen i Bøgeparken, hvor optøjerne fandt sted. Da landsretten herefter lagde til grund, at de optøjer, der fandt sted i Bøgeparken, ikke havde været til gene for ejendommene i Birkeparken, det almene boligselskab og dets ansatte, de andre lejere i Birkeparken eller andre med lovligt ærinde i Birkeparken, fandt landsretten, at der ikke var grundlag for at ophæve lejemålet.

Højesteret frifandt boligselskabet

Boligselskabet ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret fandt, at der i relation til ophævelsesbestemmelsen i almenlejelovens § 90, stk. 1, nr. 12, var den fornødne tilknytning mellem kriminaliteten og lejemålet, og at den begåede kriminalitet var egnet til at skabe utryghed blandt beboerne i boligområdet og indebar en sådan misligholdelse af en sådan grovhed, at boligselskabet som udgangspunkt havde ret til at ophæve lejemålet efter bestemmelsen. Henset til grovheden af misligholdelsen fandt Højesteret, at der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet. Højesteret godkendte således boligselskabets ophævelse af lejemålet.

Retten i Odenses dom af 30. september 2016 (BS 3-601/2016).

Østre Landsrets dom af 11. september 2017 (B-2308-16).

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. november 2017 (PBN 2017-22-0485).

Højesterets dom af 1. maj 2018 (sag nr. 235/2017).

Tilbagesøgning af godtgørelse for varigt mén mv.

Patientforsikringen (nu Patienterstatningen) traf i januar 2011 afgørelse om, at en kvinde havde en erstatningsberettigende patientskade, og i den anledning var berettiget til 225.600 kr. i godtgørelse for varigt mén, som regionen således udbetalte. Af klagevejledningen til afgørelsen fremgik det blandt andet, at Patientskadeankenævnet (nu Ankenævnet for Patienterstatningen) kunne tiltræde eller ændre afgørelsen. Det fremgik endvidere, at såfremt Patientskadeankenævnet ændrede afgørelsen, kunne det ske både til fordel og til skade for kvinden. Kvinden opgjorde herefter et krav på godtgørelse for svie og smerte samt et krav på erstatning for tabt erhvervsevne, hvorefter Patientforsikringen i september 2011 afgjorde, at kvinden havde ret til godtgørelse for svie og smerte, hvorimod kvinden ikke var berettiget til erstatning for erhvervsevnetab. Der blev herefter udbetalt 31.850 kr. til kvinden. Af klagevejledningen fremgik det blandt andet, at Patientskadeankenævnet kunne tiltræde

afgørelsen eller ændre den, så erstatningen blev forhøjet eller nedsat, ligesom det fremgik, at Patientskadeankenævnet også kunne ændre den oprindelige afgørelse, så hele erstatningen bortfaldt eller skulle betales tilbage. Kvinden påklagede den seneste afgørelse til Patientskadeankenævnet. I oktober 2012 traf Patientskadeankenævnet afgørelse om, at Patientforsikringens afgørelse fra januar 2011 ændredes, således at kvinden ikke fandtes at være blevet påført en erstatningsberettigende patientskade. Patientforsikringens afgørelse fra september 2011 blev som følge heraf ophævet. Regionen rejste herefter krav mod kvinden på tilbagebetaling af den samlede udbetalte godtgørelse. Da kvinden ikke ville tilbagebetale erstatningen, indbragte regionen sagen for retten.

Byretten og landsretten gav regionen medhold

Både byretten og landsretten fandt, at kvinden i begge Patientforsikringens afgørelser var blevet vejledt om, at Patientskadeankenævnet kunne ændre afgørelserne til skade for hende, ligesom det fremgik af klagevejledningen, at kvinden risikerede at skulle betale erstatningerne tilbage. Hun blev endvidere i afgørelsen fra september 2011 direkte vejledt om, at også den oprindelige afgørelse kunne ændres til skade for hende. På den baggrund fandt byretten og landsretten, at de påberåbte indrettelseshensyn ikke kunne afskære regionen fra at kræve beløbet tilbagebetalt.

Højesteret gav kvinden medhold

Kvinden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der fandt, at den nævnte klagevejledning fra Patientforsikringen ikke kunne sidestilles med eller træde i stedet for et konkret forbehold om tilbagesøgning fra regionens side. Højesteret bemærkede, at regionen ikke klagede over patientforsikringens afgørelse fra januar 2011, og at beløbet var blevet udbetalt til kvinden, uden at regionen tog et konkret forbehold. Kvinden havde derfor på tidspunktet for regionens udbetaling en velbegrundet forventning om, at hun havde ret til beløbet, og at dette ikke kunne kræves tilbagebetalt. Det forhold, at det i klagevejledningen i den efterfølgende afgørelse fra Patientforsikringen var anført, at kvinden i tilfælde af klage over denne afgørelse kunne risikere, at ankenævnet ændrede den oprindelige afgørelse med den virkning, at hele erstatningen ville bortfalde og skulle tilbagebetales, kunne efter Højesterets opfattelse ikke ændre herved. Højesteret fandt på denne baggrund at regionen ikke kunne kræve det udbetalte beløb tilbagebetalt.

Tilladelse til anke til Højesteret af 6. april 2017 (PBN 2017-22-0044).

U 2018.1156 H.

Procesbevillingsnævnet meddelte i øvrigt i 2017 anketilladelse til Højesteret i yderligere en sag om tilbagesøgningskrav. Denne sag blev behandlet i Procesbevillingsnævnet under j.nr. 2017-22-0279, og Højesteret har afsagt tilsvarende dom i denne sag den 7. december 2017 (U 2018.1149 H).

Var udsagn i en annonce fra Dansk Folkeparti injurierende?

Den 23. april 2013 blev lovforslag nr. 211 om indfødsrets meddelelse førstebehandlet i Folketinget, og under debatten gav flere folketingsmedlemmer udtryk for, at regeringen havde orienteret Indfødsretsudvalget om, at Politiets Efterretningstjeneste vurderede, at en af de personer, der var optaget på lovforslaget, kunne være til fare for rigets sikkerhed, men at det var regeringens opfattelse, af den pågældende ikke skulle fjernes fra lovforslaget, da det ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser ikke at meddele den pågældende indfødsret. Den 29. maj 2013, som var dagen før lovforslaget skulle andenbehandles i Folketinget, bragte Dansk Folkeparti en annonce i flere landsdækkende aviser. Øverst i annoncen var der følgende tekst:

"Regeringen og de andre partier deler statsborgerskaber ud med rund hånd:

*Én på listen er til fare for Danmarks sikkerhed
Nu bliver han dansker...*

*Socialdemokraternes justitsminister Morten Bødskov kender navnet på den potentielle terrorist.
Men han vil ikke fortælle Folketinget, hvem det er blandt de knap 700...*

*Han bliver nu dansk statsborger med stemmeret til Folketinget og beskyttelse imod udvisning.
Det, synes vi i Dansk Folkeparti, er helt forkert.*

Statsborgerskab er noget helt særligt, hvor man bliver en del af det danske fællesskab. Derfor skal det ikke være let at blive statsborger, det skal være svært. Alle de andre partier – Socialdemokraterne, Radikale, SF, Enhedslisten, Venstre, Liberal Alliance og Konservative – tager det ikke alvorligt, de stemmer bare for. Og sammen med Enhedslisten har regeringen oven i hatten gjort det lettere at få statsborgerskab. Dansk Folkeparti siger nej! Hvad siger du?

Lov om indfødsret 2012/1 LSF 211"

Herefter fulgte en liste med navn og bopælskommune på de 685 personer, der var optaget på lovforslaget. Med henvisning til udtalelserne i annoncen *"Én på listen er til fare for Danmarks Sikkerhed"* og *"... den potentielle terrorist ... blandt de knap 700"* anlagde 15 (oprindeligt 16)

privatpersoner, som var optaget på lovforslaget og nævnt i annoncen, efterfølgende injurieresag mod Dansk Folkeparti og Dansk Folkepartis formand samt injurieresag mod en forening, der havde viderebragt annoncen på foreningens hjemmeside.

Byretten dømte Dansk Folkeparti for injurier

Byretten fandt, at Dansk Folkeparti med de omhandlede udtalelser havde rettet en beskyldning mod hver især af de 15 privatpersoner for at være til fare for Danmarks Sikkerhed og for at være potentiel terrorist. Udtalelserne var derfor udtryk for ærekrænkende sigtelser mod de 15 privatpersoner om strafbart forhold. Byretten bemærkede herved, at det forhold, at beskyldningen efter formuleringen alene rettede sig mod en enkelt af de 685 personer, ikke kunne føre til et andet resultat, da det efter formuleringen af annoncen kunne være en hvilken som helst af de 685 personer, herunder de 15 privatpersoner.

Byretten fandt videre, at det efter bevisførelsen måtte lægges til grund, at der ikke var belæg for beskyldningen om strafbart forhold imod nogen af de 15 privatpersoner, men at annoncen samtidig var blevet bragt som led i en offentlig debat om et emne af væsentlig samfundsmæssig interesse. Efter en samlet vurdering af hensynet til Dansk Folkepartis ytringsfrihed efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 på den ene side og hensynet til beskyttelsen af de 15 privatpersoners omdømme efter konventionens artikel 8 på den anden side fandt byretten, at Dansk Folkeparti ved fremsættelsen af beskyldningerne havde pådraget sig strafansvar efter straffelovens § 267, jf. § 269, stk. 1.

Byretten idømte Dansk Folkeparti 10 dagbøder á 1.000 kr., og herudover mortificerede byretten de omhandlede udtalelser og pålagde Dansk Folkeparti at fjerne annoncen fra partiets hjemmeside. Endvidere dømte byretten Dansk Folkeparti til at betale hver af de 15 privatpersoner en tortgodtgørelse på 10.000 kr. samt et samlet beløb til de 15 privatpersoner på 30.000 kr. til afholdelse af omkostninger til offentliggørelse af dommen. Byretten frifandt Dansk Folkepartis formand og foreningen. Dansk Folkeparti ankede dommen til landsretten.

Landsretten stadfæstede i al væsentlighed byrettens dom

Landsretten tiltrådte, at udtalelserne var ærekrænkelser sigtelser i form af en udtrykt mistanke om strafbart forhold mod hver især af de 15 privatpersoner.

Endvidere fandt landsretten, at udtalelserne ikke var straffrie i medfør af bestemmelsen i grundlovens § 44, idet annoncens tekst fremstod som et faktum og ikke som et referat af forhandlingerne i Folketinget om lovforslaget. Udtalelserne fandtes desuden fremsat mod

bedrevidende, og de var derfor allerede af den grund heller ikke straffri i medfør af bestemmelsen i straffelovens § 269, stk. 1, 1. led, hvorefter sigtelser er straffri blandt andet, hvis de er fremsat i god tro til berettiget varetagelse af almeninteresse eller eget eller andres tarv.

Efter at have foretaget en vurdering af hensynet til Dansk Folkepartis ytringsfrihed på den ene side og hensynet til de 15 privatpersoners omdømme på den anden side, tiltrådte landsretten herefter, at Dansk Folkeparti havde pådraget sig strafansvar.

Landsretten var enig i byrettens udmåling af straf og tortgodtgørelse, og landsretten stadfæstede derfor i al væsentlighed byrettens dom. Landsrettens foretog således kun den ændring af byrettens dom, at landsretten frifandt Dansk Folkeparti for påstanden om at fjerne annoncen fra partiets hjemmeside, da annoncen på dette tidspunkt allerede var blevet fjernet fra hjemmesiden.

Højesteret fandt, at de pågældende udsagn ikke var injurierende

Dansk Folkeparti ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret udtalte, at annoncen af en almindelig læser måtte opfattes som en politisk meningstilkendegivelse om, at der ikke bør meddeles indfødsret til en person, der er til fare for statens sikkerhed, og ikke som en beskyldning mod hver enkelt af de 685 personer for at være til fare for statens sikkerhed og en potentiel terrorist. Højesteret lagde herved også vægt på opsætningen af udsagnene i annoncens overskrifter og tekst samt på, at navnene på de 685 personer ikke i sig selv fremstår som det centrale budskab. Ud fra annoncens indhold og kontekst må en almindelig læser forstå annoncen sådan, at udsagnene alene angår én ud af de 685 personer. Højesteret udtalte, at den mistænkeliggørelse af samtlige 685 personer, der ligger i de to udsagn, for hver enkelt på listen er så vag, at den ikke kan anses for at krænke nogen enkeltpersons ære. Dansk Folkeparti blev derfor frifundet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. maj 2017 (PBN 2017-22-0141).

U 2018.2048 H.

Spørgsmål om frihedsberøvelse efter politiloven

Om natten den 17.-18. oktober 2014 forsamledes en gruppe på ca. 150 personer på Amagertorv i en form for uanmeldt demonstration/gadefest. På et tidspunkt begyndte forsamlingen at kaste med blandt andet romerlys, kanonslag og flasker. Efter at politiet

forgæves havde forsøgt at opløse forsamlingen, besluttede politiet at lede forsamlingen væk. Politiet omringede forsamlingen og etablerede en sluse kl. 00.10. Efter personerne havde passeret slusen, og deres navne var blevet registreret, blev de omgivet af patruljekøretøjer og gående betjente ført samlet til Nørrebro i et såkaldt optisk følge. Da personerne på den måde var ledt til Nørrebro, fik de kl. ca. 01.45 lov til at gå.

Flere af de personer, der på den måde blev ført til Nørrebro, anmodede efterfølgende om, at frihedsberøvelsernes lovlighed blev prøvet af retten med krav om erstatning herfor, jf. retsplejelovens § 469. Københavns Politi påstod principalt sagen afvist, idet der ikke var tale om frihedsberøvelser, subsidiært frifindelse, fordi frihedsberøvelserne havde været lovlige.

Byretten fandt, at opholdet i det lukkede område efter slusen og det efterfølgende optiske følge var en frihedsberøvelse, og at den skete frihedsberøvelse var lovlig

Byretten fandt, at opholdet i det aflukkede område var en frihedsberøvelse af de forsamlede, jf. herved politilovens § 9, stk. 3, ligesom det efterfølgende optiske følge var en frihedsberøvelse. Byretten lagde afgørende vægt på de samstemmende forklaringer om, at det ikke var muligt at forlade området eller det efterfølgende optiske følge, ligesom byretten lagde vægt på den tidsmæssige udstrækning. Efter en samlet vurdering fandt byretten endvidere, at det måtte have stået sagsøgerne klart, at de skulle forlade området på Amagertorv. Den omstændighed, at der ikke var sket præcis identifikation af de personer, der kastede romerlys, glas/flasker eller kanonslag mod politiet, kunne ikke føre til, at politiets frihedsberøvelse ikke kunne anses for at have været rettet mod de personer, der gav anledning til faren for forstyrrelsen af den offentlige orden. De skete frihedsberøvelser fandtes herefter lovlige.

Landsretten fandt, at der var tale om et indgreb, der indebar frihedsberøvelse af de personer, der var blevet indkapslet, og at den skete frihedsberøvelse ikke var lovlig

Af de grunde, som byretten havde anført, fandt landsretten, at opholdet i det aflukkede område ved slusen på Strøget og det efterfølgende optiske følge udgjorde en frihedsberøvelse af de personer, der var blevet indkapslet. Landsretten fandt det desuden berettiget, at politiet kl. 00.10 greb ind og etablerede en visitationssluse og indkapsling af uromagerne.

Landsretten fandt imidlertid, at det måtte have stået politiet klart, at der efter indkapslingen ville være et større antal personer, der ikke havde været med i angrebene mod politiet eller urolighederne i øvrigt. Under disse omstændigheder fandt landsretten, at der måtte stilles

særligt store krav til politiets sortering med henblik på at vurdere, om der skulle ske frihedsberøvelse af alle de personer, som var ført ind i indkapslingen. Landsretten fandt det efter en konkret bevisvurdering ikke godtgjort, at sagsøgerne efter at være blevet visiteret udgjorde en fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed. Betingelserne for i medfør af politilovens § 9, stk. 3, at frihedsberøve sagsøgerne var derfor ikke opfyldt.

Højesteret ændrede landsrettens dom og pålagde de indstævnte at tilbagebetale godtgørelse

Københavns Politi ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret fandt på baggrund af en dom afsagt af Menneskerettighedsdomstolen, at politiets indgreb ikke havde karakter af frihedsberøvelse efter artikel 5 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Bedømmelsen efter Menneskerettighedskonventionen var imidlertid ikke afgørende for, om der efter politilovens regler forelå frihedsberøvelse. Højesteret fandt, at omslutningen af persongruppen i indre by og det optiske følge til Nørrebro måtte bedømmes som ét samlet indgreb, hvorunder de tilstedeværende var afskåret fra at forlade følget. Efter karakteren og varigheden af begrænsningen i bevægelsesfriheden var indgrebet en frihedsberøvelse i politilovens forstand, og de indstævnte havde krav på prøvelse af frihedsberøvelsens lovlighed efter retsplejelovens kapitel 43 a.

Højesteret fandt endvidere, at festen havde udviklet sig til et opløb med fare for forstyrrelse af den offentlige orden og fare for enkeltpersoners sikkerhed. Højesteret udtalte herved, at det efter politiloven i særlige situationer ud fra en objektiv farevurdering kan være berettiget at foretage indgreb i henhold til bl.a. § 9 over for en samlet gruppe af personer. De indstævnte havde relation til festen og deres tilstedeværelse havde betydning for, at enkelte personer i ly af mængden kunne udøve hærværk og kaste med flasker mv., ligesom deres tilstedeværelse vanskeliggjorde muligheden for at pågribe enkeltpersoner. Politiet havde foretaget en vis sortering af de tilbageholdte, og Højesteret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte politiets vurdering af, at det var nødvendigt at gribe ind, ligesom Højesteret fandt, at frihedsberøvelsen ikke havde varet længere end nødvendigt. Under disse omstændigheder var frihedsberøvelsen lovlig efter politilovens § 9, stk. 3. Højesteret ændrede herefter landsrettens dom og pålagde de indstævnte at tilbagebetale en godtgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 11. maj 2017 (PBN 2017-22-0182).

U 2018.1690 H.

Forældelse af en kommunes regreskrav over for et forsikringssselskab i anledning af udbetalte sygedagpenge

En person var i 2010 kommet til skade ved et fald i en ejendom, og kommunen havde i den anledning udbetalt sygedagpenge til personen. Kommunen rejste herefter et regreskrav over for ejeren af ejendommen, og forsikringssselskabet, som ejeren havde tegnet en frivillig ansvarsforsikring hos, behandlede kravet på ejerens vegne. Der verserede mellem den skadelidte og ejeren af ejendommen en sag, der blev forligt i foråret 2014. I oktober 2014 blev ejeren af ejendommen taget under konkursbehandling, hvorefter kommunen rettede regreskravet direkte mod forsikringssselskabet i medfør af forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2.

Forsikringssselskabet anerkendte erstatningsgrundlaget og erstatningens størrelse, men gjorde gældende, at kravet var forældet, idet den særlige forældelsesregel i forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, jf. stk. 1, hvorefter der gælder en tillægsfrist, hvis en skade inden forældelsesfristens udløb er anmeldt til et forsikringssselskab, ikke fandt anvendelse i sagen. Til støtte herfor gjorde forsikringssselskabet gældende, at forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, jf. stk. 1, alene omfatter erstatningskrav, som kan rejses direkte over for et forsikringssselskab, og ikke krav, hvor forsikringssselskabet på grundlag af en frivillig forsikringsordning behandler sagen på vegne af skadevolder. Kravet var derfor allerede forældet i oktober 2014, da grundlaget for forsikringssselskabets direkte hæftelse opstod.

Byretten fandt, at kravet ikke var forældet

Byretten udtalte, at et krav ikke forældes, mens det er under behandling af et forsikringssselskab, og fandt på denne baggrund, at kommunens regreskrav, der var afledt af hovedkravet, som forsikringssselskabet også behandlede, var omfattet af forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, jf. stk. 1. Byretten fandt herefter, at kravet ikke var forældet.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten fandt efter bestemmelsens ordlyd og forarbejder og med henvisning til Højesterets dom gengivet i U 2016.133/2 H, at kommunens regreskrav for udbetalte sygedagpenge var omfattet af forældelsesreglen i forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, jf. stk. 1. Landsretten lagde herunder vægt på, at kommunens regreskrav havde særlig lovhjemmel i sygedagpengelovens § 78, stk. 2. Det kunne ikke føre til et andet resultat, at skadelidte som

udgangspunkt ikke havde kunnet rette sit erstatningskrav mod forsikringsselskabet. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom med ændret begrundelse

Forsikringsselskabet ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret udtalte, at forsikringsaftaleloven tager sigte på forholdet mellem forsikringstager og forsikringsselskab, og at § 29, stk. 5, jf. stk. 1, kun angår dette forhold, medmindre der er holdepunkter for andet. Højesteret anførte, at det fremgår af forarbejderne, at § 29, stk. 1 og 5, er udvidet til tillige at omfatte den situation, hvor forsikringsselskabet i kraft af lovgivningen – f.eks. færdselslovens § 108, stk. 1 – hæfter umiddelbart over for skadelidte, jf. også U 2016.133/2 H. Højesteret anførte endvidere, at forarbejderne må forstås således, at udvidelsen ikke går længere end til denne situation. Forældelsen var derfor ikke afbrudt efter § 29, stk. 5.

Kommunen anførte endvidere, at forældelsen var afbrudt efter forældelseslovens § 21, stk. 5, om afbrydelse af forældelsen ved forhandlinger mellem skyldner og fordringshaver. Højesteret lagde til grund, at der havde været forhandlinger mellem kommunen og forsikringsselskabet om størrelsen af kommunens regreskrav, og efter forløbet fandt Højesteret, at forhandlingerne måtte anses for indledt ved en brevveksling mellem parterne i maj og juni 2013, hvor kommunen måtte forstå, at forsikringsselskabet stillede en stillingtagen til kravet i udsigt, når den verserende sag mellem den skadelidte og ejeren af ejendommen var afsluttet. Da kommunens krav var et afledet krav, hvor kommunen var indtrådt i den skadelidtes retsstilling over for ejeren af ejendommen, havde kommunen føje til at antage, at der ville kunne nås en forligsmæssig løsning. Under disse omstændigheder fandt Højesteret, at drøftelserne mellem kommunen og forsikringsselskabet måtte ses som ét samlet forhandlingsforløb, der begyndte i sommeren 2013 inden udløbet af forældelsesfristen i januar 2014, og som blev videreført i foråret 2014 efter et forlig i sagen mellem skadelidte og ejeren af ejendommen. Kommunens regreskrav var herefter ikke forældet. Højesteret stadfæstede med denne begrundelse landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 3. april 2017 (PBN 2017-22-0106).

U 2018.1506 H.

Procesbevillingsnævnet har meddelt bevillinger til Højesteret i yderligere et antal sager med forældelsesretlige problemstillinger i både 2017 og 2018.

4.2.2 Civile kæresager

Berømmelse af udkørende fogedforretninger og opkrævning af tillægsafgift

Et boligselskab havde indgivet en begæring til fogedretten om udsættelse af to lejere på grund af manglende betaling af husleje. Fogedretten meddelte herefter boligselskabet, at boligselskabet skulle betale en tillægsafgift inden for en fastsat frist, idet fogedretten havde som fast praksis at beramme udsættelsessager direkte til udkørende fogedforretning uden først at indkalde sagens parter til et møde på fogedens kontor, selv om rekvirenten havde bedt herom. Fogedretten oplyste endvidere, at sagen ville bortfalde ved manglende overholdelse af fristen. Boligselskabet indbetalte dog ikke tillægsafgiften, men anmodede i stedet fogedretten om at beramme sagen til et møde på fogedens kontor. Fogedretten valgte imidlertid at afvise sagen, da fogedretten anså den for bortfaldet på grund af manglende betaling af tillægsafgiften.

Fogedretten fastholdt afvisningen

Boligselskabet rettede på ny henvendelse til fogedretten om afgørelsen om afvisning/bortfald af sagen på grund af manglende indbetaling af tillægsafgift. Boligselskabet gjorde blandt andet gældende, at fogedretten ikke var berettiget til at opkræve tillægsafgiften, når boligselskabet havde anmodet om, at der først blev afholdt et møde på fogedens kontor. Fogedretten fastholdt imidlertid afgiftsberegningen og henviste i den forbindelse blandt andet til retsplejelovens § 598, stk. 2, jf. § 491, stk. 1, hvorefter fogedretten bestemmer tid og sted for forretningens foretagelse.

Landsretten stadfæstede fogedrettens afgørelse

Fogedrettens kendelse blev herefter indbragt for landsretten, der efter en gennemgang af forarbejderne til retsplejelovens § 491, stk. 1, stadfæstede kendelsen. Landsretten lagde vægt på, at afgørelsen om tid og sted for forretningen var truffet efter en konkret vurdering, og landsretten fandt herefter ikke grundlag for at tilsidesætte fogedrettens afgørelse om, at sagen er bortfaldet som følge af manglende betaling af tillægsafgift.

Højesteret hjemviste sagen til fogedretten

Boligselskabet kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret, som fandt, at fogedretten ikke havde haft fornøden konkret begrundelse for at

opkræve tillægsafgift med henblik på berømmelse af en fogedforretning på lejermålets adresse. Højesteret fandt herefter, at der ikke var grundlag for at bestemme, at udsættelsesbegæringen var bortfaldet som følge af manglende betaling af tillægsafgiften. Højesteret ophævede på denne baggrund landsrettens kendelse og hjemviste sagen til fogedretten med henblik på berømmelse af retsmødet på fogedrettens kontor.

Tilladelse til kære til Højesteret af 7. juni 2017 (PBN 2017-22-0192).

U 2018.530 H.

Procesbevillingsnævnet meddelte i øvrigt den 20. juni 2017 tilladelse til kære til Højesteret i en sag med en tilsvarende problemstilling, som Højesteret ved en kendelse af 31. oktober 2017 i sag 156/2017 afgjorde på tilsvarende måde.

Frihedsberøvelse med henblik på udsendelse af rumænere sigtet for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen

Procesbevillingsnævnet har i 2017 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i i alt 8 sager om frihedsberøvelse med henblik på udsendelse af rumænske statsborgere. Alle rumænerne var blevet anholdt og sigtet for overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 4, ved forskellige steder, hvor der er almindelig adgang, blandt andet foran en kirke, en park og en retsbygning, at have etableret og opholdt sig i lejre, som var indrettet med sovepladser, hvilket var egnet til at skabe utryghed i nærområdet. Alle rumænerne vedtog en bøde for forholdene, og deres sager blev forelagt Udlændingestyrelsen, som besluttede at administrativt udvise dem med indrejseforbud i 2 år. Rumænerne, der alle havde opholdt sig i Danmark i kort tid, havde tidligere vedtaget bøder for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen, ligesom de var blevet bortvist som overnattende på gaden. Nogle var endvidere meddelt advarsler for betleri.

Byretten og landsretten fandt frihedsberøvelse lovlig

Byretten traf i medfør af udlændingelovens § 37, jf. § 36, stk. 1, kendelser om, at frihedsberøvelsen af rumænerne var lovlig og fortsat kunne opretholdes. Retten fandt, at rumænernes adfærd måtte anses for at udgøre en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der berører en grundlæggende samfundsinteresse. Retten lagde i den forbindelse blandt andet vægt på rumænernes aktuelle overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 4, og karakteren heraf, ligesom retten lagde vægt på, at de tidligere havde vedtaget bøder for

at have overnattet på gaden. Retten fandt, at rumænernes aktuelle overtrædelser af ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 4, var en adfærd af systematisk karakter som led i deres ophold i Danmark. På baggrund heraf, og da rumænerne ikke havde nogen tilknytning til Danmark, var opholdsdirektivets artikel 27 ikke til hinder for udvisning. Som følge heraf fandt retten, at frihedsberøvelsen af rumænerne havde været og fortsat var nødvendig for at sikre muligheden for udvisning. Rumænerne kærede byrettens kendelser til Østre Landsret, der stadfæstede byrettens kendelser.

Højesteret stadfæstede landsrettens kendelser

De 8 rumænske statsborgere kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelser til Højesteret, som tiltrådte, at rumænernes adfærd udgjorde en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der berører en grundlæggende samfundsinteresse. Hensynet til den offentlige orden, der beskyttes efter opholdsdirektivet, og den aktuelle overtrædelse sammenholdt med de kort forud begåede overtrædelser af ordensbekendtgørelsen og betalerireglerne havde ikke en tilfældig karakter med begrænset skadevirkning, men blev anset for at være udslag af en systematisk adfærd som led i rumænernes ophold i Danmark som bladsælgere og flaskesamlere. Rumænerne havde ikke tilknytning til Danmark, hvorfor udvisning med indrejseforbud i 2 år ikke blev anset for stridende mod proportionalitetsprincippet i opholdsdirektivet. Højesteret fandt endvidere, at frihedsberøvelsen var nødvendig for at sikre muligheden for udvisning, idet mindre indgribende foranstaltninger efter det oplyste om rumænernes forhold ikke var tilstrækkelige.

Tilladelser til kære til Højesteret af 7. juli og 10. oktober 2017 (PBN 2017-22-0308 m.fl.).

U 2018.1211 H m.fl.

Sager om konkurskarantæne

Et konkursramt selskab havde siden dets stiftelse i februar 2013 blandt andet beskæftiget sig med at designe, producere, installere, og efterfølgende drive drikkevandsanlæg samt spildevandsanlæg. Det fremgik af den uafhængige revisors erklæring i selskabets årsrapport for 2013, at der efter revisors opfattelse var usikkerhed om selskabets evne til at fortsætte driften, og at der var ydet lån til selskabets kapitalejer i strid med lovgivningens bestemmelser herom, hvorved ledelsen kunne ifalde ansvar. I selskabets årsrapport for 2014 bemærkede revisor igen, at der var væsentlig usikkerhed om selskabets evne til at fortsætte driften, ligesom revisor bemærkede, at selskabet havde et tilgodehavende hos et medlem af ledelsen,

og at selskabet ikke havde indberettet momsbeløb og A-skat m.v. til SKAT. Selskabet blev taget under konkursbehandling i september 2015 efter en begæring fra SKAT. Kurator fandt, at den udviste forretningsførelse fra to af selskabets tidligere ledelsesmedlemmer havde været groft uforvarlig, og indstillede derfor, at der blev indledt konkurskarantænesager mod de to tidligere ledelsesmedlemmer, hvilket skifteretten tiltrådte.

Skifteretten frifandt de to tidligere ledelsesmedlemmer

Skifteretten fandt, at det efter bevisførelsen kunne lægges til grund, at de manglende betalinger til SKAT skyldtes likviditetsmæssige årsager og ikke manglende betalingsvilje, og at selskabet havde været i dialog med SKAT herom i forbindelse med inddrivelsen af kravet. Skifteretten fandt endvidere, at den fortsatte drift havde indebåret en risiko, men at det ikke kunne lægges til grund, at driften i selskabet var fortsat længere end det kunne anses forsvarligt ud fra de givne forhold. Efter en samlet rimelighedsvurdering fandt skifteretten herefter ikke, at de to tidligere ledelsesmedlemmer skulle pålægges konkurskarantæne, jf. konkurslovens § 157, stk. 1 og 2.

Landsretten stadfæstede med dissens skifterettens kendelse

Landsretten stadfæstede med dissens skifterettens kendelse. To dommere fandt, at et af ledelsesmedlemmerne ikke ud over beløbene på mellemregningskontoen havde fået udbetalt egentlig løn, og at de efter bevisførelsen ligesom skifteretten kunne lægge til grund, at de manglende betalinger til SKAT skyldtes likviditetsmæssige problemer og ikke manglende betalingsvilje. De tiltrådte endvidere af de af skifteretten anførte grunde, at den fortsatte drift af selskabet havde indebåret en risiko, men at det ikke kunne lægges til grund, at driften i selskabet var fortsat længere, end det kunne anses forsvarligt ud fra de givne forhold. Efter en samlet vurdering af oplysningerne i sagen fandt de to dommere ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at anse forholdet for så groft, at de to tidligere ledelsesmedlemmer fremover ville være uegnede til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed, jf. konkurslovens § 157.

En dissentierende dommer fandt efter en samlet vurdering af de to tidligere ledelsesmedlemmers forhold i forbindelse med driften af selskabet, herunder det ydede aktionærlån, sammenblandingen af det ene ledelsesmedlem og selskabets økonomi, som der uanset revisors påtale ikke var blevet rettet op på, og den manglende afregning af A-skat, moms mv., at de to tidligere ledelsesmedlemmer på grund af groft uforvarlig forretningsførelse var uegnede til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed, og at det efter deres handle måde og omstændighederne i øvrigt var rimeligt at pålægge dem

konkurskarantæne, jf. konkurslovens § 157, stk. 1 og 2. Dommeren fandt endvidere, at der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet efter konkurslovens § 158, stk. 1, hvorefter konkurskarantæne pålægges for 3 år. Der blev afsagt kendelse efter stemmeflertallet, hvorefter skifterettens kendelse blev stadfæstet.

Procesbevillingsnævnet meddelte den 7. december 2017 det konkursramte selskab tilladelse til kære til Højesteret, der på tidspunktet for denne årsberetnings udgivelse endnu ikke ses at have truffet afgørelse i sagen.

Sø- og Handelsrettens skifterets kendelse af 30. januar 2017 (B-109-16 og B-110-16).

Østre Landsrets kendelse af 28. juni 2017 (B-361-17 og B-362-17).

Tilladelse til kære til Højesteret af 7. december 2017 (PBN 2017-22-0407 og 2017-22-0408).

Procesbevillingsnævnet meddelte i øvrigt i 2017 kæretiladelse til Højesteret i yderligere en sag om konkurskarantæne. Denne sag blev behandlet i Procesbevillingsnævnet under j.nr. 2017-22-0017, og Højesteret har afsagt kendelse i denne sag den 11. januar 2018 (U 2018.1435 H).

Det kan desuden bemærkes, at Procesbevillingsnævnet gennem de senere år – herunder også i 2018 – har meddelt kæretiladelse til Højesteret i flere sager om konkurskarantæne. Sagerne er omtalt på Procesbevillingsnævnets hjemmeside, i nævnets årsberetning for 2016 side 95 f. og nævnets årsberetning for 2015 side 71 f.

Kan en kendelse om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger omgøres efter retsplejelovens § 222?

En person havde anlagt sag mod et selskab og to personer ved en dansk byret. De sagsøgte fremsatte i deres svarskrift en anmodning om, at sagsøgeren skulle stille sikkerhed for sagsomkostninger, jf. retsplejelovens § 321, idet sagsøgeren efter de sagsøgtes opfattelse ikke var bosiddende i et EØS-land. Byretten afsagde i februar 2014 en kendelse om, at sagsøgeren ikke skulle stille sikkerhed for sagsomkostninger, idet retten fandt det bevist, at sagsøgeren havde fast bopæl og hjemting i Danmark. Denne kendelse blev i juni 2014 stadfæstet af landsretten. I februar 2016 gentog de sagsøgte deres anmodning om, at

sagsøgeren skulle stille sikkerhed for sagsomkostninger, idet sagsøgeren efter de sagsøgtes opfattelse var udrejst af Danmark og havde taget ophold i Dubai.

Byretten tog ikke anmodningen om sikkerhedsstillelse til følge

Byretten fandt, at der hverken i retsplejelovens § 222 eller § 321 var hjemmel til at omgøre kendelsen fra 2014 om, at der ikke skulle ske sikkerhedsstillelse, og afviste de sagsøgtes anmodning. De sagsøgte kærede herefter med Procesbevillingsnævnets tilladelse byrettens kendelse til Vestre Landsret.

Landsretten hjemviste sagen til byretten

Landsrettens flertal udtalte, at en kendelse om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger er en afgørelse af procesledende karakter, og at der dermed var hjemmel i retsplejelovens § 222 til at omgøre kendelsen. Flertallet fandt endvidere, at kravene til ikke at være omfattet af retsplejelovens § 321 ikke alene skal være opfyldt ved sagens anlæg, men også under retssagens behandling. Landsrettens mindretal udtalte derimod, at en kendelse om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger ikke kan anses for at være en afgørelse af procesledende karakter, og at der derfor ikke var hjemmel i retsplejelovens § 222 til at omgøre kendelsen, samt at der ikke i retsplejelovens § 321 er nogen selvstændig hjemmel til at ændre tidligere afgørelser vedrørende sikkerhedsstillelse. Herefter hjemviste landsretten sagen til fornyet behandling ved byretten.

Højesteret var enig med landsrettens flertal i, at der var hjemmel til at omgøre kendelsen

Sagsøger kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret. Højesteret udtalte, at en afgørelse om sikkerhedsstillelse angår de processuelle rammer, hvorunder sagen skal behandles, og at der således er mulighed for at omgøre en tidligere truffet afgørelse i medfør af retsplejelovens § 222, når der foreligger nye oplysninger, og når retten i øvrigt finder det hensigtsmæssigt. Højesteret udtalte endvidere, at bestemmelsen i retsplejelovens § 321, stk. 1,1. pkt., ikke udelukker, at der fremsættes en anmodning om sikkerhedsstillelse på et senere tidspunkt end nævnt i bestemmelsen, hvis anmodningen om sikkerhedsstillelse er fremsat uden uforholdent ophold, efter at sagsøgte er kommet til kundskab om sagsøgerens nye bopæl. Efter de nu foreliggende oplysninger, fandt Højesteret det ikke godtgjort, at sagsøger havde bopæl i et EØS-land eller et land, hvor en sagsøger, der har bopæl eller hjemsted i Danmark, er fritaget for at stille sikkerhed for sagsomkostninger. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse om hjemvisning af

sagen til byretten med den ændring, at hjemvisningen skete med henblik på byrettens fastsættelse af sikkerheden.

Tilladelse til kære til Højesteret af 13. juli 2017 (PBN 2017-22-0269).

U 2018.1457 H.

Er byrettens kendelse om stadfæstelse af statsforvaltningens afvisning af behandling af en anmodning om ændring af forældremyndigheden omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejeloven § 389 a?

Forældremyndigheden over en dreng blev ved en dom afsagt af landsretten i sommeren 2014 tillagt moren alene. I august 2016 indgav faren ansøgning til Statsforvaltningen om ændring af forældremyndigheden over drengen. Statsforvaltningen afviste at behandle ansøgningen under henvisning til, at Statsforvaltningen vurderede, at faren ikke i tilstrækkeligt omfang havde oplyst om så væsentligt forandrede forhold, at spørgsmålet om forældremyndigheden kunne behandles på ny, jf. forældreansvarslovens § 39, stk. 1. Faren anmodede herefter om, at Statsforvaltningens afgørelse blev indbragt for retten, jf. forældreansvarslovens § 39, stk. 2.

Byretten stadfæstede Statsforvaltningens afgørelse

I byretten blev sagen behandlet efter retsplejelovens § 455 a på skriftligt grundlag, og ved kendelse af 14. november 2016 stadfæstede byretten Statsforvaltningens afgørelse. Faren kærede byrettens kendelse til landsretten.

Landsretten afviste kæremålet

Landsretten udtalte, at kære af kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, efter retsplejelovens § 389 a, stk. 1, ikke kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Da den påkærede afgørelse var truffet under hovedforhandlingens forberedelse, kunne afgørelsen derfor ikke kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, og da en sådan tilladelse ikke forelå, afviste landsretten kæremålet.

Højesteret stadfæstede landsrettens afvisning

Faren kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse om afvisning af kæremålet til Højesteret. Højesteret udtalte, at det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 455 a om rettens prøvelse af statsforvaltningens afgørelser, at retten alene prøver, om

statsforvaltningens afvisning har været berettiget, eller om der burde være iværksat fornyet behandling af spørgsmålet. Højesteret tiltrådte derfor, at byrettens afgørelse måtte anses at vedrøre sagens forberedelse, jf. retsplejelovens § 389 a, stk. 1, hvorefter afgørelser truffet af byretten under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse ikke kan kæres. Da der ikke forelå tilladelse til kære til landsretten fra Procesbevillingsnævnet, stadfæstede Højesteret landsrettens afvisning af kæremålet.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. maj 2017 (PBN 2017-22-0081).

U 2017.3224 H.

Procesbevillingsnævnet har flere gange tidligere meddelt kæretilladelse til Højesteret vedrørende anvendelsesområdet for kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Se herom nærmere omtalen i afsnit 2.5.

4.3 Straffesager

4.3.1 Anke i straffesager

Hacking under særligt skærpene omstændigheder og hærværk af betydeligt omfang

Den tiltalte var i en periode ansat som it-chef i en virksomhed. Efter ophøret af tiltaltes ansættelse hos virksomheden blev virksomheden tre gange over en periode på ca. en uge udsat for hackerangreb på virksomhedens it-systemer. Ifølge anklagemyndigheden blev alle tre hackerangreb begået af tiltalte. Således havde tiltalte ifølge anklagemyndigheden uberettiget skaffet sig adgang til it-systemerne og slettet henholdsvis virksomhedens SAN (Storage Area Network), virksomhedens adgang til NAS (Network Attached Storage), og ved sidste angreb virksomhedens intranet. Angrebene medførte blandt andet, at virksomhedens medarbejdere ikke kunne tilgå virksomhedens it-systemer, ligesom blandt andet mailprogrammer, intranet, bogholderi- og regnskabsprogrammer og kundekartotek blev slettet. Virksomheden måtte desuden sende dele af personalet hjem som følge af angrebene. Virksomheden fik ved komplicerede tekniske løsninger genskabt en del af det slettede data, idet virksomheden dog havde udgifter alene til eksterne samarbejdspartnere på mere end 400.000 kr. i forbindelse med genetablering af data.

Byretten og landsretten dømte tiltalte for hacking under særligt skærpene omstændigheder og hærværk af betydeligt omfang

Tiltalte, der under sagen nægtede sig skyldig, blev i byretten blandt andet dømt for hacking under særligt skærpene omstændigheder, jf. straffelovens § 263, stk. 3, og hærværk af betydeligt omfang, jf. straffelovens § 291, stk. 2. Tiltalte blev idømt en straf på fængsel i 2 år og 9 måneder som en samlet straf for samtlige sagens forhold, herunder også 77 bedrageriforhold begået mod virksomheden og en anden af tiltaltes tidligere arbejdsgivere, idet byretten i skærpene retning vedrørende hackingforholdene tillagde det vægt, at angrebene havde medført stor skadevirkning for virksomheden med deraf følgende driftsforstyrrelser og store eksterne udgifter til genetablering af it-systemet.

Landsretten fandt det bevist, at tiltalte havde begået hackerangrebene. Landsretten udtalte vedrørende skyldsspørgsmålet blandt andet, at der var tale om tre alvorlige angreb inden for

kort tid, som reelt havde lagt virksomheden ned, idet der var sket sletning af vitale erhvervsoplysninger, herunder dele af virksomhedens erhvervshemmeligheder. Landsretten udtalte endvidere, at sletningerne førte til, at virksomheden måtte hjemsende personale, og at it-systemerne først var fuldt retableret efter nogle uger, ligesom angrebene var foretaget ved, at tiltalte havde udnyttet viden, som han havde fået, mens han havde en betroet stilling i virksomheden. På den baggrund fandt landsretten, ligesom byretten, at forholdene skulle henføres under straffelovens § 263, stk. 3, jf. stk. 2, og § 291, stk. 2.

Ved strafudmålingen tillagde landsretten det vedrørende hackingforholdene vægt, at der var tale om tre separate angreb på virksomheden med sletning af virksomhedens data under omstændigheder, hvor virksomheden blev lagt ned, ligesom det blev tillagt vægt, at dele af personalet måtte sendes hjem, at det tog flere uger, før virksomhedens systemer og oplysninger var retableret, samt at virksomheden led et større økonomisk tab i forbindelse hermed, og havde udgifter alene til eksterne samarbejdspartnere på mere end 400.000 kr. til genetablering af systemerne. Landsretten fandt på den baggrund, at straffen for hacking og hærværk af grov karakter burde fastsættes til ikke under 1 år og 6 måneders fængsel, hvorfor landsretten forhøjede den samlede straf til fængsel i 3 år og 6 måneder.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Procesbevillingsnævnet begrænsede tilladelsen til at angå spørgsmålet om, hvorvidt den tiltalte med rette er dømt for hacking under særligt skærpende omstændigheder og hærværk af betydeligt omfang, jf. straffelovens § 263, stk. 3, og § 291, stk. 2, samt den samlede sanktionsfastsættelse.

Højesteret tiltrådte, at de tre hackerangreb var bedømt samlet. Højesteret fandt endvidere, at hackerangrebene var begået under "*andre særligt skærpende omstændigheder*", jf. § 263, stk. 3, idet der var tale om tre alvorlige angreb inden for kort tid, som medførte, at virksomheden blev "*lagt ned*", idet der skete sletning af vitale erhvervsoplysninger, og som førte til, at virksomheden måtte hjemsende personale, og at it-systemerne først var fuldt retableret efter nogle uger. Endvidere var angrebene begået under tiltaltes udnyttelse af den viden, han havde fået, mens han tidligere havde en betroet stilling i virksomheden. Højesteret tiltrådte endvidere, at sletningen af data under hensyn til hærværkets betydelige omfang og følger var henført under § 291, stk. 2. Højesteret udtalte, at straffen for hackerangrebene og hærværket isoleret betraget skulle udmåles i et niveau omkring 2 års fængsel. Den samlede straf blev

fastsat til fængsel i 3 år og 6 måneder, og der var allerede efter straffens længde ikke grundlag for at idømme samfundstjeneste. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Begrænset tilladelse til anke til Højesteret af 26. oktober 2017 (PBN 2017-25-0171).

U 2018.1787 H.

Procesbevillingsnævnet meddelte i øvrigt i 2017 anketilladelse til Højesteret i yderligere en sag om straffastsættelsen for hacking. Den tiltalte frafaldt imidlertid efterfølgende anken til Højesteret.

Syv sager vedrørende anvendelsen af de nye regler om udvidet brug af samfundstjeneste

Procesbevillingsnævnet har i 2017 meddelt anketilladelse til Højesteret i blandt andet følgende 7 sager, hvor der var spørgsmål om, hvorvidt der var grundlag for at gøre fængselsstraffe betingede med vilkår om samfundstjeneste.

Den første sag drejede sig om en tiltalt, der i såvel byretten som landsretten blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245 ved op til flere gange at have hoppet/sparket på en liggende forurettets hoved. Tiltalte havde armene på to parkerede biler, da han sparkede, mens forurettede lå mellem de to biler. Volden havde medført begrænsede skader. Tiltalte var 19 år på gerningstidspunktet, under uddannelse til smed, og var ikke tidligere straffet af relevans for sagen. Ifølge en personundersøgelse vedrørende tiltalte fremgik det, at tiltalte var fundet egnet til betinget dom, herunder med vilkår om samfundstjeneste.

Byretten idømte betinget fængsel i 60 dage med vilkår om samfundstjeneste

Byretten fandt, at det var forsvarligt at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste henset til tiltaltes særdeles gode personlige forhold.

Landsrettens flertal stadfæstede byrettens dom

Landsrettens flertal fandt, at straffen undtagelsesvist kunne gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste henset til de forholdsvis begrænsede følger af volden og til tiltaltes særdeles gode personlige forhold.

Mindretallet fandt, at straffen skulle fuldbyrdes. Mindretallet lagde vægt på voldens karakter, herunder at der var tale om vold efter straffelovens § 245 i form af hop/spark på forurettedes hoved, mens forurettede lå ned og havde meget vanskeligt ved at forsvare sig selv. Tiltaltes gode personlige forhold kunne ikke begrunde, at straffen blev gjort betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Højesteret skærpede straffen til 3 måneders ubetinget fængsel

Anklagemyndigheden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der under de anførte omstændigheder fandt, at straffen i betragtning af voldens farlige karakter skulle fastsættes til fængsel i 3 måneder. Højesteret udtalte, at udgangspunktet ved grov vold, jf. straffelovens § 245, fortsat er, at der skal fastsættes ubetinget frihedsstraf, og at betinget dom med samfundstjeneste kun kan anvendes, hvis særlige grunde taler for det. Under hensyn til voldens karakter og omstændighederne fandt Højesteret ikke grundlag for undtagelsesvis at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste, selv om volden alene påførte den forurettede begrænsede skader.

Tilladelse til anke til Højesteret af 6. januar 2017 (PBN 2016-25-0343).

U 2017.2170 H.

Den anden sag drejede sig om en tiltalt, der i både byretten og landsretten blev fundet skyldig i vold efter straffelovens § 245 ved på en parkeringsplads at have slået en person i hvert fald to gange i hovedet med en rundstok af træ med en sådan kraft, at rundstokken knækkede, og den forurettede blev påført en bule ved venstre øre og flere rifter samt et hul i sin trøje. Tiltalte var forud for hændelsen kørt efter forurettede over en længere strækning for at påtale hans kørsel.

Den tiltalte blev i byretten idømt fængsel i 60 dage

Byretten lagde ved straffastsættelsen navnlig vægt på forholdets karakter, og at volden var begået foran den forurettedes to 8-årige børn. Byretten fandt under disse omstændigheder, at der ikke var grundlag for at gøre straffen hverken helt eller delvist betinget, selvom tiltalte havde gode personlige forhold.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten fandt, at der under hensyn til voldens karakter og til omstændighederne i øvrigt ikke var grundlag for undtagelsesvist at gøre straffen betinget med vilkår om

samfundstjeneste, selvom volden alene havde påført den forurettede begrænsede skader. Det kunne heller ikke føre til en anden vurdering, at den tiltalte ikke tidligere var straffet, og at han havde meget gode personlige forhold.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der tiltrådte, at straffen var fastsat til fængsel i 60 dage. Højesteret tiltrådte endvidere efter voldens karakter og omstændighederne i øvrigt, at straffen ikke var gjort betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. august 2017 (PBN 2017-25-0180).

U 2018.504 H.

Den tredje sag drejede sig om en tiltalt, der i såvel byretten som landsretten blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245 og § 244 ved på et diskotek at have slået en anden person i hovedet med en ølflaske og efterfølgende at have slået personen med knyttet næve i ansigtet. Den tiltalte var, forinden han tildelte knytnæveslaget, blevet skubbet af den forurettede. Den tiltalte blev tillige – i overensstemmelse med sin erkendelse – dømt for besiddelse af 0,3 gram kokain til eget forbrug i forbindelse med ovennævnte forhold.

Den tiltalte blev i byretten idømt fængsel i 3 måneder betinget med vilkår om samfundstjeneste

Byretten fandt det undtagelsesvist forsvarligt, at straffen blev gjort betinget med vilkår om samfundstjeneste. Byretten lagde blandt andet vægt på den tiltaltes gode personlige forhold.

Landsretten gjorde straffen ubetinget

Landsretten stadfæstede strafudmålingen, men fandt, at der under hensyn til voldens karakter og til omstændighederne i øvrigt ikke var grundlag for at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste, selvom volden alene havde påført den forurettede begrænsede skader.

Højesteret nedsatte straffen til 60 dages betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der fandt, at straffen skulle nedsættes til fængsel i 60 dage. Højesteret udtalte, at udgangspunktet ved grov vold, jf. straffelovens § 245, fortsat er ubetinget fængsel, og at betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kun vil kunne anvendes, hvis særlige grunde efter en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag taler for det. Højesteret udtalte endvidere, at

der navnlig vil være grund til at overveje spørgsmålet i tilfælde, hvor der fastsættes en kortere frihedsstraf, hvor den tiltalte er ung og ustraffet samt har gode personlige forhold, hvor volden er udøvet som en spontan reaktion på en forudgående uoverensstemmelse med forurettede, og hvor volden kun har medført begrænset skade. Højesteret fandt på denne baggrund, at der efter en samlet vurdering af omstændighederne i sagen var tilstrækkeligt grundlag for undtagelsesvis at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. august 2017 (PBN 2017-25-0181).

U 2018.512 H.

Den fjerde sag drejede sig om en tiltalt, der i både byretten og landsretten var blevet dømt for grov vold efter straffelovens § 245 ved på en tekniske skole at have slået en anden elev tre gange med et stykke metal, som vejede ca. 900 gram. Tiltalte, som på gerningstidspunktet var 18 år, begik volden, efter at forurettede – som også tidligere havde udsat ham for drillerier – flere gange havde forstyrret ham i arbejdet med at løse en opgave. Det første slag ramte den forurettede i baghovedet, det andet slag ramte mest foran i hovedet på den forurettede, og det tredje slag ramte den forurettedes arm, da han værgede for sig. Slagene medførte skader i form af en flænge over højre øre, der blev syet med 4 sting, og en mindre flænge over venstre øre der blev limet.

Den tiltalte blev i byretten idømt betinget fængsel i 3 måneder

Byretten, der fastsatte straffen til fængsel i 3 måneder, fandt undtagelsesvist grundlag for at gøre straffen betinget. Byretten lagde blandt andet vægt på, at den forurettede inden volden havde provokeret tiltalte verbalt, at volden alene havde haft midlertidige følger, at forholdet var begået næsten et år tidligere, og at den tiltalte havde gode personlige forhold.

Landsretten idømte den tiltalte fængsel i 60 dage betinget med vilkår om samfundstjeneste

Landsretten fandt efter voldens karakter, herunder de forvoldte skader, at straffen passende kunne udmåles til fængsel i 60 dage. Landsretten udtalte herefter, at det måtte anses for forudsat i forarbejderne til lov nr. 152 af 18. februar 2015 om ændring af reglerne om samfundstjeneste mv. at udgangspunktet ved grov vold, jf. straffelovens § 245, forsat var, at der skulle fastsættes en ubetinget frihedsstraf, og at en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kun ville kunne anvendes, hvis særlige grunde talte derfor, jf. U 2017.2170 H.

3 voterende udtalte herefter, at der under hensyn til det forudgående forløb og voldens begrænsede skader sammenholdt med tiltaltes gode personlige forhold, at der uanset voldens karakter var grundlag for undtagelsesvist at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste.

3 andre voterende udtalte, at der under hensyn til voldens karakter og til omstændighederne i øvrigt ikke var grundlag for undtagelsesvist at gøre straffen betinget heller ikke med vilkår om samfundstjeneste, selv om volden alene havde påført den forurettede begrænsede skader.

Tiltalte blev herefter idømt 60 dages fængsel betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Anklagemyndigheden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der ikke fandt grundlag for at forhøje den udmålte straf på 60 dages fængsel. Højesteret udtalte, at udgangspunktet ved grov vold, jf. straffelovens § 245, fortsat er ubetinget fængsel, og at betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kun vil kunne anvendes, hvis særlige grunde efter en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag taler for det. Højesteret udtalte endvidere, at der navnlig vil være grund til at overveje spørgsmålet i tilfælde, hvor der fastsættes en kortere frihedsstraf, hvor den tiltalte er ung og ustraffet samt har gode personlige forhold, hvor volden er udøvet som en spontan reaktion på en forudgående uoverensstemmelse med forurettede, og hvor volden kun har medført begrænset skade. Højesteret fandt på denne baggrund, at der efter en samlet vurdering af omstændighederne i sagen var tilstrækkeligt grundlag for undtagelsesvis at gøre straffen for tiltalte betinget med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. august 2017 (PBN 2017-25-0183).

U 2018.507 H.

Den femte sag drejede sig om en tiltalt, der tidligere var blevet straffet to gange i 2013 for overtrædelse af henholdsvis straffelovens § 119, stk. 1, og § 244. Han var i den foreliggende sag blevet tiltalt for frihedsberøvelse efter straffelovens § 261, stk. 1, og grov vold efter straffelovens § 245. Tiltalte var blevet lovet 1.000 kr. af to andre personer for at lokke en forurettet til en burgerrestaurant i Køge. Ved restauranten overfaldt de to personer forurettede og tvang forurettede ind i en bil. Tiltalte kørte med i bilen. Under kørslen blev forurettede udsat

for yderligere vold. Forurettede blev kørt til Hundige, hvor forurettede blev udsat for vold blandt andet ved brug af en kniv og en mukkert. Tiltalte deltog ikke aktivt i nogen del af voldsudøvelsen.

Byretten idømte tiltalte fængsel i 1 år

Byretten fandt tiltalte skyldig i overtrædelse af straffelovens § 261, stk. 1, og § 245 i forening med de to andre personer, og fastsatte straffen til ubetinget fængsel i 1 år. Byretten lagde ved strafudmålingen vægt på, at forurettede udelukkende kom til stede på grund af hans tillid til tiltalte. Retten lagde tillige vægt på, at tiltalte alene havde en passiv rolle i forbindelse med selve voldsudøvelsen.

Landsrettens flertal gjorde straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste

Landsretten dømte tiltalte for medvirken til overtrædelse af straffelovens § 261, stk. 1, og § 245.

Landsrettens flertal på 4 dommere fandt, at straffen, der som i byretten blev fastsat til fængsel i 1 år, skulle være betinget med vilkår om samfundstjeneste. Flertallet lagde vægt på tiltaltes rolle, angivelige frygt for medgerningsmændene og tiltaltes gode personlige forhold, herunder at han havde en læreplads. Yderligere lagde flertallet vægt på tiden, som var gået, siden tiltalte tidligere var blevet straffet.

Mindretallet på 2 dommere fandt, at straffen skulle udmåles til fængsel i 9 måneder. Mindretallet fandt med hensyntagen til tiltaltes personlige forhold ikke grundlag for at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste. Mindretallet lagde foruden forholdets karakter og grovhed også vægt på tiltaltes tidligere domme.

Højesteret fastsatte ubetinget fængselsstraf

Anklagemyndigheden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der fandt, at straffen skulle fastsættes til fængsel i 1 år som en fællesstraf med en dom af 60 dages fængsel afsagt efter landsrettens dom i den foreliggende sag. Spørgsmålet for Højesteret var herefter, om straffen skulle være ubetinget eller betinget med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret bemærkede, at det beror på en konkret vurdering af omstændighederne, om der er grundlag for betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, og at det derfor ikke er muligt udtømmende at angive området for samfundstjeneste ved overtrædelse af straffelovens § 245. Spørgsmålet kan navnlig overvejes, hvor der fastsættes en kortere fængselsstraf, hvor tiltalte er ung og ustraffet og har gode personlige forhold, hvor

volden er udøvet som en spontan reaktion på uoverensstemmelse, og hvor volden kun har medført begrænset skade, jf. U 2018.507 H og U 2018.512 H. Højesterets flertal anførte, at den foreliggende sag ikke faldt inden for den kategori af tilfælde, der er beskrevet i højesteretsdommene. Tiltalte havde medvirket til et planlagt overfald på forurettede ved mod betaling at lokke ham i et baghold, og tiltalte var tidligere straffet efter straffelovens § 244 og § 119. Hans personlige forhold kunne ikke vurderes som gode. Straffen blev herefter ubetinget, hvorved Højesteret ændrede landsrettens dom om betinget straf med vilkår om samfundstjeneste. Et mindretal i Højesteret stemte for, at 3 måneder af fællesstraffen på 1 års fængsel skulle være ubetinget, mens resten skulle gøres betinget blandt andet med vilkår om samfundstjeneste.

Tilladelse til anke til Højesteret af 12. oktober 2017 (PBN 2017-25-0234).

U 2018.1775 H.

Den sjette sag drejede sig om en tiltalt, der i byretten og landsretten blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, ved at have telefonisk truet en tjenestegørende polititjenestemand ved at have udtalt: ”*hvis det var lovligt at skyde folk, så var du blevet skudt*”. Tiltalte var tidligere straffet for afpresning.

Byretten idømte fængsel i 30 dage

Byretten idømte den tiltalte fængsel i 30 dage, og lagde ved strafudmålingen vægt på, at tiltalte havde fremsat trusler mod en tjenestegørende politimand, og at der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet om ubetinget fængsel uanset tiltaltes gode personlige forhold. Retten fandt således ikke, at straffen kunne gøres betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. Byretten lagde ligeledes vægt på, at den tiltalte tidligere var straffet for afpresning.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten stadfæstede byrettens dom, men fastsatte dog straffen som en tillægsstraf til en færdselslovsovertrædelse. Landsretten tiltrådte med samme begrundelse, som byretten havde anført, at straffen var fastsat som sket. Landsretten fandt, at der efter forholdets karakter ikke var grundlag for undtagelsesvis at gøre straffen betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste.

Højesteret nedsatte straffen til 20 dages fængsel men fandt ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om ubetinget fængsel

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der nedsatte straffen til fængsel i 20 dage og udtalte, at vold eller trussel om vold mod personer i offentlig tjeneste eller hverv som udgangspunktet straffes med ubetinget fængsel. Dette udgangspunkt er ikke fraveget ved lov nr. 152 af 18. februar 2015 om ændring af reglerne om samfundstjeneste mv. Det må derfor bero på en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag, om der foreligger sådanne særlige grunde, at straffen undtagelsesvis skal gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret fandt, at hverken omstændighederne ved trusselsforholdet eller oplysningerne om tiltaltes personlige forhold gav grundlag for at fravige udgangspunktet om ubetinget fængsel.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. september 2017 (PBN 2017-25-0224).

U 2018.1724 H.

Den syvende sag drejede sig om en mand, der var tiltalt for at have begået grov vold, jf. straffelovens § 245, stk. 1, over for sin ekskæreste, som også var mor til hans barn, ved at tage halsgreb på hende med begge hænder, mens hun lå i sin seng. Han holdt hende samtidig for næse og mund, således hun blev utilpas og ikke kunne trække vejret. Forurettede fik herved blandt andet punktfømt blødning i det ene øje. Tiltalte gav også forurettede en lussing.

Manden var også tiltalt for ulovlig tvang efter straffelovens § 260, nr. 1, for efterfølgende at have tvunget forurettede til at skrive til en anden mand, som forurettede havde skrevet med via Facebook, at han skulle lade forurettede være.

Byretten idømt betinget fængsel i 4 måneder med vilkår om samfundstjeneste

Byretten dømte tiltalte skyldig i overensstemmelse med tiltalen og udmålte straffen til fængsel i 4 måneder. Byretten lagde ved strafudmålingen vægt på forholdets grovhed og på den frygt, som tiltalte havde udsat forurettede for.

Byrettens flertal på to dommere stemte for, at straffen undtagelsesvist kunne gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste. Disse dommere lagde vægt på, at tiltalte på gerningspunktet var i et misbrug, som han nu var ude af, at han modtog hjælp mod sine psykiske lidelser, at tiltalte og forurettede havde formået at få et fornuftigt forhold efterfølgende, hvor de

samarbejdede omkring deres fælles datter, og på at tiltalte ikke tidligere var straffet for ligeartet kriminalitet.

Mindretallet på en dommer stemte for, at straffen på grund af forholdets karakter og grovhed skulle være ubetinget.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten tiltrådte, at straffen var udmålt til fængsel i 4 måneder. Landsretten bemærkede, at det i forarbejderne til lov nr. 152 af 18. februar 2015 om ændring af reglerne om samfundstjeneste mv. måtte anses for forudsat, at udgangspunktet ved grov vold, jf. straffelovens § 245, fortsat var, at der skulle fastsættes en ubetinget frihedsstraf, og at betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kun vil kunne anvendes, hvis særlige grunde talte derfor. Uanset voldens karakter tiltrådte landsretten af de grunde, der var anført af byrettens flertal, at der forelå særlige grunde, der talte for, at straffen undtagelsesvist kunne gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Højesteret fandt, at der ikke var grundlag for en betinget straf

Anklagemyndigheden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der tiltrådte, at straffen var udmålt til fængsel i 4 måneder. Efter en samlet vurdering af voldens karakter og omstændighederne, hvorunder den var udøvet, vurderede Højesteret, at der ikke var grundlag for at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret henviste herved til, at tiltalte uden forudgående provokation havde udøvet grov vold over for forurettede i hendes hjem, og at volden var egnet til at fremkalde alvorlig frygt hos forurettede og havde medført langvarige psykiske eftervirkninger. Straffen på fængsel i 4 måneder blev herefter gjort ubetinget.

Tilladelse til anke til Højesteret af 29. november 2017 (PBN 2017-25-0284).

U 2018.1533 H.

Svendborg-sagen – om tiltale for overtrædelse af autorisationslovens § 75

En læge var under en nattevagt kirurgisk forvagt på den akutte modtagelse på Svendborg Sygehus. Under vagten modtog afdelingen en patient, der var kendt på sygehuset med diabetes. Patienten var under udredning for stærke mavesmerter, og der var i den forbindelse langt ude i fremtiden planlagt en CT-scanning af patienten. Den pågældende dag havde patienten haft kvalme og stærkere mavesmerter end sædvanligt, men ved ankomsten til

afdelingen var smerterne og kvalmen aftaget. På trods af, at det var standardprocedure på afdelingen, at der skulle måles blodsukker på diabetespatienter ved modtagelsen, blev patientens blodsukker ikke målt af sygeplejersken, der modtog patienten.

Lægen tilså patienten og besluttede at indlægge patienten selvom patienten efter lægens vurdering ikke havde et akut behov for behandling, idet lægen håbede, at indlæggelsen kunne fremskynde den planlagte CT-scanning. Da lægen ved gennemgang af patientens journal forud for konsultationen og under selve konsultationen konstaterede, at patienten havde diabetes, og at der ikke af sygeplejersken var målt blodsukker ved modtagelsen, bad lægen efter konsultationen mundtligt sygeplejersken om at måle patientens blodsukker.

Da lægen skulle opdatere patientens journal tilføjede hun, at patienten skulle fortsætte med den sædvanlige medicin, der indeholdt tre forskellige præparater mod diabetes. Lægen noterede imidlertid ikke i journalen, at der skulle måles blodsukker på patienten. Patienten blev den efterfølgende morgen ca. kl. 9.25 fundet ukontaktbar, og han kom ikke til bevidsthed, inden han afgik ved døden ca. 1 måned senere. Ved den efterfølgende obduktion blev dødsårsagen fastslået til svær hjerneskade som følge af for lavt blodsukker.

Det fremgår af oplysningerne i sagen blandt andet, at den pågældende sygeplejerske ikke målte blodsukkeret på patienten, selvom lægen bad om det, ligesom det heller ikke skete, efter at personalet på nattevagten blev afløst af dagvagten.

Efter autorisationsloves § 75 straffes en sundhedsperson, der gør sig skyldig i grovere eller gentagen forsømmelse eller skødesløshed i sin virksomhed med bøde eller fængsel i indtil 4 måneder. Lægen blev sammen med den overlæge, som under nattevagten var kirurgisk bagvagt, tiltalt for overtrædelse af autorisationslovens § 75.

Byretten frifandt lægen og bagvagten

Under straffesagen afgav Retslægerådet en udtalelse om, at der på en patient med de i sagen beskrevne symptomer, burde have været målt blodsukker ved indlæggelsen og derefter med timers mellem (f.eks. hver 4. time), og at der burde have været fokus på laboratoriesvarene. Retslægerådet udtalte også, at der burde have været lagt en plan for kontrol af patientens diabetes.

Både lægen og den medtiltalte bagvagt blev frifundet i byretten, idet byretten navnlig lagde vægt på, at lægen kunne gå ud fra, at hendes mundtlige instruks til sygeplejersken om blodsuktermåling ville blive fulgt, og at lægen ligeledes kunne forvente, at der ville blive målt

blodsukker på patienten i forbindelse med, at patienten skulle have sin sædvanlige medicin i forbindelse med morgenmaden.

Byretten fandt derfor, at lægen med rette kunne forvente, at patientens blodsukker blev målt med 4 timers mellemrum, hvorfor det ikke kunne anses for en grovere forsømmelse eller skødesløshed, at lægen ikke i journalen noterede, at patientens blodsukker skulle måles, og at lægen ikke lagde en konkret plan for kontrol af patientens diabetes.

Landsretten idømte lægen en bøde på 5.000 kr. og stadfæstede frifindelsen af bagvagten

Landsretten ændrede byrettens dom, idet landsretten navnlig lagde vægt på, at lægen ikke sikrede sig, at patientens blodsukker rent faktisk blev målt, og at lægen ikke lagde en konkret plan for kontrol af patientens diabetes i overensstemmelse med Retslægerådets udtalelse.

Landsretten lagde tillige vægt på Sundhedsstyrelsens oplysninger om, at det må anses for basal lægefaglig viden, at patienter med insulinbehandlet diabetes, mavesmerter og kvalme er i risiko for at udvikle for højt eller for lavt blodsukker, og at for lavt blodsukker udgør en livstruende tilstand. Landsretten fandt derfor, at lægen med den fornødne tilregnelser havde overtrådt autorisationslovens § 75.

Landsretten frifandt bagvagten, uanset at bagvagten efter landsrettens opfattelse på baggrund af lægens journalnotater burde have vidst, at patienten havde insulinkrævende diabetes, idet der som følge af den manglende notering i journalen om blodsukkermåling og i øvrigt af de grunde, som byretten havde anført, ikke var grundlag for at fastslå, at bagvagten havde gjort sig skyldig i overtrædelse af autorisationslovens § 75.

Højesteret frifandt lægen

Lægen ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der frifandt lægen. Højesterets flertal på fire ud af syv dommere fandt efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, at det ikke var godtgjort, at lægen ved, som anført i anklageskriftet, ikke at have ordineret hyppige blodsukkermålinger, ikke at have lagt en plan for, hvordan patientens blodsukker skulle behandles og ikke at have fulgt op på manglende blodsukkermålinger, havde handlet med en sådan høj grad af uagtsomhed, at det kunne betegnes som en grovere forsømmelse eller skødesløshed i udøvelsen af hendes virksomhed som læge. Flertallet lagde herved navnlig vægt på, at lægen gav en sygeplejerske besked om at måle blodsukker på patienten, at lægen kunne forvente, at sygeplejersken gav hende besked, hvis der målt påfaldende værdier ved undersøgelsen, og at hun kunne forvente, at

patienten tillige ville få målt sit blodsukker i forbindelse med den sædvanlige morgenmedicin ca. 4 timer senere. Mindretallet fandt, at lægen var skyldig i overtrædelse af autorisationslovens § 75. Mindretallet anførte, at lægen som ansvarlig forvagtslæge med det forløb, der var beskrevet i titalen, havde handlet i strid med basal lægefaglig viden og udvist grovere forsømmelse, navnlig ved under de anførte omstændigheder at undlade at lægge og instruere om en plan for behandlingen af patientens insulinbehandlede diabetes under hans indlæggelse, herunder med henblik på at forebygge at meget lavt blodsukker kunne medføre risiko for varig hjerneskade. Der blev truffet afgørelse efter stemmeflertallet, og lægen blev herefter frifundet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. november 2017 (PBN 2017-25-0246).

U 2018.2073 H.

Spørgsmål om udvisning for tredobbelt drabsforsøg begået af tyrkisk statsborger, der var født og opvokset i Danmark

Byretten frifandt for påstanden om udvisning

En 29-årig tiltalt med tyrkisk statsborgerskab blev i byretten frifundet for drabsforsøg på fem personer, men fundet skyldig i blandt andet forsøg på legemsangreb under særdeles skærpende omstændigheder. Tiltalte var tyrkisk statsborger, født og opvokset i Danmark og havde boet her hele sit liv. Hans forældre og bror boede i Danmark, og han havde gået i skole her, men havde ingen uddannelse udover skolegangen. Han havde haft forskelligt arbejde i Danmark, men var ikke i beskæftigelse ved anholdelsen. Han var gift med en tyrkisk kvinde, som han havde to børn med. Både hustruen og børnene boede i Tyrkiet, og tiltalte oplyste, at han søgte skilsmisse fra hustruen. Tiltalte talte og skrev tyrkisk og havde jævnligt været på ferie i Tyrkiet.

Byretten fastsatte straffen til fængsel i 4 år og udviste tiltalte betinget. Byretten fandt under henvisning til tiltaltes stærke tilknytning til Danmark, at det ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser at udvise den tiltalte, uanset at tiltalte nu var fundet skyldig i alvorlig personfarlig kriminalitet. Byretten frifandt derfor den tiltalte for påstanden om udvisning.

Landsretten udviste

Landsretten fandt tiltalte skyldig i tredobbelt drabsforsøg og forhøjede straffen til fængsel i 8 år. Med dommerstemmerne 15 mod 3 bestemte landsretten endvidere, at tiltalte skulle

udvises. Landsretten lagde blandt andet vægt på, at tiltalte på baggrund af karakteren af sine handlinger måtte anses for at udgøre en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der berører grundlæggende samfundsinteresser. Disse voterende fandt endvidere efter en samlet bedømmelse af på den ene side, at tiltalte er idømt en langvarig ubetinget fængselsstraf for forsøg på manddrab begået mod tre personer, og på den anden side til tiltaltes tilknytning til Danmark, hvor han er født og opvokset, at afvejningen af disse forhold sammenholdt med, at tiltalte har en væsentlig tilknytning til Tyrkiet, navnlig idet tiltaltes mindreårige børn og ægtefælle bor der, medfører, at Danmarks internationale forpligtelser ikke er til hinder for udvisning.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Procesbevillingsnævnet begrænsede tilladelsen til at angå spørgsmålet om udvisning. Spørgsmålet for Højesteret var således, om udvisning ville være i strid med artikel 14 i Associeringsrådets afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om yderligere associering mellem EØF og Tyrkiet samt artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Højesteret bemærkede, at tiltalte – der var 26 år på gerningstidspunktet – var tyrkisk statsborger, født og opvokset i Danmark og havde boet her hele sit liv. Der skulle derfor foreligge meget tungtvejende grunde, hvis han skulle udvises. Efter en samlet vurdering tiltrådte Højesteret, at tiltalte kunne udvises, uden at det ville stride mod Danmarks internationale forpligtelser. Den omstændighed, at der ikke tidligere overfor tiltalte var blevet nedlagt påstand om udvisning eller om betinget udvisning, kunne ikke føre til et andet resultat. Han udvistes herefter af Danmark med indrejseforbud for bestandig.

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. marts 2017 (PBN 2016-25-0330).

U 2017.2827 H.

Spørgsmål om straf, udvisning og frakendelse af statsborgerskab for at have tilsluttet sig Islamisk Stat

Byretten idømte 7 års fængsel, men frifandt for påstand om udvisning og frakendelse af statsborgerskab

Tiltalte blev i byretten idømt 7 års fængsel for overtrædelse af blandt andet straffelovens § 114 c, stk. 3, ved to gange – i 2013 og i 2015 – at have ladet sig hverve til at begå handlinger

omfattet af straffelovens § 114 eller § 114 a, idet han indrejste i Syrien, hvor han lod sig hverve af terrororganisationen Islamisk Stat, og deltog i relevant træning i brug af våben og kamp. Tiltalte var født i Danmark i 1992 og opvokset her i landet, hvor han havde gået i skole til 9. klasse. Hans forældre og søskende boede ligeledes her i landet, og familien havde familiemæssige, kulturelle og sproglige bånd til Tyrkiet, hvor familien holdt ferie hvert år. Tiltalte talte, forstod og læste tyrkisk. Han havde hverken ægtefælle eller børn i Danmark.

Byretten tog ikke anklagemyndighedens påstand om, at tiltalte, der foruden dansk indfødsret havde tyrkisk statsborgerskab, skulle frakendes sin danske indfødsret i medfør af indfødsretslovens § 8 B, stk. 1, samt udvises med indrejseforbud gældende for bestandig i medfør af udlændingelovens § 22, nr. 6, til følge.

Landsretten nedsatte straffen til 6 års fængsel, men udviste og frakendte statsborgerskab

Landsrettens flertal stadfæstede byrettens domfældelse men nedsatte straffen til 6 års fængsel. Endvidere frakendte landsrettens flertal tiltalte sin danske indfødsret og udviste tiltalte med indrejseforbud gældende for bestandig.

For så vidt angik strafudmålingen lagde landsrettens flertal i skærpende retning blandt andet vægt på, at tiltalte var fundet skyldig i flere overtrædelser af straffelovens § 114 c, stk. 3, ved at lade sig hverve til at begå handlinger omfattet af straffelovens § 114 og § 114 a som "kæmper" for Islamisk Stat i Syrien, idet han var indrejst i Syrien med henblik på at slutte sig til organisationen, at han hér havde deltaget i træning og våbenbrug, og at tiltaltes handlinger alle udsprang af de radikaliserede holdninger, som han blandt andet havde givet udtryk for i breve mv., og som samlet set vidnede om en vis fasthed i forsættet. I formildende retning lagde landsrettens flertal vægt på, at tiltaltes ophold hos Islamisk Stat havde været af begrænset varighed.

Vedrørende frakendelse af indfødsretten anførte landsretten indledningsvis, at der ved vurderingen af, om indfødsret skal frakendes, efter forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B, stk. 1, skal foretages en afvejning af på den ene side forholdets grovhed og på den anden side en frakendelses betydning for den pågældende. I tilfælde, hvor en person dømmes for mere alvorlige forhold, bør den pågældende som udgangspunkt frakendes dansk indfødsret. Den betydning, en frakendelse har for den pågældende, kan dog tale afgørende herimod, og herunder bør der ikke ske frakendelse, hvis den pågældende ikke har nogen eller alene har meget ringe tilknytning til et andet land.

Efter en samlet vurdering af sagens oplysninger, herunder *på den ene side*, at tiltalte var født i Danmark i 1992 og opvokset her i landet, hvor han havde gået i skole til 9. klasse, at tiltaltes forældre og søskende ligeledes boede her i landet, at tiltalte, tiltaltes mor og tiltaltes søskende havde opnået dansk statsborgerskab i 2000, at tiltalte forud for denne sag ikke var straffet af betydning for sagen, og *på den anden side* karakteren og grovheden af den meget alvorlige kriminalitet, som tiltalte var dømt for, at der var tale om flere strafbare forhold, der alle blev begået efter, at tiltalte var fyldt 21 år, at tiltaltes familie havde familiemæssige, kulturelle og sproglige bånd til Tyrkiet, hvor familien holdt ferie hvert år, at tiltalte talte, forstod og læste tyrkisk, ligesom han hverken havde ægtefælle eller børn i Danmark, fandt landsrettens flertal, at tiltalte burde frakendes sin danske indfødsret.

Vedrørende spørgsmålet om udvisning henviste landsrettens flertal blandt andet til, at udvisning med indrejseforbud for bestandig måtte anses for en proportional foranstaltning med henblik på at forebygge uro eller forbrydelse og dermed ikke kunne anses for at være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Procesbevillingsnævnet begrænsede tilladelsen til at angå sanktionsfastsættelsen. Højesteret fandt, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 114 c, stk. 3, isoleret set burde fastsættes til 4 år. Tiltalte skulle dømmes for to overtrædelser af bestemmelsen, ligesom han var dømt for overtrædelse af § 114 b, nr. 1, jf. § 21, ved forsøg på terrorfinansiering og for overtrædelse af § 136, stk. 2, ved offentligt at have billiget terrorhandlinger. Højesteret fandt ikke, at der var tilstrækkeligt grundlag for at forhøje den af landsretten fastsatte samlede straf på fængsel i 6 år. Højesteret fandt endvidere efter en samlet afvejning, at tiltalte skulle frakendes sit danske statsborgerskab og udvises med indrejseforbud for bestandig. Højesteret lagde herved blandt andet vægt på, at tiltalte havde begået meget alvorlige forbrydelser i forbindelse med terrorisme, at udgangspunktet efter forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B er, at han skal frakendes dansk indfødsret, ligesom tungtvejende grunde talte for udvisning. Tiltalte var født i Danmark, havde haft sin opvækst her, var ugift og uden børn, men med familie i Danmark. Han havde været på ferier i Tyrkiet, havde familie der og talte, læste og skrev tyrkisk og havde ikke uvæsentlig tilknytning til Tyrkiet. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. juni 2017 (PBN 2017-25-0100).

U 2018.769 H.

Spørgsmål om udvisning for voldtægt

Byretten udviste

En tiltalt, som var statsborger i Cambodja, blev i byretten fundet skyldig i blandt andet voldtægt af sin ekskæreste og idømt en fællesstraf (omfattende en reststraf på fængsel i 304 dage) af fængsel i 4 år. Tiltalte, der havde boet hovedparten af sit liv i Danmark og blot 1 år i sin nationalstat, havde to mindreårige børn, der ligesom hans forældre og søskende boede i Danmark. Tiltalte var to gange tidligere straffet for voldtægt af andre ekskærestes, hvor han var blevet betinget udvist af Danmark. De nye forhold var begået i prøvetiden for den seneste betingede udvisning.

Tiltalte blev af byrettens flertal udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig med henvisning til at udvisning uanset udlændingens nære tilknytning til Danmark ikke var uproportional henset til den nu begåede alvorlige kriminalitet sammenholdt med den tidligere begåede og helt tilsvarende kriminalitet.

Landsretten frifandt for ubetinget udvisning

Tiltalte ankede sagen til Østre Landsret med påstand om frifindelse for udvisningspåstanden. Anklagemyndigheden påstod stadfæstelse. Landsrettens flertal på 4 voterende fandt uanset den grove, personfarlige kriminalitet og tiltaltes forstraffe for ligeartede forhold, at udvisning ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Flertallet lagde herved navnlig vægt på, at tiltalte måtte anses for uden reel tilknytning til Cambodja og ville stå uden forudsætninger ved en tilbagevenden til hjemlandet. Flertallet lagde endvidere vægt på, at han havde to mindreårige børn i Danmark, idet flertallet dog bemærkede, at han alene havde begrænset og sporadisk kontakt til børnene.

Mindretallet på 2 voterende stemte af de grunde, som byrettens flertal havde anført, for at stadfæste byrettens afgørelse om udvisning. Tiltalte blev herefter alene udvist betinget.

Højesteret udviste

Anklagemyndigheden ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der bemærkede, at der skal foreligge meget tungtvejende grunde for at retfærdiggøre en udvisning, når der er tale om en fastboende udlænding, der er født her i landet eller indrejst som barn, og som har tilbragt det meste af sin barndom og ungdom her.

Højesteret fandt, at der var en betydelig risiko for, at tiltalte også fremover ville begå personfarlig kriminalitet. Højesteret lagde til grund, at han i en vis udstrækning kunne tale cambodiansk, og at han havde et vist kendskab til cambodiansk skik og kultur, således at han ikke var helt uden forudsætninger for at etablere en tilværelse der. Efter en samlet vurdering fandt Højesteret, at de hensyn, der talte for udvisning var så tungtvejende, at de havde større vægt end de hensyn, der talte imod udvisning, og at hensynet til tiltaltes ret til privatliv og familieliv måtte vige for hensynet til at forebygge forbrydelse. Tiltalte blev herefter udvist for bestandig.

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. november 2017 (PBN 2017-25-0291).

U 2018.2041 H.

Procesbevillingsnævnet har endvidere i løbet af det første halve år af 2018 meddelt anketilladelse til Højesteret i en række yderligere sager om udvisning. Sagerne er nærmere omtalt på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.

Sanktionsfastsættelse for at lade datter omskære

Et forældrepar blev tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 245 a ved at have ladet deres to døtre på henholdsvis 15 år og 8 år omskære et ikke nærmere identificeret sted i Afrika.

Byretten fastsatte straffen til fængsel i 1 år og 6 måneder

Byretten fandt begge forældrene skyldige i at have ladet deres døtre blive omskåret, således at døtrene havde fået bortskåret den yderste del af klitoris samt dele af de små skamlæber, svarende til en såkaldt type 2 omskæring. Byretten idømte begge tiltalte fængsel i 1 år og 6 måneder. Byretten lagde vægt på karakteren af omskæringen. Byretten lagde som skærpende omstændighed vægt på, at der var tale om medvirken til omskæring af to børn, som var mindreårige og særdeles værgeløse, da indgrebene blev foretaget i et land, som var fremmed for børnene. Ligeledes lagde byretten vægt på, at de tiltalte ved at lade pigerne omskære havde tilsidesat den særlige omsorgspligt, som forældre har til at beskytte deres børn mod krænkende behandling. Endelig tillagde retten det betydning, at det måtte antages, at det havde været planlagt, at omskæringen skulle foregå under en rejse til Afrika, og at de tiltalte var fuldt ud klar over, at de ved omskæringen kunne påføre deres døtre alvorlige fysiske og psykiske skader for livet. Byretten fandt ikke grundlag for at gøre straffen betinget med vilkår

om samfundstjeneste. Den ene af de tiltalte, som var somalisk statsborger, blev samtidig udvist betinget af Danmark, da retten fandt, at ubetinget udvisning ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Landsretten nedsatte straffen til fængsel i 9 måneder

De tiltalte ankede byrettens dom til landsretten, der fandt de tiltalte skyldige i samme omfang, som byretten havde fundet. Vedrørende sanktionsfastsættelsen lagde landsretten vægt på, at efter forarbejderne til straffelovens § 245 a måtte den konkrete strafudmåling ske i overensstemmelse med retspraksis efter straffelovens § 245, og der måtte tages hensyn til indgrebets omfang og nærmere karakter. Landsretten tiltrådte, at der ved den konkrete strafudmåling måtte tages hensyn til de forhold, som byretten havde anført. Der måtte ligeledes tages hensyn til, at en retsmediciner som vidne under sagen havde forklaret, at omskæringerne som følge af fraværet af arvæv formentlig var foretaget på et sygehus.

For landsretten var der ikke tilvejebragt nærmere oplysninger om den konkrete betydning, som indgrebet måtte antages at få for pigerne, herunder for deres fremtidige seksualliv. Der var enighed om, at fængselsstraffen i den konkrete sag måtte udmåles forsigtigt som følge af disse manglende oplysninger. To voterende stemte herefter for at stadfæste byrettens strafudmåling, mens fire voterende stemte for at udmåle straffen til fængsel i 9 måneder. Efter stemmeflertallet blev straffen nedsat til fængsel i 9 måneder. Landsretten fandt ikke grundlag for at gøre nogen del af straffen betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. Landsretten tiltrådte, at den ene tiltalte var blevet betinget udvist af Danmark.

Højesteret hævede straffen til fængsel i 1 år og 6 måneder

De tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Procesbevillingsnævnet begrænsede tilladelsen til at angå sanktionsfastsættelsen. Højesteret fandt, at der ved straffastsættelsen som skærpende omstændigheder skulle lægges vægt på, at pigerne var mindreårige og særdeles værgeløse, samt at de tiltalte ved at lade pigerne omskære, havde tilsidesat den særlige omsorgspligt, der påhvilede dem som forældre. Der skulle endvidere lægges vægt på, at omskæringen måtte antages at være planlagt, og at de tiltalte måtte antages at være klar over, at de ved omskæringen kunne påføre deres døtre alvorlige, livsvarige fysiske og psykiske skader. Som formildende omstændigheder skulle der lægges vægt på, at omskæringen formentlig var foretaget på et sygehus og på en måde, som ifølge Retslægerådet betød, at der var sket en pæn opheling uden synligt arvæv, og at der ikke umiddelbart kunne forventes gener eller smerter ved seksuallivet. Højesteret fandt på den

baggrund, at straffen skulle fastsættes til fængsel i 1 år og 6 måneder. Højesteret var desuden enig med byretten og landsretten i, at den ene tiltalte skulle udvises betinget af Danmark, da ubetinget udvisning ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Retten i Koldings dom af 10. april 2017 (1-6692/2016)

Vestre Landsrets dom af 18. oktober 2017 (V.L. S-0801/2017).

Tilladelse til anke til Højesteret af 27. december 2017 (PBN 2017-25-0335 og 2017-25-0336).

Højesterets dom af 2. maj 2018 (sag nr. 1/2018).

4.3.2 Kære i straffesager

Kan politiet beslutte på forhånd at udelukke personer med bandetilknytning fra hovedforhandlingen i en sag?

Forud for hovedforhandlingen i en straffesag ved en byret foretog politiet en risikovurdering af en sag, ligesom der blev afholdt et møde mellem retspræsidenten for byretten og politiet herom. I den forbindelse blev det aftalt, at personer med bandetilknytning og andre utryghedsskabende personer skulle afvises i hovedindgangen til retsbygningen. På dagen for hovedforhandlingen blev to personer med tilknytning til den ene tiltalte afvist ved indgangsdøren til retsbygningen. Begge personer blev afvist med henvisning til, at de havde tilknytning til en bande. Den tiltaltes forsvarer protesterede mod, at de to tilhørere var blevet udelukket fra retsmødet.

Byretten bestemte, at politiets beslutning ikke skulle tilsidesættes eller ændres

Byretten fandt ikke, at der var grundlag for at tilsidesætte politiets beslutning om generelt under hovedforhandlingen at afvise personer med bandetilknytning eller øvrige utryghedsskabende personer ved indgangen til retsbygningen.

Landsrettens stadfæstede byrettens kendelse

Forsvareren kærede byrettens kendelse til landsretten for så vidt angik afvisningen af den ene af tilhørerne. Landsretten anførte, at det ikke var i strid med retsplejelovgivningens krav om offentlig rettergang eller retsplejemæssige hensyn i øvrigt, at byretten ikke tilsidesatte politiets afvisning af den pågældende, idet personen måtte anses for at have bandetilknytning.

Højesteret stadfæstede landsrettens kendelse

Tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret, der bemærkede, at tiltalte havde retlig interesse i at få behandlet kæremålet – selvom kendelsen ikke var direkte rettet mod tiltalte – idet han var tiltalt i sagen, og idet det på det foreliggende grundlag måtte antages, at tilhøreren var i familie med tiltalte.

Højesteret fastslog, at byrettens prøvelse af politiets adgangskontrol i en sag som den foreliggende består i at bedømme, om politiets beslutning om at nægte en person adgang til retsbygningen er i overensstemmelse med retsplejelovgivningens krav om offentlig rettergang. Spørgsmålet om afvisningen af tilhørerne blev indbragt for retten kort efter hovedforhandlingens begyndelse. Politiets indsatsleder blev tilkaldt og oplyste, at afvisningen af tilhørerne var iværksat for, at retshandlingen kunne forløbe i god ro og orden. Indsatslederen oplyste i den forbindelse, at politiet var i besiddelse af oplysninger om, at tiltalte og den medtiltalte tidligere havde plejet omgang med det kriminelle miljø, og at det kunne udvikle sig, hvis der var for mange til stede i retssalen. Efter at have hørt parternes argumenter for og imod nægtelse af adgang for de to tilhørere afsagde retsformanden kendelse om, at han ikke fandt grundlag for at tilsidesætte politiets beslutning om at afvise de to tilhørere. Højesteret vurderede på den anførte baggrund, at retsformanden havde taget konkret stilling til, om afvisningen skulle tilsidesættes ud fra retsplejelovgivningens og retsplejemæssige hensyn, og at der ikke var grundlag for at tilsidesætte retsformandens vurdering. Med denne begrundelse stadfæstede Højesteret landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 16. november 2017 (PBN 2017-25-0268).

Retten i Svendborgs kendelse af 4. september 2017 (R3-886/2017).

Østre Landsrets kendelse af 14. september 2017 (S-2356-17).

Højesterets kendelse af 6. april 2018 (sag nr. 233/2017).

Afvisning af en straffeankesag

En tiltalt, der var bulgarsk statsborger, var i byretten blevet idømt 3 måneders fængsel samt udvist af Danmark med indrejseforbud i 4 år for overtrædelse af straffelovens § 232, blufærdighedskrænkelse. Han ankede sagen til landsretten med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse. Han fraflyttede efterfølgende sin danske folkeregisteradresse og udrejste til sin nationalstat.

Landsretten fremsendte på et senere tidspunkt en indkaldelse til et retsmøde til den tiltaltes tidligere danske folkeregisteradresse. Efterfølgende foretog landsretten også telefonisk forkyndelse over for den tiltalte, og i den forbindelse fremsendte landsretten en kopi af den tidligere indkaldelse til en mailadresse, som tiltalte havde oplyst. Den tiltalte kontaktede efterfølgende telefonisk både sin forsvarer og landsretten, og han forklarede, at han ikke kunne komme til Danmark på tidspunktet for retsmødet, da hans kone var højgravid.

Landsretten afviste anken

Tiltalte mødte ikke i landsretten til retsmødet, men forsvareren mødte for landsretten og påstod sagen udsat. Forsvareren gjorde gældende, at der ikke var sket lovlig forkyndelse, da de foretagne forkyndelsesbestræbelser ikke var sket betryggende. Anklageren gjorde gældende, at der skulle ske afvisning, da forkyndelsen havde været lovlig. Den tiltalte stod registreret med en adresse i Danmark, ligesom det fremgik af oplysningerne om tiltaltes henvendelser til landsretten og forsvareren, at tiltalte havde været bekendt med tidspunktet for retsmødet.

Landsretten lagde vægt på oplysningerne om tiltaltes telefoniske henvendelser til landsretten og forsvareren i anledning af det berammede retsmøde, og landsretten fandt det derfor ubetænkeligt at lægge til grund, at den tiltalte havde været bekendt med tidspunktet for retsmødet, og at den tiltalte blandt andet pr. mail havde fået tilsendt indkaldelsen med bilag til retsmødet. Landsretten fandt derfor, at der var sket forkyndelse i medfør af retsplejelovens § 163, stk. 2. Samtidig lagde landsretten vægt på, at der tillige var sket forkyndelse af den tiltalte telefonisk, jf. retsplejelovens § 155, stk. 1, nr. 6, jf. § 156 a. Landsretten fandt herefter, at da den tiltalte trods indkaldelserne alligevel udeblev uden at have fremsendt dokumentation for lovligt forfald, og da anken omfattede bevisbedømmelse, kunne sagen ikke med nytte behandles uden den tiltaltes tilstedeværelse, hvorfor landsretten afviste tiltaltes anke.

Højesteret ophævede landsrettens kendelse om afvisning af udmålingsanken

Tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse om afvisning til Højesteret der fandt, at tiltalte var bekendt med tidspunktet for retsmødet i landsretten, og at der var sket forkyndelse. Højesteret fandt endvidere, at tiltalte på trods af forkyndelsen var udeblevet uden at have fremsendt dokumentation for lovligt forfald. Højesteret tiltrådte landsrettens vurdering, hvorefter den del af tiltaltes anke, der angik bevisbedømmelsen, ikke med nytte kunne behandles uden hans tilstedeværelse, og fandt, at tiltaltes bevisanke var afvist med rette. Der var derimod ikke hjemmel til at afvise tiltaltes subsidiære anke til

formildelse, jf. også Højesterets kendelse i U 2017.3422 H, og Højesteret ophævede herefter landsrettens kendelse for så vidt angik afvisningen af udmålingsanken og hjemviste sagen til landsretten til behandling heraf.

Tilladelse til kære til Højesteret af 21. september 2017 (PBN 2017-25-0195).

U 2018.1731 H.

Anonymt vidne i straffesag

I en straffesag var 3 personer tiltalt for blandt andet overtrædelse af straffelovens § 192 a ved at have besiddet og anvendt en skarpladt pistol på et offentligt tilgængeligt sted.

Under sagen for byretten anmodede anklagemyndigheden om anonymitet for et vidne efter retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 2, og stk. 4, om hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl. Anklagemyndigheden gjorde blandt andet gældende, at de tiltaltes kendskab til vidnet ikke kunne antages at have betydning for de tiltaltes forsvar, og at de tiltalte udgjorde en konkret trussel mod vidnet, blandt andet under henvisning til de tiltaltes bandetilknytning. Forsvarerne for de tiltalte bestred dette.

Byretten tog ikke anklagemyndighedens anmodning til følge

Byretten fandt efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder den usikkerhed, som efter de foreliggende oplysninger knyttede sig til vidnets relationer til de tiltalte og andre i området, at det ikke kunne antages at være uden betydning for de tiltaltes forsvar, at vidnets navn, stilling og bopæl ikke blev oplyst for de tiltalte. Byretten tog derfor ikke anklagemyndighedens anmodning om vidneanonymitet til følge.

Landsretten ændrede byrettens kendelse

Anklagemyndigheden kærede byrettens kendelse til landsretten. Landsretten lagde efter sagens oplysninger til grund, at vidnet var en almindelig borger uden bandetilknytning, og at der ikke var grundlag for at formode, at vidnet skulle have en personlig interesse i at afgive en belastende forklaring mod de tiltalte. Landsretten lagde endvidere til grund, at de observationer, som vidnet havde forklaret politiet om, havde tilknytning til bandemiljøet og dermed et kriminelt miljø, hvor vold og trusler erfaringsmæssigt jævnligt forekommer.

Landsretten udtalte, at det på den anførte baggrund og efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder måtte antages at være uden betydning for de tiltaltes forsvar, at de ikke fik

kendskab til vidnets identitet, ligesom afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gjorde det påkrævet, at de tiltalte ikke blev gjort bekendt hermed. Landsretten fandt derfor, at betingelserne i retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3, for at bestemme, at vidnets navn, stilling og bopæl ikke måtte oplyses for de tiltalte, var opfyldt.

Højesteret stadfæstede landsrettens kendelse

De tiltalte kærede landsrettens kendelse til Højesteret, der udtalte, at en tiltalt har ret til at kende identiteten på de vidner, som afgiver forklaring i en straffesag, men at retten i medfør af retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 2, kan bestemme, at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, og afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet. Højesteret fastslog efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, at det måtte antages at være uden betydning for de tiltaltes forsvar, at de ikke fik oplyst vidnets identitet, og at afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gjorde det påkrævet, at vidnets navn, stilling og bopæl ikke blev oplyst for de tiltalte. Højesteret stadfæstede således landsrettens kendelse.

Retten i Aarhus' kendelse af 1. november 2017.

Vestre Landsrets kendelse af 7. november 2017.

Tilladelse til kære til Højesteret af 21. september 2017 (PBN 2017-25-0195).

Højesterets kendelse af 10. april 2018 (sag nr. 9/2018).

5 NÆVNETS VIRKSOMHED I 2017 I AFDELINGEN FOR FRI PROCES

5.1 Generelt

Etableringen af nævnets afdeling for fri proces trådte som nævnt i kraft med virkning fra 1. januar 2007.

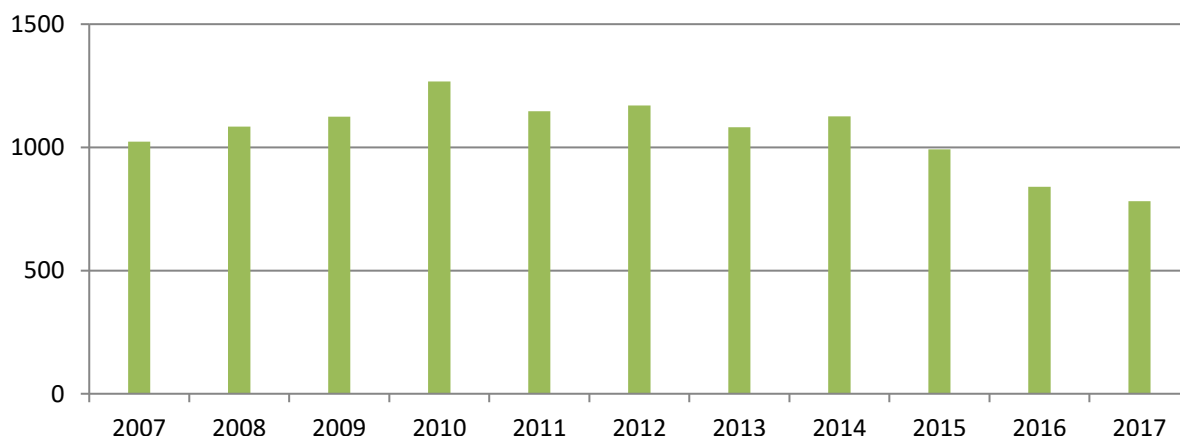
Nævnet har i 2017 afholdt 33 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2017 var 133 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2017 modtaget 782 sager om fri proces.

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal sager	1.023	1.084	1.124	1.268	1.147	1.170	1.081	1.126	992	840	782

Her er de modtagne sager fra 2007 til 2017 illustreret i et søjlediagram:

Der er i 2017 blevet afsluttet 819 sager. Af de 819 sager er 91 sager blevet afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

Der var herefter den 31. december 2017 95 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2017, er omtalt nærmere i kapitel 6.

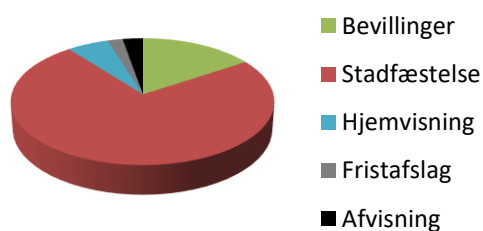
5.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2017

Nævnet har i 2017 afgjort 728 sager, der fordeler sig således:

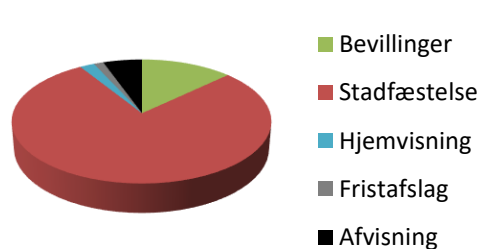
	Bevillinger ¹	Stadfæstelse ²	Hjemvisning ¹	Fristafslag	Afvisning ³	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	91	426	33	12	16	578
Fri proces til appelsager	19	114	3	2	8	146
Aktindsigtsklager	0	1	0	0	0	1
International retshjælp	0	3	0	0	0	3

- ¹ I tallene for bevillinger og hjemvisning indgår også delvise bevillinger eller delvise hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.
- ² I tallene indgår også sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afslag på genoptagelse af en ansøgning om fri proces. I 2017 har nævnet stadfæstet 8 afgørelser om Civilstyrelsens afslag på genoptagelse. 6 af disse vedrørte fri proces til sager i 1. instans og 2 vedrørte fri proces til appelsager.
- ³ Gruppen dækker bl.a. over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling, eller hvor retssagen er afsluttet ved forlig, der omfatter sagens omkostninger. Gruppen omfatter endvidere sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om afvisning.

1. instans sager

Fri proces til appelsager

5.1.2 Sagsbehandlingstiden

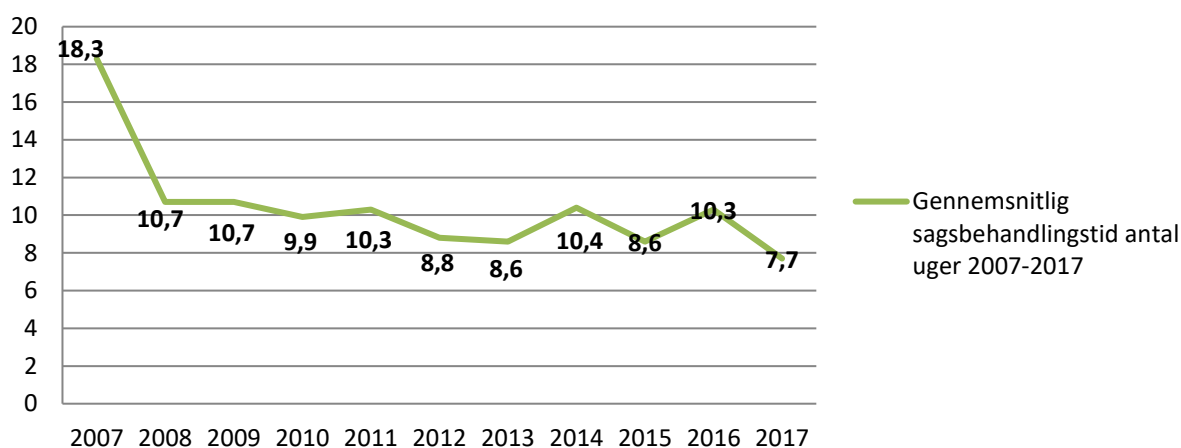
Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces. Før 2011 blev den gennemsnitlige sagsbehandlingstid beregnet ud fra antal afsluttede sager i oktober kvartal. Fra 2011 er sagsbehandlingstiden beregnet ud fra antal afsluttede sager over hele året.

En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2017 (819 sager) i afdelingen for fri proces har givet følgende resultat:

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	18 %
Under 6 uger	37 %
Under 8 uger	59 %
Under 10 uger	74 %
Under 12 uger	84 %
Under 14 uger	92 %
Under 16 uger	95 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	819

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne samt eventuel kontradiktion.

Gennemsnitlig sagsbehandlingstid antal uger 2007-2017

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces var i 2017 på 7,7 uger. Der er således tale om et fald på 2,6 uger i forhold til 2016, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 10,3 uger. Der er i øvrigt tale om den laveste sagsbehandlingstid, siden nævnets afdeling for fri proces blev etableret i 2007. Det er nævnets målsætning at have en gennemsnitlig sagsbehandlingstid i sager om klage over Civilstyrelsens afgørelser om fri proces på højst 8 uger.

5.1.3 Anmodning om genoptagelse

Det bemærkes, at nævnets behandling af sager om anmodning om genoptagelse og af sager om anmodning om aktindsigt indtil 1. januar 2012 blev journaliseret under den tidligere sag. Med virkning fra 1. januar 2012 har nævnet journaliseret anmodning om genoptagelse og anmodning om aktindsigt i særskilte sager.

Der henstod pr. 1. januar 2017 9 uafsluttede nye anmodninger om genoptagelser i afdelingen for fri proces. Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har udover det ovenfor nævnte antal modtagne sager i 2017 på 782 modtaget 121 nye anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for fri proces. Nævnet har i 2017 afgjort 129 anmodninger om genoptagelse. Sagerne blev afgjort med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 5,1 uger. Dette er et fald i sagsbehandlingstiden på 2,7 uger sammenlignet med 2016.

Der henstod herefter 1 uafsluttet ny anmodning om genoptagelse i afdelingen for fri proces pr. 31. december 2017.

Nævnets afdeling for fri proces har bemyndiget formanden til at meddele afslag på genoptagelse, når der ikke er grundlag for at genoptage behandlingen af en sag, fordi der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Formanden har endvidere bemyndigelse til at træffe afgørelse om genoptagelse og meddele yderligere fri proces i genoptagelsessager om påstandsudvidelse vedrørende de samme påstande, som det samlede nævn tidligere har meddelt fri proces til. Endelig er der bemyndigelse til, at formanden træffer afgørelse om genoptagelse og meddeler fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor det samlede nævn tidligere har meddelt bevilling til en anerkendelsespåstand.

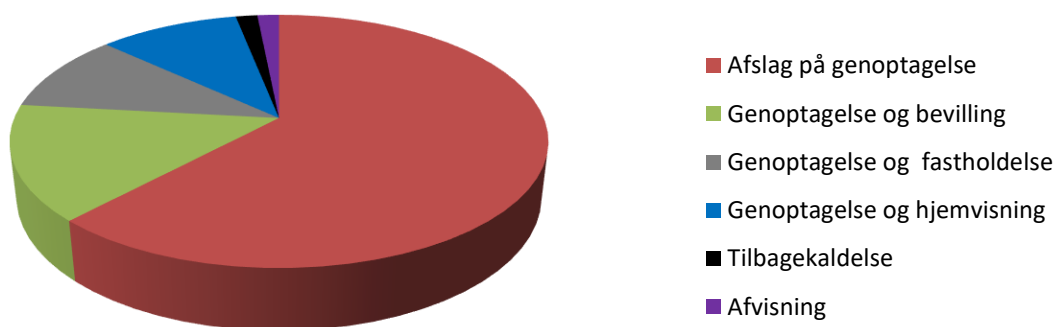
Af de 129 afsluttede sager om genoptagelse blev 90 behandlet af formanden alene i henhold til ovennævnte bemyndigelser. I 9 sager besluttede formanden at genoptage sagen og meddele yderligere fri proces. I 6 sager besluttede formanden at genoptage sagen og hjemvise denne til fornyet behandling i Civilstyrelsen. Dette kan f.eks. være i situationer, hvor der bliver søgt om genoptagelse med henblik på at få fri proces til udvidelse af påstanden i sagen, men hvor der er tale om en helt ny erstatningspost, som hverken Civilstyrelsen eller Procesbevillingsnævnet tidligere har taget stilling til. I 75 sager besluttede formanden at meddele afslag på genoptagelse.

I 37 sager blev den nye anmodning om genoptagelse behandlet på et nævnsmøde af det samlede nævn. I 10 sager genoptog nævnet behandlingen af sagen og meddelte fri proces. I 7 sager genoptog nævnet sagen og hjemviste denne til fornyet behandling i Civilstyrelsen. I 13 sager genoptog nævnet sagen, men fastholdt det tidligere meddelte afslag på fri proces, og i 5 sager meddelte nævnet afslag på genoptagelse, fordi der ikke forelå nye væsentlige oplysninger. I 2 sager afviste nævnet anmodningen om genoptagelse, fordi anmodningen var fremsendt så sent, at nævnet ikke kunne nå at behandle sagerne inden hovedforhandlingen i sagen.

Endelig blev 2 nye sager om genoptagelse tilbagekaldt.

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme fri proces-sag journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ukendt antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

Genoptagelsessager

5.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har i 2017 desuden modtaget 26 anmodninger om aktindsigt, som alle er afgjort i 2017. Sagerne blev afsluttet med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,9 uge. Dette er et fald i sagsbehandlingstiden på 0,5 uge sammenlignet med 2016.

5.2 Fri proces til sager i 1. instans

5.2.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 94 sager efter retsplejelovens § 325.

Heraf omhandlede 22 sager betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen. Nævnet stadfæstede 20 sager under henvisning til, at denne betingelse ikke var opfyldt. I 14 af de 20 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse i henhold til retsplejelovens § 329. 2 af sagerne hjemviste nævnet til fornyet behandling i Civilstyrelsen under henvisning til, at nævnet fandt, at det var åbenbart, at sagens omkostninger ville overstige retshjælpsforsikringens maksimum, jf. retsplejelovens § 329.

72 sager vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces.

Nævnet stadfæstede 62 afslag på fri proces under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt. I 34 af de 62 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse i henhold til retsplejelovens § 329. 10 af sagerne hjemviste nævnet til fornyet behandling i Civilstyrelsen, fordi nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. Der var i 9 af de 10 sager fremsendt yderligere økonomiske oplysninger til Procesbevillingsnævnet i forbindelse med klagen over Civilstyrelsens afgørelse. 1 af sagerne blev hjemvist fordi nævnet fandt, at der efter forarbejderne til retsplejelovens § 329 var grundlag for at dispensere fra, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt. Sagen er omtalt i kapitel 6.

5.2.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet realitetsbehandlede 414 sager efter retsplejelovens § 328 i 2017.

Nævnet meddelte bevilling i 87 sager, heraf 41 under henvisning til bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadelidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

Nævnet stadfæstede 312 afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, heraf 101 sager, der var omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 3. I 31 sager blev fri proces afslået under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. I 9 sager stadfæstede nævnet afslag i retssager om ærekrænkelse, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 2.

Af de i alt 312 stadfæstelser vedrørende retsplejelovens § 328 blev der i 74 sager tillige meddelt afslag efter retsplejelovens § 329.

15 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling. Af de 15 sager blev 4 sager hjemvist under henvisning til, at sagen var omfattet af reglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. 5 sager, hvor Civilstyrelsen af forskellige grunde, herunder eksempelvis manglende procesrisiko, havde afvist at behandle sagen, blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afvise sagen. 3 sager blev hjemvist som følge af, at nævnet vurderede, at sagen efter indgivelsen af klagen havde ændret karakter på en sådan måde, at Civilstyrelsens stillingtagen til sagen, som den nu forelå, var fornøden. Endelig blev 3 sager hjemvist til Civilstyrelsen af forskellige andre årsager.

De realitetsbehandlede 414 sager fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	6	9	2
Erhvervsforhold	0	31	1
Erstatning, personskade	39	98	3
Erstatning, rådgiveransvar	1	7	0
Erstatning, andet	5	18	1
Familie- og arveret	9	34	1
Fast ejendom	2	11	1
Formueret	8	14	1
Forældremyndighed og bopæl	8	11	2
Injurier	0	10	0
Lejeret	7	16	0
Skatteret	1	3	0
Sociale ydelser	1	15	0
Strafbare forhold	0	9	0
Udlændingeret	0	7	1
Andet	0	19	2
I alt	87	312	15

5.2.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 35 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329. I 4 sager blev der meddelt bevilling. I 29 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329. 2 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

De realitetsbehandlede 35 sager fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	1	1	0
Erhvervsforhold	0	11	0
Erstatning, personskade	2	8	1
Erstatning, andet	0	2	0
Fast ejendom	0	2	1
Formueret	0	1	0
Lejeret	1	0	0
Strafbare forhold	0	1	0
Andet	0	3	0
I alt	4	29	2

5.2.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 7 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt. I alle 7 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen.

5.3 Fri proces til appelsager

5.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 18 sager efter retsplejelovens § 325.

Sagerne vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces samt betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostningerne forbundet med sagen.

Nævnet stadfæstede 2 afgørelser under henvisning til, at ansøgeren havde en retshjælpsforsikring. I begge sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

Nævnet stadfæstede 15 afgørelser under henvisning til, at de økonomiske betingelser for fri proces ikke var opfyldt. I 13 af sagerne traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste 1 sag til Civilstyrelsen til fornyet behandling, idet nævnet fandt, at de økonomiske betingelser – efter fremsendelse af nye økonomiske oplysninger til nævnet – var opfyldt.

5.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet realitetsbehandlede i 2017 102 sager efter retsplejelovens § 328.

Nævnet meddelte bevilling i 17 sager.

Nævnet stadfæstede i 84 sager Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

I 10 af de 84 sager blev fri proces afslået under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, og i 1 sag stadfæstede nævnet et afslag på fri proces til en retssag om ærekrænkelse, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 2.

Nævnet hjemviste 1 sag, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afvise sagen under henvisning til, at ansøgningen om fri proces var indgivet for sent i forhold til hovedforhandlingen i sagen.

Af de i alt 84 stadfæstelser vedrørende retsplejelovens § 328 blev der i 18 sager tillige meddelt afslag efter retsplejelovens § 329.

De realitetsbehandlede 102 sager fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	0	1	0
Erhvervsforhold	0	10	0
Erstatning, personskade	3	22	0
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	0	2	0
Familie- og arveret	2	6	0
Fast ejendom	0	1	0
Formueret	0	2	0
Forældremyndighed og bopæl	11	32	1
Injurier	0	1	0
Lejeret	1	3	0
Sociale ydelser	0	1	0
Andet	0	2	0
I alt	17	84	1

5.3.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 11 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte bevilling i 2 sager. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces efter denne bestemmelse i 8 sager. 1 sag blev hjemvist til Civilstyrelsen.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Erhvervsforhold	0	2	0
Erstatning, personskade	2	2	0
Erstatning, andet	0	2	0
Familie- og arveret	0	2	0
Andet	0	0	1
I alt	2	8	1

5.3.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2017 realitetsbehandlet 5 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt. I alle 5 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen.

5.4 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2017 realitetsbehandlet 1 klage over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt. Nævnet stadfæstede styrelsens afgørelse, og sagen er nærmere omtalt i afsnit 6.8.

5.5 Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven

Procesbevillingsnævnet har i 2017 realitetsbehandlet 3 klager over Civilstyrelsens afgørelser efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner. I alle 3 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på retshjælp efter loven. Sagerne er nærmere omtalt i afsnit 6.9.

6 KONKRETE SAGER, DER ER AFGJORT I 2017 I NÆVNETS AFDELING FOR FRI PROCES

6.1 Generelt

Årsberetningen for 2017 indeholder referater af udvalgte sager, der er afgjort i afdelingen for fri proces i 2017.

Retsplejelovens regler om fri proces er placeret i lovens kapitel 31. Reglerne er medtaget som bilag 8.5 til årsberetningen. Bekendtgørelse om fri proces er medtaget som bilag 8.7.

De ændrede regler i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven), der trådte i kraft den 1. april 2016, og hvor Procesbevillingsnævnet er blevet klageinstans, er medtaget som bilag 8.6.

6.2 Processuelle spørgsmål

Rækkevidden af Civilstyrelsens bevilling af fri proces

Civilstyrelsen havde tidligere i en sag mod et forsikringsselskab om krav i anledning af en personskade meddelt klager delvist fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, til at nedlægge påstand om betaling af 73.500 kr. i godtgørelse for svie og smerte samt 679.940 kr. i erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Civilstyrelsen afslog samtidig fri proces til en påstand om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne. Afslaget på fri proces blev påklaget til Procesbevillingsnævnet, der stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces. Klagers advokat rettede efterfølgende henvendelse til Civilstyrelsen med anmodning om bekræftelse på, at han kunne inddrage kravene vedrørende varigt mén og erhvervsevnetab inden for den samme beløbsmæssige ramme som den oprindelige bevilling, således at kravene vedrørende svie og smerte samt tabt arbejdsfortjeneste blev reduceret tilsvarende. Civilstyrelsen fastholdt den tidligere afgørelse i sagen om fri proces til kravene vedrørende godtgørelse for svie og smerte samt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. For kravene vedrørende varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne henviste Civilstyrelsen klager til at rette henvendelse til Procesbevillingsnævnet og anmode om genoptagelse, da nævnet senest havde truffet afgørelse herom. Klager søgte ikke Procesbevillingsnævnet om genoptagelse, men påklagede i stedet Civilstyrelsens afgørelse om rækkevidden af den tidligere meddelte fri proces. Procesbevillingsnævnet stadfæstede afgørelsen.

Afgørelse af 24. juli 2017 (PBN 2017-31-0191) (Civilstyrelsen 16-210-12042).

6.3 Retsplejelovens § 325

Retsplejelovens § 325 har følgende ordlyd:

”Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. kapitel 42, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.”

Af §§ 1 og 2 i bekendtgørelse nr. 1671 af 14. december 2016 om fri proces fremgår følgende:

§ 1

”Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 315.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 400.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 55.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.”

§ 2

”Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.”

6.3.1 Økonomiske betingelser

Økonomiske betingelser ikke opfyldt, da ikke væsentlig ændring af indtægtsgrundlaget

Klager havde ansøgt om fri proces til en sag mod et forsikringsselskab om erstatning i anledning af en personskade. Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 325, stk. 1, da klager ikke opfyldte de økonomiske betingelser. Civilstyrelsen henviste for det første til, at klagers indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelserne for 2015 var 558.431 kr. og således oversteg indtægtsgrænsen, der var 510.000 kr., da klager havde ægtefælle og to hjemmeboende børn under 18 år. For det andet henviste styrelsen til, at den samlede årlige aktuelle indkomst ifølge de indsendte lønsedler var ca. 479.150 kr., og at styrelsen ikke fandt, at indkomstforholdene var væsentligt ændrede siden 2015, hvorfor der efter § 2 i bekendtgørelsen om fri proces ikke kunne lægges vægt på den aktuelle indkomst. I klagen over Civilstyrelsens afgørelse blev det over for Procesbevillingsnævnet oplyst, at klager ikke længere havde en indtægt, og af de indsendte aktuelle lønsedler fra ægtefællen fremgik, at ægtefællens aktuelle årlige indkomst nu var ca. 480.000 kr. og således under indtægtsgrænsen. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 2. oktober 2017 (PBN 2017-31-0354) (Civilstyrelsen 17-210-I3034).

Sagsomkostninger uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlag

Civilstyrelsen havde afslået ansøgningen om fri proces til en småsag anlagt mod klager med påstand om betaling af 6.834 kr. for køb af dyrefoder under henvisning til, at omkostningerne ved sagen skønnedes uvæsentlige i forhold til klagers indkomstgrundlag, der ifølge klagers årsopgørelse for 2014 udgjorde 68.291 kr., jf. retsplejelovens § 325, stk. 1, og 2. Afgørelsen blev påklaget til Procesbevillingsnævnet med indsendelse af klagers årsopgørelse for 2015 med angivelse af en personlige indkomst på 180.796 kr. og med oplysning om, at klagers aktuelle indkomst – månedlig pension inklusiv boligydelse var ca. 14.836 kr. efter skat. Da afgørelsen blev påklaget inden årsskiftet, men Procesbevillingsnævnet først traf afgørelse efter årsskiftet, ville klager efter nævnets praksis skulle opfylde de økonomiske betingelser enten efter årsopgørelsen for 2014 eller efter årsopgørelsen for 2015. Procesbevillingsnævnet fandt, dels at klagers aktuelle indkomstforhold afveg væsentligt i forhold til indtægtsgrundlaget for 2014 og derfor skulle lægges til grund ved opgørelsen af klagers indtægtsgrundlag, jf. § 2 i bekendtgørelsen om fri proces, dels at den aktuelle indkomst ikke overskred

indtægtsgrænsen. På baggrund af de nye oplysninger om klagers aktuelle indkomstforhold stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 16. januar 2017 (PBN 2016-31-0698) (Civilstyrelsen 16-210-11620).

6.4 Retsplejelovens § 328

Retsplejelovens § 328 har følgende ordlyd:

”Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervs- og vækstministeren.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejer, arbejdstageren og skadelidte for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til

- 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller
- 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.”

6.4.1 Retsplejelovens § 328, stk. 1 og 2, rimelig grund til at føre proces

Ikke rimelig grund til at føre proces i en sag, hvor klager havde søgt om genoptagelse hos Ankestyrelsen

Civilstyrelsen havde efter retsplejelovens § 328, stk. 1, afslået en ansøgning om fri proces til en sag mod Ankestyrelsen vedrørende samvær mellem klager og hendes søn med henvisning til, at sagen om samvær ikke kunne indbringes for retten, jf. forældreansvarslovens § 40, stk. 1, modsætningsvis. Klagers advokat oplyste i forbindelse med klagen til Procesbevillingsnævnet, at der efter Civilstyrelsens afgørelse var søgt om genoptagelse hos blandt andet Ankestyrelsen, der endnu ikke havde truffet afgørelse. Procesbevillingsnævnet stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse med henvisning til, at da sagen endnu ikke var

afsluttet i det administrative system, var betingelserne for på nuværende tidspunkt at meddele fri proces efter retsplejelovens § 328 allerede af den grund ikke opfyldt.

Afgørelse af 13. oktober 2017 (PBN 2017-31-0456) (Civilstyrelsen 17-210-14439).

Fri proces til en ankesag om ophævelse af lejemål

Klager havde ansøgt Civilstyrelsen om fri proces til en ankesag mod en boligforening om ophævelse af et lejemål som følge af, at et husstandsmedlem var blevet dømt i en straffesag om optøjer i boligområdet. I byretten havde boligforeningen fået medhold i boligretssagen til en påstand om ophævelse af lejemålet. Byretten havde navnlig lagt vægt på, at det forhold, at lejemålet ikke var beliggende i det område, hvor husstandsmedlemmets kriminalitet havde fundet sted, men i et nærliggende område med en anden ejer og et andet matrikelnummer ikke kunne hindre, at udlejeren kunne have ret til at ophæve lejemålet i medfør af almenlejelovens § 90, stk. 1, nr. 12. Herefter og under hensyn til, at det pågældende husstandsmedlem, der havde begået lovovertrædelsen, var en del af husstanden på ophævelsestidspunktet, og henset til lovovertrædelsens alvorlige karakter, fandt boligretten, at en ophævelse af klagers lejemål ikke ville være en uproportional følge. Civilstyrelsen afslog ansøgningen om fri proces til ankesagen, dels efter retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, med henvisning til, at der ikke var rimelig grund til at føre proces, da klager ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, dels efter retsplejelovens § 329 om særlige grunde. Procesbevillingsnævnet meddelte bevilling til ankesagen efter retsplejelovens § 328.

Afgørelse af 20. oktober 2017 (PBN 2017-32-0117) (Civilstyrelsen 17-210-13512).

6.4.2 Retsplejelovens § 328, stk. 3, formodningsreglen

Ikke fri proces til arbejdsskadesag, herunder til forelæggelse for Retslægerådet

Klager havde ansøgt Civilstyrelsen om fri proces til og med forelæggelse for Retslægerådet i en sag mod Ankestyrelsen om anerkendelse af en arbejdsskade i form af luftvejsgener efter en røgpåvirkning af giftige stoffer opstået under klagers arbejde som kok. Det var blandt andet gjort gældende, at den påvirkning, som klager havde været udsat for, var egnet til at forårsage varig skade i form af forværring af klagers forudbestående astmalidelse. Civilstyrelsen afslog ansøgningen under henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces, idet der ikke var udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 1

og stk. 2, nr. 2. I klagen til Procesbevillingsnævnet henviste klagers advokat blandt andet til, at det i forbindelse med denne type sager er relevant at få Retslægerådets vurdering. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 23. oktober 2017 (PBN 2017-31-0464) (Civilstyrelsen 17-210-13201).

6.4.3 Retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, erhvervsager

Sag opstået i forbindelse med investeringer i anparter var erhvervsmæssig

Klager havde søgt om fri proces til en sag, der var anlagt af en sparekasse mod ham om betaling af 580.600 kr. for en udækket kassekredit, som sparekassen havde stillet til rådighed for et anpartsselskab. Selskabet var stiftet og ejet af klager til brug ved en investering i Difko-anparter. I forbindelse med opløsningen af Difko-projektet blev anpartsselskabet lukket med en erklæring om, at al gæld var betalt. Sparekassen gjorde kravet for den udækkede kassekredit gældende mod klager med henvisning til, at en kapitalejer efter selskabslovens regler hæfter personligt for den gæld, der består på tidspunktet for erklæringens afgivelse. Civilstyrelsen afslog fri proces under henvisning til, at kravet i sagen udsprang af klagers tidligere erhverv, og at der ikke forelå særlige omstændigheder i sagen, herunder sociale forhold, der kunne medføre, at der kunne ses bort fra sagens erhvervsmæssige karakter, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Endvidere henviste Civilstyrelsen til, at der ikke var grundlag for at meddele fri proces til sagen efter retsplejelovens § 329 om særlige grunde. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 16. januar 2017 (PBN 2016-31-0650) (Civilstyrelsen 16-210-12067).

Landmands arbejdsskade udsprang af erhverv, men der var grundlag for at se bort herfra

Klager, der var landmand, havde søgt om fri proces til en sag mod Ankestyrelsen om genoptagelse af en sag om godtgørelse for varigt mén og erstatning for erhvervsevnetab efter en arbejdsskade opstået ved spark i hovedet af et kreatur, som klager skulle hjælpe nabolandmanden med at indfange. Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces under henvisning til, at der var omstændigheder i sagen, der klart talte imod at meddele fri proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, idet klager ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Procesbevillingsnævnet fandt, at sagen udsprang

af klagers erhvervsvirksomhed, men at der efter en samlet vurdering undtagelsesvist var grundlag for at se bort herfra. Nævnet stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse efter retsplejelovens § 328, stk. 3.

Afgørelse af 16. marts 2017 (PBN 2016-31-0743) (Civilstyrelsen 16-210-11822).

Ikke grundlag for at se bort fra sagens erhvervmæssige karakter for taxavognmand, der havde lidt alvorlig personskade under kørsel

Klager, der havde drevet egen taxavognmandsvirksomhed med en række ansatte, ansøgte om fri proces til et sagsanlæg mod et forsikringselskab om erstatning for yderligere driftstab på 750.000 kr. som følge af en alvorlig personskade, som klager havde pådraget sig i forbindelse med et færdselsuheld opstået under kørsel i vognmandsvirksomheden. Den modkørende bilists forsikringselskab havde anerkendt ansvaret og udbetalt erstatning for et vist driftstab. Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces under henvisning til, at der var omstændigheder i sagen, der klart talte imod at meddele fri proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, idet klager ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Procesbevillingsnævnet meddelte afslag efter retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, under henvisning til, at kravet udsprang af klagers erhvervsvirksomhed.

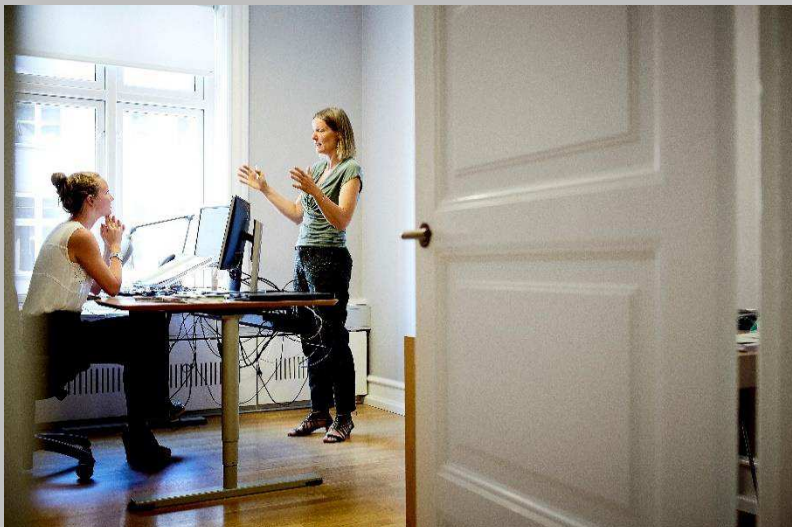
Afgørelse af 12. juni 2017 (PBN 2017-31-0194) (Civilstyrelsen 17-210-11739).

Fri proces til en sag mod to selskabsejere om tilbagebetaling af 150.000 kr., der var betalt for anparter i selskabet.

Klager havde søgt om fri proces til en sag mod to direktører og medejere af et selskab med påstand om tilbagebetaling af 150.000 kr., som klager efter 4 måneders ansættelse i en stilling med løntilskud havde betalt for anparter i selskabet med henblik på at opnå ejerskab. Det var oplyst, at der havde været drøftelser om, at klager skulle have en mere fremtrædende rolle i selskabet, men klager blev ca. 2. måneder efter den sidste del af hans betaling fritstillet på grund af uenighed, uden at klager havde fået udleveret anparterne. Klager ophævede handlen og rykkede for tilbagebetaling, men blev blandt andet mødt med en indsigelse om fordringshavermora som følge af, at vilkårene for medejerskabet ikke var endeligt aftalt. I Selskabsregisteret var den registrerede selskabskapital fortsat angivet til 80.000 kr. mere end 1½ år efter klagers betaling. Civilstyrelsen afslog fri proces under henvisning til, at kravet i sagen udsprang af erhverv, og at der ikke forelå særlige omstændigheder i sagen, herunder

sociale forhold, der kunne medføre, at der burde ses bort fra sagens erhvervsmæssige karakter, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Procesbevillingsnævnet meddelte klager fri proces efter retsplejelovens § 328.

Afgørelse af 23. oktober 2017 (PBN 2017-31-0380) (Civilstyrelsen 17-210-14090).

6.5 Retsplejelovens § 329

Retsplejelovens § 329 har følgende ordlyd:

”Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.”

Af forarbejderne til retsplejelovens § 329 fremgår blandt andet følgende:

”Bestemmelsen er en generel dispensationshjemmel, der giver mulighed for at give fri proces, selv om de almindelige betingelser efter de foreslåede regler i §§ 325-328 ikke er opfyldt.

[...]

Forslaget giver ligesom efter gældende ret især mulighed for at give fri proces, selv om de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, og for at give fri proces til juridiske personer.

Forslaget giver i den forbindelse - som noget nyt i forhold til den gældende § 331 - bl.a. mulighed for at give fri proces, selv om de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, såfremt ansøgeren skønnes at have et ganske særligt behov for bistand, eller sagens omkostninger skønnes at blive ekstraordinært store. I givet fald foretages en sædvanlig vurdering af de øvrige betingelser for fri proces, herunder i givet fald om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces.

[...]

Forslaget giver som nævnt endvidere mulighed for efter omstændighederne at give fri proces til en erhvervmæssig sag. Dette er i overensstemmelse med gældende ret.

[...]

Med lovforslaget foreslås, at det som udgangspunkt skal være en betingelse for at få fri proces, at ansøgeren ikke har en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger ved sagen, jf. forslaget til § 325, stk. 1. Denne betingelse gælder ikke, når fri proces meddeles i medfør af den foreslåede § 329. Endvidere forudsættes det, at der, når betingelserne for fri proces i øvrigt er opfyldt, med hjemmel i den foreslåede § 329 dispenseres fra kravet om, at ansøgeren ikke er dækket af en retshjælpsforsikring, såfremt det er åbenbart, at omkostningerne ved sagen ikke kan holdes inden for forsikringens maksimum, og sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde denne overskridelse af forsikringens maksimum. I givet fald foretages en sædvanlig vurdering af de øvrige betingelser for fri proces, herunder i givet fald om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces.

[..]”

Vurderingen af ekstraordinært store sagsomkostninger i to sager med en samlet sagsværdi på over 16 mio. kr.

Klager havde ansøgt om fri proces til to sammenhængende sager – én erstatningssag og én justifikationssag – om betaling af mere end 16 mio. kr., der var anlagt mod klager. Der var meddelt retshjælpstilsagn til sagerne med et dækningsmaksimum på 175.000 kr. Civilstyrelsen fandt, at det var åbenbart, at sagens omkostninger ville overstige retshjælpsforsikringens dækningsmaksimum, og styrelsen foretog herefter i medfør af retsplejelovens § 329 en sædvanlig vurdering af, om betingelserne for fri proces var opfyldt. Civilstyrelsen meddelte

herefter afslag på fri proces efter retsplejelovens § 325, stk. 1, under henvisning til, at klager ikke opfyldte de økonomiske betingelser, da klagers samlede indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelserne for 2015 var 1.286.830 kr. og således oversteg indtægtsgrænsen på 400.000 kr., og da den samlede aktuelle årlige indkomst udgjorde mindst 483.600 kr. Hertil kom et puljeafkast på 91.575,25 kr. Herudover meddelte Civilstyrelsen afslag, dels efter forarbejderne til retsplejelovens § 329, da styrelsen ikke skønnede, at klager havde et ganske særligt behov for bistand, eller at sagens omkostninger ville blive ekstraordinært store, dels efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329. Procesbevillingsnævnet fandt, at klager overskred indtægtsgrænsen, men at der var tale om ekstraordinært store sagsomkostninger, hvorfor der efter forarbejderne til retsplejelovens § 329 var grundlag for at se bort fra, at klager ikke opfyldte de økonomiske betingelser. Procesbevillingsnævnet hjemviste derfor sagerne til fornyet behandling i Civilstyrelsen, således at styrelsen i 1. instans kunne tage stilling til, om betingelserne for at meddele fri proces efter retsplejelovens § 328 var opfyldt. Procesbevillingsnævnet tog ikke stilling til, hvorvidt der var særlige grunde, der talte for at meddele fri proces, jf. retsplejelovens § 329, men henviste i stedet klager til at indbringe denne del i umiddelbar forlængelse af Civilstyrelsens nye afgørelse, såfremt klager fortsat ønskede at påklage denne del.

Afgørelse af 17. februar 2017 (PBN 2017-31-0033) (Civilstyrelsen 16-210-I2786)

Fri proces til en beboerrepræsentation (juridisk person) til en sag mod et boligselskab

En beboerrepræsentation, der i en længere periode havde forsøgt at få et boligselskab til at opkræve beløb til dækning af udgifterne ved beboerrepræsentationens arbejde, havde ansøgt om fri proces til en sag mod boligselskabet navnlig om forpligtelsen til at foretage opkrævninger hos lejerne, om betaling af et beløb svarende til de undladte opkrævninger og om en forpligtigelse til indtil påbegyndt opkrævning at betale beløb, der ellers ville kunne være opkrævet hos lejerne. Civilstyrelsen afslog ansøgningen i medfør af retsplejelovens § 329, der finder anvendelse for juridiske personer, idet styrelsen fandt, dels at der ikke var rimelig grund til at føre proces, da beboerforeningen ikke havde udsigt til medhold i sagen, dels at der ikke var særlige grunde i sagen. Procesbevillingsnævnet meddelte bevilling efter retsplejelovens § 329 til beboerrepræsentationen.

Afgørelse af 20. juni 2017 (PBN 2017-31-0164) (Civilstyrelsen 16-210-11371)

Ikke fri proces til en restaurant (juridisk person) til en sag om erstatning for driftstab på grund af vejarbejde

Klager – et selskab, der drev en restaurant – havde ansøgt om fri proces til en sag mod en kommune og et forsyningsselskab om erstatningsansvar for driftstab på grund af et vejarbejde. Civilstyrelsen afslog ansøgningen i medfør af retsplejelovens § 329, jf. § 328, stk. 4, nr. 1, og § 329, dels under henvisning til sagens erhvervmæssige karakter, dels under henvisning til, at der ikke forelå særlige omstændigheder i sagen, herunder sociale forhold, der kunne medføre, at der burde ses bort herfra. Endvidere henviste Civilstyrelsen til, at betingelserne for at meddele fri proces efter retsplejelovens § 329 om særlige grunde ikke var til stede. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 24. juli 2017 (PBN 2017-31-0309) (Civilstyrelsen 17-210-I3773).

6.6 Retsplejelovens § 336

Retsplejelovens § 336, stk. 1 har følgende ordlyd:

”Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.
Stk. 2. [...]”

Af § 5 i bekendtgørelse nr. 1671 af 14. december 2016 om fri proces fremgår følgende:

”Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2017.
Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2017 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.
Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1435 af 1. december 2015 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2017.”

Afslag på godtgørelse efter retsplejelovens § 336, da de økonomiske betingelser ikke var opfyldt

I en sag anlagt mod klagerne om betaling for opførelse af en udestue, der var afgjort af retten i december 2016, ansøgte klagerne i foråret 2017, dels om godtgørelse efter retsplejelovens §

336 for den del af sagsomkostningerne, der havde oversteget deres retshjælpsforsikring ved sagens behandling i byretten, dels om fri proces til ankesagen. For byretssagen meddelte Civilstyrelsen afslag på godtgørelse efter § 336, jf. § 325, stk. 1, da klagerne ifølge årsopgørelserne for 2015 ikke opfyldte de økonomiske betingelser. For ankesagen meddelte Civilstyrelsen afslag på fri proces med samme begrundelse, dog således at hjemlen for afslaget var retsplejelovens § 329, jf. § 325, stk. 1, som følge af retshjælpsdækningen, og med afslag efter forarbejderne til retsplejelovens § 329, hvorefter der kan dispenseres fra, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt. Procesbevillingsnævnet fandt vedrørende spørgsmålet om godtgørelse til dækning af omkostningerne for byretssagen, at det var klagernes årsopgørelser for 2014, der skulle anvendes ved beregningen af klagernes indtægtsgrundlag, da retssagen var afsluttet i 2016, jf. § 5, stk. 2 og 3, i bekendtgørelsen om fri proces. Procesbevillingsnævnet stadfæstede herefter i medfør af retsplejelovens § 336 Civilstyrelsens afgørelse om afslag på godtgørelse, da klagerne heller ikke opfyldte de økonomiske betingelser efter årsopgørelserne for 2014. For så vidt angår ankesagen stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse om afslag på fri proces med henvisning, dels til retsplejelovens § 325, stk. 1, jf. stk. 2-5, om de økonomiske betingelser, dels til forarbejderne til retsplejelovens § 329 om ekstraordinært store sagsomkostninger eller ganske særligt behov for bistand.

Afgørelse af 24. juli 2017 (PBN 2017-31-0263 og 2017-32-0067) (Civilstyrelsen 17-210-13546 og 17-210-13684).

6.7 Genoptagelse

Fri proces efter genoptagelse af sag på grund af væsentligt nye oplysninger

Procesbevillingsnævnet havde i september 2017 stadfæstet Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 1, til en sag mod et forsikringselskab om forsikringsdækning vedrørende en skade på et tag i forbindelse med et skybrud, hvor der skete vandindtrængen i klagers ejendom. Klager anmodede efterfølgende Procesbevillingsnævnet om genoptagelse af sagen med henvisning til en ny teknisk undersøgelse, der understøttede, at skybruddet var skyld i vandindtrængningen. Procesbevillingsnævnet fandt, at der forelå væsentlige nye oplysninger og genoptog sagen og meddelte bevilling efter retsplejelovens § 328.

Afgørelse af 20. oktober 2017 (PBN 2017-31-0532).

6.8 Klager over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt

Afslag på aktindsigt i Civilstyrelsens interne arbejdsdokument

Klagernes advokat havde anmodet om aktindsigt i alle Civilstyrelsens akter i en sag, hvor styrelsen havde bevillet fri proces til et sagsanlæg mod klagerne. Civilstyrelsen meddelte aktindsigt i alle sagens dokumenter dog ikke i styrelsens interne arbejdsdokument, som blev undtaget i medfør af offentlighedslovens § 23, stk. 1, nr. 1. Det var i Civilstyrelsens afgørelse anført, at styrelsen havde overvejet, om det pågældende dokument burde udleveres efter princippet om meroffentlighed, jf. offentlighedslovens § 14, men styrelsen havde ikke fundet grundlag herfor. Som begrundelse var det anført, at *"Civilstyrelsen har i den forbindelse foretaget en afvejning af på den ene side hensynet til de beskyttelsesinteresser, der ligger bag den pågældende undtagelsesbestemmelse i offentlighedslovens § 23, og på den anden side hensynet til de interesser, der ligger bag anmodningen om aktindsigt"*. Afgørelsen blev påklaget til Procesbevillingsnævnet, der stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 29. juni 2017 (PBN 2017-33-0002) (Civilstyrelsen 17-210-00487).

6.9 De nye regler om retshjælp

Efter de ændrede regler i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven), der trådte i kraft den 1. april 2016, er Procesbevillingsnævnet nu blevet klageinstans.

Retshjælpslovens § 2 har følgende ordlyd:

"Justitsministeren yder efter ansøgning retshjælpen til den person, der har klaget, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen.
Stk. 2. Retshjælpen omfatter alene de omkostninger, som det ikke er muligt at få godtgjort af det internationale klageorgan."

Afslag på retshjælp i tre sager efter de ændrede regler i retshjælpsloven

To af sagerne om retshjælp var til klagesager mod Danmark ved henholdsvis FN's Menneskerettighedskomiteé og FN's Torturkomité. Sagerne var meget sparsomt oplyst, og der var hverken vedlagt de indgivne klager til FN's Menneskerettighedskomiteé og FN's Torturkomité, den danske regerings retlige bemærkninger til klagerne eller for sagen mod

FN's Torturkomité korrespondance mellem klagerne og FN's Torturkomité, selv om Civilstyrelsen havde anmodet om fremsendelse heraf. Der var heller ikke i øvrigt vedlagt dokumenter, skrivelser eller andet, der kunne oplyse sagerne. Civilstyrelsen meddelte i begge sager afslag på retshjælp efter retshjælpslovens § 2, stk. 1, under henvisning til, at klagerne på det foreliggende grundlag ikke havde rimelig grund til at føre klagesagerne. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelser.

Afgørelse af 6. september 2017 i den første sag (PBN 2017-35-0001) (Civilstyrelsen 16-212-00276).

Afgørelse af 6. september 2017 i den anden sag (PBN 2017-35-0002) (Civilstyrelsen 16-212-00274).

Den tredje sag om retshjælp var til en klagesag mod Danmark ved FN's Kvindekomité. Klager havde af Flygtningenævnet modtaget afslag på asyl, da det ikke fandtes sandsynliggjort, at klager ved en tilbagevenden til Somalia ville være i risiko for forfølgelse eller overgreb omfattet af udlændingelovens § 7. Civilstyrelsen meddelte i denne sag afslag på retshjælp efter retshjælpslovens § 2, stk. 1, under henvisning til, at klager ikke havde rimelig grund til at føre klagesagen, da sagen ved FN's Kvindekomité grundlæggende vedrørte de danske myndigheders vurdering af klagers troværdighed i asylsagen, og da der efter forarbejderne til bestemmelsen i almindelighed ikke skulle ydes retshjælp til sådanne sager. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 6. september 2017 (PBN 2017-35-0003) (Civilstyrelsen 16-212-00297).

7 LITTERATUR

7.1 Litteratur om appeltilladelser

7.1.1 Bøger:

- Jens Anker Andersen: *Auktioner*, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1996, side 451-454 og 456-463.
- Bernhard Gomard m.fl.: *Fogedret*, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 416-417.
- Jens Anker Andersen: *Tvangsfuldbyrdelse*, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 314-316 og 319-320.
- Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch: *Procesbevillinger* (GadJura), 1998.
- Torben Jensen: *Højesteret og retsplejen*, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.
- Bjarne Christensen: *Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum* (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2000, side 337-338.
- Eva Smith: *Civilproces – Grundlæggende regler og principper*, 4. udgave (GadJura) 2000, side 240-243.
- Peter Germer: *Statsforfatningsret*, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2012, side 16-17.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: *Civilprocessen*, 7. udgave (Karnov Group) 2013, side 58-59, 69-71, 86, 777-801, 864-874
- Kommenteret Retsplejelov, 9. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2013, Bind I, side 48-58 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.
- Jørgen Jochimsen: *Hovedforhandling i straffesager*, 3. udgave (Karnov Group) 2014.
- Michael Kistrup, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindencrone Petersen: *Fogedsager*, 5. udgave (Karnov Group) 2015.
- Christian Dahlager: *Civile retssager*, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 36.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: *Grundloven med kommentarer* (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 67 og 231.

- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: *Dansk Statsret*, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2016, side 82, 100, 124 f., 235.
- Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: *Den civile retspleje*, 4. udgave (Forlaget Pejus) 2017, side 363 ff., 433, 442, 446 ff., 472 ff..
- Hanne Kjærulff og Niels Fenger: *Appeltilladelser*, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2017.
- Lars Lindencrone Petersen og Erik Werlauff: *Dansk retspleje*, 7. udgave (Karnov Group) 2017, side 28 ff., 401 ff., 415.
- Jon Fridrik Kjølbro: *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2017, side 151, 152, 193, 482, 713, 728, 731.
- Lars Lindencrone Petersen og Anders Ørgaard: *Konkursloven med kommentarer*, 14. udgave (Karnov Group) 2018, side 254.
- Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: *Straffeprocessen*, 3. udgave (Karnov Group) 2018, side 37 ff., 188, 898.

7.1.2 Artikler:

- Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: *Gælder den nye appelbegrænsning i små sager også for fogedrets-, skifterets- og tinglysningsafgørelser?*
- Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: *Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.*
- Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: *De nye regler om appelbegrænsning i civile retssager.*
- Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: *Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.*
- Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: *Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.*
- Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: *Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.*
- Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: *Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.*
- Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: *Nogle bemærkninger om appelbegrænsning i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.*
- Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: *Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.*
- Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: *Procesbevillingsnævnets praksis.*
- Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: *Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.*
- Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 B, side 387-394: *Om kære til Højesteret i civile sager.*
- Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 B, side 380: *Den særlige Klageret i 60 år.*
- Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 B, side 491-501: *Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.*
- Erik Werlauff i Juristen 2003, nr. 8, side 296-308: *At søge procesbevilling.*
- Jonas Christoffersen i Lov&Ret 2003, nr. 6, side 7ff: *Hvem skal lempe retsafgiften?*

- Ole Dybdahl i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 B, side 284-286: *Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.*
- Kim K. Gabriel i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, side 314-321: *Udlændingelovens § 50 i praksis.*
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: *En ny småsagsproces.*
- Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: *Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.*
- Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: *Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.*
- Jon Stokholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2011, side 17-18: *Indtryk fra to år som formand i Procesbevillingsnævnet.*
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2013, side 23-41: *Procesbevillingens betydning for strafferetten.*
- Henrik Waaben i Advokaten 2014, nr. 9, side 22-24: *Det principielle skal stå i flammeskrift.*
- Hanne Kjærulff og Kristian Seierøe: *Retsplejelovens § 389 a – en ny regel om kærebegrænsning af byrettens afgørelser under en civil sags hovedforhandling eller forberedelse*, offentliggjort den 17. december 2014 på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.
- Niels Fenger og Hanne Kjærulff i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 108: *Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år.*
- Niels Fenger i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 239: *Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker.*
- Per Magid i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2016, side 29-30: *lagttagelser fra arbejdet som medlem af Procesbevillingsnævnet.*
- Henrik Waaben i U 2017B.72/2: *Anmeldelse af Kjærulff og Fenger, Appeltilladelser.*
- Sofie-Amalie Gregaard Brandi og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2017 B, side 231: *Varetægtsfængsling i praksis.*

7.2 Litteratur om fri proces

- Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: *Nogle bemærkninger om fri proces.*

- Frederik Chr. Schydt: *Fri proces*, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1992, side 243-323.
- Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: *Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces*.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: *En ny småsagsproces*.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: *Civilprocessen*, 7. udgave (Karnov Group) 2013, side 778-788.
- Kommenteret Retsplejelov, 9. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2013, Bind I, side 752-780 (kommentar til §§ 325-336).
- Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: *Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager*.
- Astrid Mavrogenis: *Fri proces-retshjælp*, (Karnov Group Denmark A/S), 2012.
- Christian Dahlager: *Civile retssager*, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 58.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: *Den civile retspleje*, 4. udgave (Forlaget Pejus) 2017, side 491 ff.
- Jon Fridrik Kjølbro: *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2017, side 146, 465, 511, 512, 683, 814, 1168

8 BILAG

8.1 Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for appeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager bliver forberedt i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger.

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 som nævnt forestået behandlingen af ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet blev oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) blev der gennemført de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 som nævnt tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for appeltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førstestans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten. Ellers krævedes nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningsesager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til

behandling i byretten som 1. instans med appeladgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved lov nr. 536 af 26. maj 2010 er der med virkning fra den 1. juli 2010 indført hjemmel til at meddele begrænset 3. instansbevilling til Højesteret i både civile sager og straffesager.

Der er i 2014 trådt en række nye regler om appelbegrænsning i civile sager i kraft. Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Ved lovændringerne er der indført nye regler om civile sagers behandling, som blandt andet betyder ændring af appelgrænsen og andre nye regler om appelbegrænsning i civile sager. Se herom også afsnit 2.5. for en nærmere gennemgang af reglerne.

Der er desuden ved flere senere lovændringer indføjet enkelte nye regler om appelbegrænsning – ved appel af rettens afgørelse om anvendelse af domstolens sagsportal, jf. lov nr. 1867 af 29. december 2015 – samt diverse konsekvensrettelser i bestemmelser knyttet til reglerne om apeltilladelse.

Der er med virkning fra 1. april 2016 gennemført en ændring af lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016. Ændringen indebærer bl.a., at der er indført en klageadgang til nævnets afdeling for fri proces i disse sager.

Beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten af byrettens dom i en straffesag er ved lov nr. 714 af 8. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018 ændret i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr., dette angår alene de såkaldte sumbøder, og bestemmelsen i § 902, stk. 2, nr. 1, er derfor uændret på 20 dagbøder. Efter overgangsreglerne finder ændringen ikke anvendelse på byrettens domme, der er afsagt før lovens ikrafttræden. Den nye beløbsgrænse er ikke medtaget i bilag 8.4.

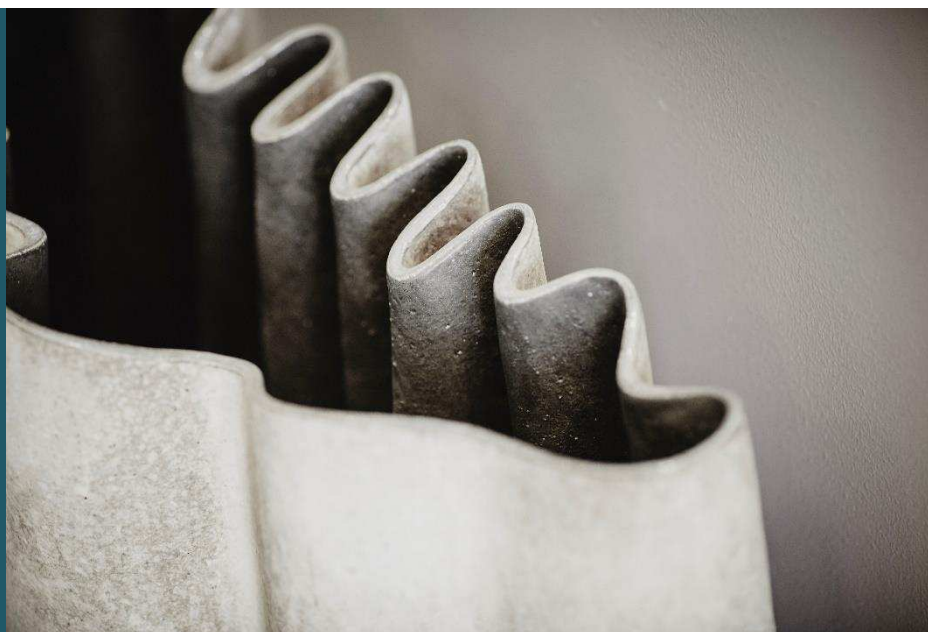
Lovreglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed er placeret i kapitel 1 a i retsplejeloven. Kapitlet er medtaget som *bilag 8.2* til årsberetningen. Af forarbejderne til bestemmelserne (FT 1994/95, tillæg A, side 2956 og 2959) fremgår, dels at Procesbevillingsnævnet ikke er en del af domstolssystemet, dels at nævnet ikke er en del af den offentlige forvaltning, hvilket bl.a.

indebærer, at nævnet ikke er omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. For nævnets virksomhed gælder dog bestemmelserne i databeskyttelseslovgivningen.

Procesbevillingsnævnets forretningsorden er senest blevet ændret i 2018 med virkning fra den 25. maj 2018, jf. bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018. Forretningsordenen er medtaget som *bilag 8.3* til årsberetningen.

Som *bilag 8.4* er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der på tidspunktet for årsberetningens udfærdigelse i 2018 gav hjemmel for apeltilladelser.

Som *bilag 8.5* er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. *Bilag 8.6* er lov nr. 263 af 16. marts 2016 om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven. *Bilag 8.7* til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1671 af 14. december 2016 om de økonomiske betingelser for fri proces, der var gældende for 2017.

8.2 Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22. Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov og afslag på retshjælp efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettigheds-konventioner.

§ 23. Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25. Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en dommer, en advokat og en universitetslærer.

§ 26. Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

§ 27. Såfremt en offentlig myndighed i medfør af § 252, stk. 2, er indtrådt i en sag til fordel for en af sagens parter eller agter at gøre dette, kan myndigheden ved skriftlig erklæring støtte partens ansøgning til Procesbevillingsnævnet.

8.3 Bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1101 af 22. september 2017, fastsættes:

Procesbevillingsnævnet

§ 1. Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling (appeltilladelse), jf. retsplejelovens § 22, stk. 1. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer under ledelse af nævnets formand, jf. dog §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces, jf. retsplejelovens § 22, stk. 2. Ved behandling af klager over afslag på fri proces består nævnet af 3 medlemmer under ledelse af nævnets afdelingsformand, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2. Nævnets formand og afdelingsformand drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3. Ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan pålægge ansøgeren eller klageren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Blanketter med vejledning er tilgængelige på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Stk. 3. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 4. En ansøgning eller klage, der er sendt med digital post, skal være modtaget i nævnets sekretariat inden udgangen af det døgn, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Dette gælder også, hvor fristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag. Såfremt en ansøgning eller klage indgives med almindelig post, skal ansøgningen eller klagen dog være modtaget inden kontortids ophør kl. 15.00 på den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Udløber fristen på en lørdag, søndag eller helligdag, skal ansøgningen eller klagen indgivet med almindelig post være modtaget inden kl. 15.00 på den forudgående arbejdsdag. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefriste. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4. Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. I sager vedrørende appeltilladelse underrettes modparten om ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretningen i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden. I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces sker der herudover underretning af

den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12–14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5. Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes. Videregivelse af akter fra en anden myndighed til nævnet kan ske uden samtykke fra ansøgeren eller klageren.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstvist, uanset om akterne vedrører en ansøgningssag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6. Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne senest ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7. Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8. Formanden og afdelingsformanden kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

§ 9. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger om appeltilladelse

§ 10. I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11. Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12. I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde træffes af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en dommer, en advokat og en universitetslærer. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af klager over afslag på fri proces

§ 13. I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14. Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 15. Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 16. Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilført protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 17. Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces tillige underretning til Civilstyrelsen. Meddelelse om bevilling af fri proces i verserende retssager gives tillige til den ret, der behandler sagen.

§ 18. Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsigt fra den registrerede i medfør af databeskyttelsesforordningen behandles efter reglerne i forordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22.

Ændringer

§ 19. Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 20. Bekendtgørelsen træder i kraft den 25. maj 2018.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 152 af 25. februar 2016 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet ophæves.

8.4 Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven mv. om meddelelse af appeltilladelse

Retsplejeloven

Kapitel 16.

Almindelige bestemmelser om procesmåden

§ 148 a. Borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal, som domstolene stiller til rådighed. Enhver skriftlig henvendelse om sagen skal ske på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 3-6.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for retten.

Stk. 3. Sager i medfør af udlændingeloven anlægges og behandles ikke på domstolenes sagsportal. Betalingspåkrav og indsigelser mod betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, indleveres ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 8. Fremkommer der rettidigt indsigelser mod kravet, eller træffer fogedretten afgørelse om genoptagelse, jf. § 477 e, stk. 1 eller 5, og har fordringshaveren anmodet om, at retssagsbehandling indledes uden indlevering af stævning, jf. § 477 b, stk. 4, nr. 3, overgår sagen til behandling på domstolenes sagsportal.

Stk. 4. Vurderer retten, at der foreligger særlige forhold, som gør, at en part, skønsmand m.v. ikke må forventes at kunne anvende domstolenes sagsportal, beslutter retten, at den pågældende fritages fra at anvende domstolenes sagsportal. Rettens beslutning om fritagelse fra at anvende domstolenes sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at beslutningen er truffet.

Stk. 5. Retten kan i øvrigt, når der foreligger særlige forhold, beslutte, at en sag ikke skal anlægges og behandles eller et processkrift eller et andet dokument ikke skal fremsendes ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 6. Vedkommende retspræsident kan, når der foreligger særlige forhold, beslutte, at rettens sager eller en del heraf i en nærmere afgrænset periode ikke skal behandles på domstolenes sagsportal.

Stk. 7. Beslutninger efter stk. 5 og 6 kan ikke indbringes for højere ret.

Stk. 8. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningssretten og fogedretten, og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end dem, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 9. Domstolsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af domstolenes sagsportal.

Kapitel 23.

Delafgørelser i civile sager

§ 253. Retten kan bestemme, at forberedelsen eller hovedforhandlingen foreløbig skal begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Retten kan træffe særskilt afgørelse om en del af det krav, som sagen angår. Omfatter sagen flere krav eller spørgsmål, kan retten træffe særskilt afgørelse om et af disse.

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5. Ansøgning om tilladelse efter stk. 4 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden udløbet af den almindelige frist for indbringelse af afgørelsen. § 371, stk. 2, 2. pkt., og § 392, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Meddeles tilladelsen, skal sagen indbringes for den overordnede ret inden 4 uger.

Kapitel 31.

Retshjælp og fri proces

§ 327. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i de i § 139, stk. 1, § 147 e og kapitel 42 omhandlede sager, dog ikke til sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller dom efter forældreansvarslovens § 14 eller § 17, stk. 2,
- 2) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 3) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 334. Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, kan retten betinge beskikkelsen af, at advokaten helt eller delvis frafalder krav mod statskassen om godtgørelse for rejseudgifter.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

Kapitel 36.

Anke civile sager

§ 368. Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Domme, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Anke til landsret sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 5. Når en part anker en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsret, har andre parter i sagen, også selv om der alene påstås stadfæstelse, krav på, at ankesagen behandles af Højesteret, hvis betingelserne i stk. 4, 2. pkt., er opfyldt. Ønsker en anden part, at ankesagen behandles af Højesteret, indbringer denne part ankesagen for Højesteret ved at afgive et svarskrift til Højesteret med kopi til landsretten inden udløbet af den frist, som landsretten har fastsat for afgivelse af svarskrift.

Stk. 6. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne i stk. 4, jf. stk. 5, for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, afviser Højesteret anken ved kendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 4, kan sagen herefter inden den ordinære ankefrists udløb, eller, hvis den ordinære ankefrist udløber inden 2 uger, inden 2 uger efter afsigelsen af Højesterets kendelse om ankens afvisning, indbringes for landsretten. Indbringes sagen senere, finder § 372, stk. 2, 3.-7. pkt., tilsvarende anvendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 5, fortsættes sagens behandling ved landsretten.

Stk. 7. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 8. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Ved særskilt anke af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, finder stk. 4-6 tilsvarende anvendelse.

§ 368 a. Landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Landsretten kan dog ikke afvise en sag, som er indbragt efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 2. Hvis landsretten overvejer at afvise en ankesag efter stk. 1, underrettes parterne herom. Parterne kan herefter inden 2 uger efter at have modtaget meddelelsen give retten og den anden part underretning om deres bemærkninger, hvorefter retten træffer afgørelse.

Stk. 3. Retten træffer ved dom afgørelse om afvisning på det indkomne skriftlige grundlag. Hvor særlige grunde taler derfor, kan retten bestemme, at der skal foretages mundtlig forhandling. Retten kan tillade, at en part eller rettergangsfuldmægtig deltager i den mundtlige forhandling ved anvendelse af telekommunikation, medmindre sådan deltagelse er uhensigtsmæssig.

§ 371. Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

§ 372. Ankefristen er 4 uger. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning til den ret, hvis dom indankes. Den ret, hvis dom indankes, sender inden 1 uge efter modtagelse af anken sagens dokumenter til ankeinstansen. Anke skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, eller § 371, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken. Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37.

Kære civile sager

§ 389. Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan afgørelsen herom kun indbringes uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 2 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 389 a. Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

§ 391. Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 20.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan bestemmelsen herom kun indbringes særskilt, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor. Bestemmelserne i § 389, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretiladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Stk. 4. Domme, hvorved landsretten afviser sagen efter § 368 a, kan indbringes for Højesteret ved kære. Kære kan kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådantilladelse kan gives, hvis særlige grunde taler derfor. Ansøgning om kæretiladelse skal indgives til nævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis

give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 392. Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 3. I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis kendelsen eller beslutningen er afsagt efter reglerne i § 253, skal der desuden foreligge særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 4. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 3, 1. og 2. pkt., hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

Stk. 5. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse efter stk. 3 til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen.

§ 392 a. Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 2. I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 3. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 og 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 2, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 394. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger.

Stk. 2. Kære skal ske inden kærefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 148 a, stk. 4, § 389, § 389 a, stk. 1, § 391, § 392 eller § 392 a, stk. 2, inden 2 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Hvis der er meddelt tilladelse efter § 392, stk. 3, jf. § 253, stk. 4, skal kære ske, inden 4 uger efter at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Iværksættes kære senere, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 6 måneder efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 2 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandling af ansøgning om tilladelse til kære efter fristens udløb.

§ 395. Kære har ikke opsættende virkning, medmindre andet er bestemt i loven, eller det bestemmes af den ret, hvis afgørelse kæres, eller den ret, hvortil afgørelsen kæres. Det samme gælder ansøgning til Procesbevillingsnævnet om tilladelse til kære efter § 389 a.

Kapitel 43 a.

Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse

§ 475. Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 3.-8. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b.

Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke

§ 475 i. Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 4 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefristens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53.

Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584. Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om karettilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres.

§ 584 a. Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 20.000 kr., kan særskilt kæres. Det samme gælder afgørelser, hvorved det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

§ 586. Kære skal ske inden 4 uger efter, at forretningen er foretaget, eller, hvis forretningen ikke foretages, inden 4 uger efter den afgørelse, som kæres.

Stk. 2. Er der meddelt tilladelse efter § 584, stk. 2 og 3, § 584 a, stk. 2-4, eller § 585, skal kære ske inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren.

Stk. 3. Såfremt kæren går ud på ophævelse af auktion over et luftfartøj, der er registreret i en fremmed stat, som har tiltrådt Genèvekonventionen af 19. januar 1948, er fristen dog 6 måneder efter salgsdagen, dersom den kærende som grund for ophævelsen påberåber sig, at reglerne i § 544, stk. 2, ikke har været overholdt.

Stk. 4. Iværksættes kære efter fristens udløb, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 1 år, i auktionssager dog indtil 6 måneder, efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Kapitel 82.

Anke til landsretten – straffesager

§ 902. Anklagemyndigheden kan kun anke, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation for lovovertrædelsen.

Stk. 2. Tiltalte kan kun anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt

- 1) mere end 20 dagbøder,
- 2) en bøde på over 3.000 kr.,
- 3) konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller
- 4) andre offentligretlige følger.

Stk. 3. Hvis sagen er fremmet i medfør af § 855, stk. 3, nr. 4, kan tiltalte anke, selv om tiltalte ikke har givet møde i byretten, hvis anken ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld og betingelserne i stk. 2 i øvrigt er opfyldt.

Stk. 4. Afgørelser efter §§ 899 og 900 kan ikke indbringes for højere ret.

§ 903. Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904,

stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 4.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

§ 904. Ankefristen er 14 dage og regnes fra dommens afsigelse, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis dommen skal forkyndes efter § 219 a, stk. 5, regnes tiltaltes ankefrist fra forkyndelsen.

Stk. 3. Hvis sagen er afgjort efter § 897 og tiltalte ikke var til stede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes tiltaltes ankefrist fra den dag, hvor retten har sendt en udskrift af dommen til tiltalte.

Kapitel 83.

Anke til Højesteret – straffesager

§ 932. Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådant tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiell karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter reglerne i § 904, stk. 2 og 3, og § 904, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, hvis sagen er behandlet efter § 930 a. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tillades.

§ 933. Ved iværksættelse af anken til Højesteret finder § 903, stk. 4, § 905, stk. 1 og 3, § 906, § 907, stk. 2-4, § 910, stk. 1 og 2, og § 913 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Anke kan ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3. Reglen i § 912, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Sager om opløsning af politiske foreninger kan altid indbringes for Højesteret.

Kapitel 85.

Kære til højere ret – straffesager

§ 968 a. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1, jf. dog § 1013, stk. 3.

§ 973. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 91.

Sagsomkostninger – straffesager

§ 1013. Når en dom er påanket, prøver den overordnede ret omkostningsspørgsmålet, for så vidt dettes afgørelse afhænger af ankens udfald, eller det særlig er inddraget under anken. En tilsvarende regel gælder, når kæremål rejses mod en kendelse, der har pålagt erstatning af omkostninger i forbindelse med straf eller lignende følger. I andre tilfælde kan kæremål rejses mod rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet, når afgørelsen er uafhængig af sagens udfald, og de pålagte omkostningers beløb kan antages at ville overstige 40 kr.

Stk. 2. Foranstående regler gælder også med hensyn til fastsættelse af vederlag til offentlige anklagere, hvor derom bliver spørgsmål, og til forsvarere.

Stk. 3. Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til, at afgørelsen kæres til Højesteret, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller andre særlige grunde i øvrigt taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Pålagte omkostninger kan af restanceinddrivelsesmyndigheden inddrives efter reglerne i § 90, stk. 2-4, § 91, stk. 2-5, og § 92 i lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

Lov nr. 1867 af 29. december 2015 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om retsafgifter (Digitalisering af retsprocessen i borgerlige sager, oprettelse af en domsdatabase m.v.):

§ 5. Loven træder i kraft den 1. januar 2016.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på alle sager, som anlægges, appelleres eller henvises efter lovens ikrafttræden. For sager, der er anlagt, appelleret eller henvist før lovens ikrafttræden, finder de hidtil gældende regler anvendelse, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. § 1, nr. 2, 40, 41 og 47, finder anvendelse på sager, der er anlagt, appelleret eller henvist før lovens ikrafttræden.

Stk. 4. Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om, at sager i bestemte retskredse og retsinstanser, som anlægges, appelleres eller henvises i en nærmere fastsat periode efter lovens ikrafttræden, ikke skal anlægges eller behandles på domstolenes sagsportal. For disse sager finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 5. Sager, som er anlagt før lovens ikrafttræden og appelleres efter lovens ikrafttræden, skal gøres tilgængelige på domstolenes sagsportal af den ret, hvis afgørelse appelleres.

Stk. 6. Retten kan beslutte, at en sag, som er anlagt før lovens ikrafttræden eller behandles efter de hidtil gældende regler, jf. stk. 4, 2. pkt., skal behandles efter reglerne i denne lov. Beslutningen kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at beslutningen er truffet. Kære skal ske, inden 2 uger efter at tilladelsen er meddelt ansøgeren.

Stk. 7. Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om, at alle verserende borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav skal behandles efter reglerne i denne lov.

ServiceLOVEN

Kapitel 30

Klage og domstolsprøvelse

§ 171. Byrettens afgørelse kan ikke indbringes for landsretten. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

8.5 Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

Kapitel 31

Retshjælp og fri proces

§ 325. Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. kapitel 42, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 326. De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i de i § 139, stk. 1, § 147 e og kapitel 42 omhandlede sager, dog ikke til sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller dom efter forældreansvarslovens § 14 eller § 17, stk. 2,
- 2) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 3) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, §

392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328. Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervs- og vækstministeren.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejerens, arbejdstagerens og skadelidtes for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til

- 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller
- 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelser, medmindre en ærekrænkelser af en vis grovthed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329. Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330. Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

§ 331. Fri proces medfører for vedkommende part

- 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,
- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. fritagelse for
  - a) sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling,
  - b) betaling af partens andel af bobehandlerens salær og
  - c) hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle, jf. § 44, stk. 1, i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. I boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. gælder følgende:

- 1) Fritagelsen for afgifter efter stk. 1, nr. 1, omfatter ikke skifteafgift efter §§ 34 a og 34 b i lov om retsafgifter.

2) Stk. 1, nr. 2, finder kun anvendelse, når skifteretten beskikker en advokat i medfør af § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v.

3) Stk. 1, nr. 3, finder ikke anvendelse.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 6. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk. 7. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 332. Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeler retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333. For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Justitsministeren kan ved antagelse af en advokat ved en byret bestemme, at der ikke skal tilkomme den pågældende godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for retskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334. Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, kan retten betinge beskikkelsen af, at advokaten helt eller delvis frafalder krav mod statskassen om godtgørelse for rejseudgifter.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

§ 335. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

§ 336. Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 5, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 5, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

8.6 Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016

§ 1. Retshjælp kan ydes til indgivelse og førelse af klagesager mod Danmark for internationale klageorganer, som i henhold til konventioner om beskyttelse af menneskerettigheder, som Danmark har tiltrådt, skal behandle klager fra en person over en krænkelse af vedkommendes rettigheder efter konventionen.

§ 2. Justitsministeren yder efter ansøgning retshjælpen til den person, der har klaget, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen.

Stk. 2. Retshjælpen omfatter alene de omkostninger, som det ikke er muligt at få godtgjort af det internationale klageorgan.

§ 3. Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor og de i § 2, stk. 1, anførte betingelser er opfyldt, yde retshjælp til juridiske personer.

§ 4. Retshjælpen omfatter godtgørelse fra statskassen af rimelige udgifter til advokat og øvrige rimelige udgifter, der er nødvendige for førelse af sagen.

Stk. 2. Når særlige grunde taler derfor, kan udgifter til andre procesfuldmægtige end advokater godtgøres.

Stk. 3. Retshjælp kan begrænses til visse udgiftsposter. Der kan endvidere fastsættes en beløbsgrænse for godtgørelsen fra statskassen.

Stk. 4. Retshjælp kan tilbagekaldes, når klager ikke længere har rimelig grund til at føre klagesagen. Når retshjælpen tilbagekaldes, ophører virkningerne af retshjælpen.

Stk. 5. I det omfang det internationale klageorgans behandling af en klagesag fortsætter trods klagers død, kan virkningerne af retshjælpen opretholdes.

§ 4 a. Meddeles der afslag på retshjælp efter denne lov, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet, inden 4 uger efter at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 5. Loven træder i kraft den 1. april 2000.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på klager, der indgives til et internationalt klageorgan efter lovens ikrafttræden. Loven finder endvidere anvendelse på klager, der er indgivet før lovens ikrafttræden, men hvor det internationale klageorgan anmoder om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen efter lovens ikrafttræden.

§ 6. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

8.7 Bekendtgørelse nr. 1671 af 14. december 2016 om fri proces

Bekendtgørelse om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, § 326 og § 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1257 af 13. oktober 2016, fastsættes:

§ 1. Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 315.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 400.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 55.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2. Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3. Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4. Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2015. Indgives ansøgningen i december 2017 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2016. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2. Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3. Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4. Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2017.

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2017 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1435 af 1. december 2015 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2017.

